Poštnina plačana v gotovini.

Leto XX., št. 272 a

Ljubljana, sreda 22. novembra 1939

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5 — Telefon štev. 3122, 3123, 3124, 3125 3126

Inseratni oddelek: Ljubljana, Selenburgova ul. — Tel. 3492 in 3392

Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7. Telefon št 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2 Telefon št 190.

Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št 17.749

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno 25 din. Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo: Ljubljana, Knaflijeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg štev. 7, telefon štev. 2455; Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon štev. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Razočarani Japonci

Stara taktika Japoncev je bila v tem, da je skušala, kako bi najbolj izkoristila evropske spore v svoj prid. Zelo je bilo vidno, kako je izrabljala protikominternsko fronto za svoje specialne cilje na Kitajskem, kjer se je delala, kakor da pobija tudi kitajski komunizem ter njegove boljševiške zaveznike, v resnici pa je seveda šla samo za svojimi osvojevalnimi cilji. Ko je antikomunistična fronta tako nepričakovano razpadla, se japonska zunanja politika dolgo ni mogla znajti v novi situaciji in se prav za prav še danes ni povsem trdno vsmerila na novo.

Bilo bi napak ako bi mislili, da bi Japonci šli radi v svetovno vojno z gesli protikomunističnega pakta, a obenem tako, da bi bile demokratične sile na strani njihovih nasprotnikov. Taka razporedba sil bi prinašala vendarle marsikatere zelo komplicirane probleme in bi ustvarjala zelo kočljive možnosti, ki bi mogle postati za Japonsko katastrofalne, saj bi v tem primeru zadržanje Amerike pomenilo izredno mnogo. Toda tudi razplet situacije, kakor jo imamo sedaj, pušča za Japonce mnoge nelahke probleme, ki o njih nikakor še ni gotovo, kako bodo končno postavljeni.

Da sta v evropsko vojno zapleteni Velika Britanija in Francija, je vsekakor za tokijsko politiko zelo ugodno. Vendar je resnica, da so si to stvar v Tokiu predstavljali še ugodneje. Računali so vsekakor na tihem, da evropska vojna ne bo ostala omejena na obale Atlantskega oceana, marveč da se bo razširila tudi na Sredozemsko morje ter vezala tamkaj poglavitne angleške in francoske pomorske sile. Šele to bi dejansko razbremenilo Japonsko ter ji dalo proste roke v kitajskih vodah, pri čemer bi se dalo tudi nevtralno zadržanje prav dobro odkupiti. Prav tako so si v Tokiu tudi želeli, da se evropskega boja udeleži tudi sovjetska Rusija in sicer na strani zapadnih sil, tako da bi se sovjetske vojne sile temeljito angažirale v krvavi borbi z Nemčijo, tem bolj, ko bi Maginotova in Siegfriedova linija pripomogli k temu, da bi se poglavitne nemške vojne trume lahko zagnale na rusko stran. To bi bila za Japonce naravnost idealna situacija. Sovjetske kopne in britansko-francoske pomorske vojne sile bi bile vezane. Japonci pa bi imeli prostost akcije v ogromnem obsegu in bi mogli izvesti program nadaljnjih osvojitev na azijskem kontinentu, v dani situaciji pa udariti tudi zoper evropske pozicije v vzhodni Aziji. Japonsko postopanje napram ruskim, britanskim in francoskim pozicijam na Daljnem vzhodu v dobi zadnjih let, ko so se čim dalje bolj določno kazale na obzorju oblike bodoče evropske vojne, zgovorno pripoveduje o tokijskih nagnjenjih.

S tem, da se niti Italija niti Rusija nista zapletli v evropsko vojno, je bil napravljen debel križ čez japonske račune. Predvsem kar se tiče razmerja do Sovjetske unije, ki jo je evropska vojna dejansko še ojačila s tem, da je vezala nemško vojno silo na zapadnih mejah, pa vrh tega s posebnim sporazumom zbližala Moskvo in Berlin. Ako bi danes Rusija hotela likvidirati na bojišču svoje račune z Japonci, bi ji bil hrbet v Evropi zavarovan in v Tokiu si komaj morejo misliti bolj neugodno situacijo za tak obračun.

Kaki so dejansko sovjetski načrti na Daljnem vzhodu, je prav tako negotovo in zavito v temo, kakor sploh celotna sodobna moskovska politika. Kar vidimo, je pomirjeno razmerje med Moskvo in Tokiom. Premirje na mejah med Zunanjo Mongolijo in Mandžurijo dejansko še vedno traja in vsaj z japonske strani ni videti nikakih znamenj, da bi ga radi prekinili. V Tokiu so hiteli zagotavljati, da se s premirjem niso razčistili problemi, ki razdvajajo obe veliki sili na Daljnem vzhodu. Res obe državi očividno še čakata in zato še nista pristopili k resnemu prizadevanju, da bi dosegli dejansko poravnavo v takoimenovanih visečih zadevah. Še v zadnjih dneh se naglaša, da v Moskvi in v Tokiu ne mislijo na to, da bi sklenili nenapadalni pakt. Sovjetsko časopisje še vedno pridno napada Japonce radi protikitajske politike ter izraža simpatije za stvar maršala Čangkajška, ki ga, kakor se trdi, Sovjeti tudi še vedno zalagajo z vojnimi potrebščinami. Nadaljnje zadržanje je povsem negotovo. Gotovo je pri tem samo to, da se Japonci nikakor ne bodo želeli zaplesti v kakršnekoli konflikte z Rusi, dokler imajo ti v Evropi zavarovan hrbet. Zato nekoliko preseneča, da ne izrabijo bolj prilike na Kitajskem, saj njihova vojna tamkaj že dolgo mesce ne prinaša nikakih bistvenih sprememb.

Kakor je bilo pričakovati, se je razmerje med Japonci ter Angleži in Francozi v zadnji dobi izboljšalo. Tiencinski konflikt sicer še ni poravnan toda dejansko se je obravnavanje težjih problemov odložilo, pa se bolj iščejo praktično one točke, ki nudijo osnovo za soglasje. Te dni so britanske in francoske oblasti objavile, da so zmanjšale svoje posadke v koncesijah na severnem kitajskem področju, brržčas zato, ker so začutile potrebo po teh oboroženih silah drugod. Toda v uradnih objavah se je naglasilo, da so ti ukrepi brez vsake zveze z načelnim stališčem, pa da se niti Francija niti Velika Britanija ni odrekla nobeni od svojih pravic na kitajskem ozemlju. Seveda je ta korak vzbudil zadovoljstvo na Japonskem, značilno pa je, da so v Ameriki izrazili pomisleke ob njem. Da se je položaj Japoncev na morski strani nekoliko izboljšal, kaže tudi poročilo, da so japonske vojne sile zasedle morsko luko Pakoj v Tonkinškem zalivu, ki se nahaja v bližini francoskega kolonialnega ozemlja. S tem so izpopolnili svojo zasedbo na morski strani do skrajnih možnosti, ne da bi se brigali za občutljivost Francije na jugu.

Kolikor se da doslej presoditi, se je položaj maršala Čangkajšeka spričo evropske vojne manj poslabšal, kakor se je pričakovalo. Dejstvo, da sta ostali nevtralni tako Rusija kakor Italija, je odporu nacionalne Kine koristil, podobno kakor je na drugi strani oškodoval Japonsko.

Chamberlain napoveduje represalije

Angleška vojna mornarica bo odslej naprej zaplenila ves pomorski izvoz nemškega izvora ali nemške lastnine — Tozadevno povelje bo izdano že v kratkem in stopi takoj v veljavo

London, 21. nov. s. (Reuter.) Ministrski predsednik Chamberlain je danes prvič, od kar je zbolel, zopet prišel v parlament. Njegov prihod je bil pozdravljen z glasnim in dolgotrajnim odobravanjem.

Na neko vprašanje vodje opozicije Attleeja je Chamberlain napovedal represalije zaradi potapljanja ladij potom nemških min.

Parlamentu je znano, — je dejal Chamberlain — da se je v zadnjih treh dneh potopilo zaradi nemških min 10 ladij, izmed njih 6 nevtralnih. Izgube življenj ob tej priliki so bile zelo resne. Haaška konvencija, ki jo je podpisala tudi Nemčija in glede katere je še 17. septembra sporočila, da jo ima namen spoštovati, določa, da morajo biti pritrjene mine opremljene z vsemi možnimi varnostnimi napravami za varnost trgovinske plovbe. To je sploh pravi smisel konvencije, kajti mine ne morejo ločiti med vojnimi ladjami in trgovinskimi ladjami ter med onim, ki je v vojnem stanju in med nevtralcem. Chamberlain je nato omenil druge določbe konvencije glede uporabe min, ki se jih morajo držati vse države podpisnice. Tako je tudi določeno, da morajo plavajoče mine biti konstruirane tako, da najkasneje po eni uri postanejo neškodljive. Nobene izmed teh določb nemška vlada ni spoštovala pri polaganju min, katerih žrtve sem omenil. Ta novi akt nasilja je višek v seriji kršitev pogodb, ki jih je Nemčija zagrešila. Spomniti se je treba samo potopitve »Athenie« z izgubo 112 življenj ter nadaljnjim uničevanjem angleških, zavezniških in nevtralnih ladij, potom min, torpedov in obstreljevanja s topovi. Ti napadi so bili pogosto izvedeni brez svarila in v vedno večji meri s popolnim preziranjem zakonov, ki jih določa protokol o podmorniški vojni, ki ga je Nemčija podpisala, ali pa s preziranjem najelementarnejših zahtev človekoljubja.

Kraljeva vlada ne bo dopustila, da bi se vse te metode vojne nadaljevale brez represalij. Zbornica se spominja, da je bilo v zadnji vojni kot upravičena represalija za podmorniške napade na trgovinske ladje določeno, da zapade zaplenitvi na visokem morju ves izvoz nemškega izvora ali nemške lastnine. Radi mnogih kršitev mednarodnih zakonov in neusmiljene brutalnosti nemških metod smo se odločili, da tudi sedaj podvzamemo slične ukrepe. Povelje v tem smislu bo v kratkem izdano ter takoj stopilo v veljavo.

Nato je miss **Wilkinson**, članica laburistične stranke vprašala, ali so strokovnjaki mnenja, da so bile morebiti imenovane **ladje potopljene v nekim novim tipom magnetskih min. Chamberlain je odgovoril, da je to stvar, o kateri za sedaj ne more dati nobenega končnega mnenja.**

Izjava ministrskega predsednika Chamberlaina je bila pozdravljena z glasnim odobravanjem.

Finančni minister sir John Simon je sporočil parlamentu, da še ni prišel čas za razpis javnega vojnega posojila. Zato pa bosta z jutrišnjim dnem izdani dve vrsti vrednostnih papirjev za finansiranje vojne. Eni tvorijo novo izdajo nacionalnih certifikatov za štednjo in bodo izdani popolnoma na isti podlagi, kakor dosedanji, samo da bodo nosili nekaj višje obresti nego doslej. Stali bodo enako kakor doslej 15 šilingov. Po petih letih bo njihova vrednost narasla na 17 in pol šilingov, po 10 letih, ko poteče izdaja, pa na 20 in pol šilingov. Ti certifikati bodo prosti dohodninskega davka. Da pa tega ne bo mogoče izrabiti, sme imeti vsak posameznik samo 500 takih certifikatov. Drugi vrednostni papirji, ki bodo jutri izdani, so »obrambni boni« po 5 funtov, ki bodo nosili 3% in se amortizirajo v sedmih letih. Posameznik sme imeti teh bonov za 1000 funtov.

Na neko vprašanje je izjavil ministrski predsednik Chamberlain, da zaenkrat vlada ni pripravljena razpravljati o evakuaciji parlamenta iz Londona v primeru potrebe.

Trgovinski minister Stanley je sporočil, da bo vlada podpirala vsako možnost povečanja angleškega in francoskega izvoza. To vprašanje je bilo tudi predmet razgovorov s francoskim finančnim ministrom Reynaudom.

Prvi odmevi

London, 21. nov. s. (Reuter) K napovedi ministrskega predsednika Chamberlaina, da bo Anglija začela z represalijami radi potapljanja ladij potom nemških min ob angleški obali, pripominjajo v uradnih angleških krogih, da Anglija doslej ni podvzela nobenega poskusa, da bi preprečevala nemški prekomorski izvoz. Nemčija je svoj izvoz na vse načine forsirala, da bi na ta način dobila tuja plačilna sredstva za nakup neobhodno potrebnih vojnih potrebščin. Tako je bil zlasti velik v zadnjem času izvoz nemških tovarniških izdelkov v Španijo, na Daljni vzhod in v Južno Ameriko.

New York, 21. nov. s. (Associated Press) Današnjo izjavo ministrskega predsednika Chamberlaina tolmačijo v Ameriki kot znak, kako resen obseg je že zavzela vojna. Ker so nemški izvoz doslej posredovale predvsem holandske in italijanske trgovske ladje, izhaja iz izjave ministrskega predsednika Chamberlaina, da riskira Anglija resna nasprotstva tudi z nevtralnimi državami, samo da čimbolj prizadene Nemčijo.

Nadalje je bila potopljena 329-tonska angleška ladja »Seaslipper«. Posadka je rešena.

V zadnjih štirih dneh je bilo potopljenih skupno 14 ladij v bližini angleške obale. Izmed teh jih je 7 angleških, 6 nevtralnih in 1 francoska. Razen dveh ali treh so vse te ladje naletele na mine. Po tonaži znašajo izgube nevtralnih držav 36.000 ton, angleške izgube pa okoli 5000 ton.

Dve torpedirani angleški ladji

London, 21. nov. s. (Reuter). Šele sedaj se je zvedelo, da je bila v četrtek v bližini irske obale potopljena še ena angleška ladja. Neka nemška podmornica je z dvema torpedoma potopila angleški parnik »Arlington Court« (5000 ton). 22 članov posadke je vzela na krov neka holandska ladja. Eden je med prevozom umrl, ostali so bili sedaj izkrcani v Angliji. 11 članov posadke, ki so bili v drugem rešilnem čolnu, še pogrešajo.

Tudi ladjo »Pensilva« je v nedeljo zjutraj potopila neka nemška podmornica. Rešeni so vsi člani posadke, vzela jih je na krov neka angleška vojna ladja. Posadka pripoveduje, da se je vkrcala v rešilne čolne, čim je opazila periskop nemške podmornice. Iz neznanih vzrokov podmornica ladje ni takoj napadla, temveč je krožila najprej poldrugo uro okoli nje, nato pa izstrelila torpedo in ladjo potopila.

86 smrtnih žrtev ‚Bolivarja'

London, 21. novembra. AA. (Reuter). Izšel je uradni seznam pogrešanih s potopljene ladje »Simon Bolivar«. Po njem je 86 ljudi izginilo ali utonilo. Med njimi 16 mož posadke. Tudi kapitan je med mrtvimi.

Holandska motorna ladja »Algenib« je včeraj rešila 22 članov moštva britanskega parnika »Arlington Gort«, ki se je potopil blizu irske obale. Glavni strojnik je umrl, preden je priplul rešilni čoln, in so njegovo truplo spustili v morje. 11 članov moštva, ki so jih spravili v drugi rešilni čoln, je izginilo in jih doslej še niso mogli najti.

Danska se bo zavarovala z minami

Kodanj, 21. nov. s. (Havas). Danska admiraliteta je objavila, da bo danska vojna mornarica ob danskih obalah zlasti v Beltu položila mine, da bo zavarovana danska nevtralnost. Mine ne bodo ovirale redne trgovinske plovbe.

Ustavljen finski parnik

Berlin, 21. nov. br. Neka nemška vojna ladja je v Vzhodnem morju ustavila 3 000-tonski finski parnik »Asta«, ki je plul s tovorom lesa proti zapadu. Ladja je bila odvedena v neko nemško luko. Finska ladja »Asturias«, ki je bila ustavljena pred 6 tedni in je bila prav tako natovorjena z lesom, je že zapustila Stettin.

Nemčija hoče blokirati Anglijo z minami

Magnetske mine v Rokavskem prelivu so zahtevale zopet več žrtev, med njimi eno angleško pomožno vojno ladjo in velik japonski parnik

London, 21. nov. br. Angleški listi danes mnogo razpravljajo o magnetskih minah, ki so se jih pričeli Nemci posluževati v pomorski vojni proti Angliji. Magnetske mine se polagajo na dno morja. Čim se jim na določeno razdaljo približajo določene mase železa, eksplodirajo same od sebe in povzročijo običajno ogromno škodo. Borba proti takim minam je silno težavna, ker jih na površju vode ni opaziti. Že po haaški konvenciji je bila njihova uporaba prepovedana.

V svojih komentarjih listi tudi pripominjajo, da sedaj že Nemci sami priznavajo novi način svoje borbe proti Angliji. Tako je v pretekli noči hamburški radio v svoji oddaji naglasil, **da Nemci zelo obžalujejo, da so tudi nevtralne ladje postale žrtve te borbe na življenje in smrt, da pa Nemčija svojim sovražnikom drugače ne pride do živega.** Slično je borbo z minami proti Angliji in Franciji utemeljila tudi današnja »Essener Nazional Zeitung«.

Spočetka so Nemci zatrjevali, da so ladje naletele na angleške mine. Današnji »Times« pa pravi, da so take trditve naravnost fantastične, ker pač nihče ne bi mogel pričakovati, da bi se Anglija sama zabarikadirala z minami, ko je vendar vse njeno gospodarstvo in vse njeno življenje odvisno baš od morja.

Pariz, 21. novembra. AA (Havas) Francoski listi se danes bavijo v prvi vrsti s pomorsko vojno in ugotavljajo, da se Nemci nič več ne poslužujejo podmornic in torpedov, ampak min. Po njihovem mnenju nemška vojna z minami ni naperjena samo proti nevtralcem, da jih zastraše, ampak predstavlja tudi nov način vojne proti Veliki Britaniji in Franciji. Nemčija hoče tako onemogočiti plovbo po Rokavskem prelivu in pretrgati zvezo med Veliko Britanijo in celino.

Stockholm, 21. nov j. (Havas) Vesti o čedalje večjem številu ladij, ki so postale zadnje dni žrtev morskih min, so napravile na švedsko javnost zelo neugoden vtis. Listi obsojajo ta način vojne, ki pomeni kršenje osnovnih zakonov mednarodnega prava. Pripominjajo, da obeta nadaljevanje tega načina vojne zelo žalostne perspektive za trgovino nevtralnih držav

Nove žrtve min

London, 21. nov. s. (Reuter). 12.000-tonski japonski parnik »Terukuni Maru« je ob vzhodni angleški obali zadel na mino in se potopil.

Angleška admiraliteta javlja, da je pomožna vojna ladja »Mastiff« (520 ton) zadela včeraj na nemško mino in se potopila. En član posadke je bil ubit, 5 jih pogrešajo. 4 so ranjeni. Normalno je imela ladja posadko 15 mož. Zgrajena je bila lani in je stala 46.000 funtov.

Totalna vojna ali ne

Glasovi, da je nemški generalni štab samo odložil izvedbo svojih načrtov

Pariz, 21. nov. (Presse informations). V petek bo mesec dni, odkar je nemški zunanji minister Ribbentrop izjavil, da bo začela Nemčija totalno vojno in 15 dni kasneje je to njegovo napoved potrdil tudi vodja in kancelar Hitler. Pričeti bi se morala zlasti totalna vojna proti Veliki Britaniji. Na drugi strani zelo resni opazovalci naglašajo, da je bil za 12. november določen napad na Nizozemsko in da je ta dan določil nemški generalni štab. Toda na zunanji fronti se ni zgodilo nič, pač pa so se v notranjosti Nemčije razvili važni dogodki: atentat v Monakovu, in nemiri na Češkem. Atentat je ostal zavit v temo in vse preiskave niso dale nikakršnega rezultata. Široki sloji v Nemčiji si niso na jasnem, kaj je prav za prav za vsemi temi dogodki, toda nekatere govorice je vendar treba zabeležiti, ker prihajajo iz krogov, ki so običajno dobro poučeni. Ti krogi vedo povedati, **da je izvedba načrtov nemškega generalnega štaba samo odložena.** Nemški aeroplani so že dvakrat v dveh dneh napravili polete nad nizozemskim ozemljem in ko so jih nizozemska letala hotela pregnati, so Nemci odgovarjali na strele svojih zasledovalcev. Vse kaže, da upajo Nemci nevtralizirati nizozemsko obrambo s tem, da so naperili svoje napade samo proti pristaniščem Zeelanda in da se ogibljejo priti v stik z utrjenimi nizozemskimi središči. Zdi se, da hočejo v Berlinu **Nizozemsko prisiliti, da bi jim dovolila prehod nemških čet skozi njeno ozemlje. Glavna skrb nemških odločilnih krogov pa velja še vedno notranjim vprašanjem, zlasti posledicam blokade. Treba je namreč vse načrte prilagoditi dolgotrajni vojni, ki je Nemci niso pričakovali.**

Šest nemških divizij zbranih ob holandski meji

Pariz, 21. nov. br. »Petit Parisien« razpravlja danes o položaju na belgijski in nizozemski meji in ugotavlja, da imajo Nemci tam še zmerom koncentrirane velike oddelke svoje vojske. Šest nemških divizij je še zmerom v strogi pripravljenosti in čaka na povelje. Vseh šest divizij je koncentriranih na Westfalskem in ob reki Ems. Da je bilo mogoče nemško vojaštvo spraviti pod streho, so morali ustaviti delo v večjem številu tamkajšnjih tovarn.

Hitlerjevi posveti s prvaki Nemčije

London, 21. nov. s. (Reuter) Iz Berlina poročajo, da je imel kancelar **Hitler danes ves dan dolga posvetovanja s člani vlade ter visokimi dostojanstveniki vojske in mornarice. Navzočna sta bila tudi poveljnik mornarice veliki admiral Raeder in poveljnik vojske general Keitel.**

Nemško vojno poročilo

Berlin, 21. nov. j. (DNB). Današnji oficielni komunike nemškega vojnega poveljstva pravi:

Na zapadni fronti je prišlo na nekaterih točkah do aktivnosti izvidniških čet ter sem pa tja do delovanja artilerije.

Nemško letalstvo je nadaljevalo izvidniške polete nad sovražnikovim ozemljem. Nemška letala so ponovno preletela Scapa Flow na Škotskem ter nekatere pokrajine na jugu Anglije. V Franciji so nemška letala obiskala ozemlje severno od Pariza. Navzlic sovražni protiletalski obrambi so se vsi poleti izvršili po odrejenem načrtu.

V septembru in oktobru so nemške pomorske sile skupno z letalskimi silami ustavile na Severnem in Vzhodnem morju več sto ladij. Večje število ladij je bilo takoj izpuščenih, ker na njih niso našli tihotapskega blaga, 127 ladij s skupno tonažo 245.455 ton pa je bilo v svrho natančnejše preiskave prepeljanih v nemške luke. Kolikor ni bilo na njih tihotapskega blaga, so bile izpuščene, ostale ladje in tovor pa so bili zaplenjeni.

Francosko vojno poročilo

Pariz, 21. nov. br. Vrhovno povelistvo francoske vojske je davi izdalo naslednje 157. vojno poročilo:

V pretekli noči se ni zgodilo nič omembe vrednega.

Velika agilnost nemškega letalstva

London, 21. nov. s. (Reuter) Danes dopoldne so se tri nemška letala pojavila nad Orknejskim otočjem. Dan je bil letalski alarm, vendar protiletalsko topništvo ni stopilo v akcijo. Nemška letala niso metala bomb. Angleška letala so jih pregnala.

Tudi nad južno Škotsko so opazili nemško letalo.

Zjutraj se je pojavilo neko nemško letalo nad jugovzhodnim Kentom. Letalski alarm ni bil dan in tudi protiletalsko topništvo ni stopilo v akcijo, pač pa so se dvignila angleška lovska letala, ki so nemško letalo sestrelila.

Od napada na Firth of Forth v oktobru dalje je bilo ob angleških obalah sestreljenih skupno najmanj 20 nemških letal.

Pariz, 21. nov. br. V Franciji so se tudi danes ponovno pojavila nemška vojna letala, ki so bila očitno na izvidniških poletih, ker niso odvrgla nobenih bomb. Prvi alarm je bil nad severno Francijo davi med 7. in 8. uro, drugi ob 10.40. Nevarnost je po drugem alarmu minila šele ob 12.45.

Berlin, 21. nov. AA. (DNB). Nemško letalstvo je včeraj nadaljevalo svoje ogledne polete nad Anglijo in Francijo kljub zelo težavnim vremenskim razmeram. V hudi burji in dežju, ki sta pogosto otežkočala akcijo, so Nemci izvedli ogledne polete nad zalivom Scapa Flow, nad Škotsko, nad južno angleško obalo, nad Rokavskim prelivom in nad severno Francijo. Letala so ostala v zraku 6 do 7 ur in so prinesla s seboj dragocene podatke. Na severnem in južnem Angleškem je bil alarm, ki je trajal dalj časa. V okolici Londona so se sovražna lovska letala in protiletalsko topništvo zaman borila proti nemškim letalom, ki so letela izredno visoko in jih ni dosegel sovražni ogenj. Poleti nad severno Francijo so poteki brez sleherne sovražne obrambe.

Oficirski čin v Nemčiji dostopen vsakemu

Berlin, 21. novembra. AA. (DNB). Časopisje objavlja nove uredbe o izpopolnitvi častniškega kadra v vojnem času, ki gredo za tem, da omogočijo slehernemu sposobnemu vojaku odgovarjajoče napredovanje. S tem so ukinjene dosedanje razlike pri napredovanju bodočih častnikov v vojni dobi. Vsak vojak ima možnost, da postane častnik, če je svoje sposobnosti dokazal pred sovražnikom in če se je tudi drugače odlikoval. Sposobnost na bojišču je pogoj za vsakega, ki želi v vojni dobi doseči častniški čin.

„Močna Jugoslavija v interesu Madžarske“

Zanimiv ekspoze madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja o odnošajih Madžarske do posameznih držav

Budimpešta 21. nov. o. (MTI) Ob 13. se je pričela v zunanjepolitičnem odboru madžarskega parlamenta razprava o mednarodnem položaju. Pri tej priliki je imel zunanji minister grof Csaky govor, v katerem je poudarjal, da Madžarska nima samo svoje lastne, temveč tudi evropsko misijo, ki jo je izpolnjevala v polni meri. Najbolj je bilo pogrešeno, ker v poslednjih dveh stoletjih posamezne evropske sile niso razumele pomena neodvisne Madžarske, ki nima velike naloge samo v Podunavju, temveč v Srednji Evropi sploh kot faktor ravnotežja. Prva naša naloga je, da ohranimo Madžarski neodvisnost in sicer tako na vojaškem kakor na gospodarskem ter zunanjepolitičnem področju. Predvsem mora Madžarska izpopolniti svojo vojaško pripravljenost, kar bo mogla z lastnimi močmi tudi izvršiti. Izpopolnitev naših vojaških sil naglo napreduje in bomo mogli v nekaj mescih reči, da nas ne more vznemiriti nobeno presenečenje. Položaj Madžarske je danes na zunanjepolitičnem področju zelo ugoden, ker ima mnogo več prijateljev, kakor jih je imela prej.

Odnosi do Nemčije in Italije

Nato se je zunanji minister Csaky bavil z odnosi Madžarske napram posameznim državam, s katerimi vzdržuje politične zveze. Najprej je omenil Nemčijo, o kateri je dejal, da je velika soseda, s katero se je Madžarska borila v svetovni vojni ramo ob rami. Madžarska je z velikim zadovoljstvom sprejela na znanje besede, ki jih je izrekel državni kancelar Hitler v svojem govoru 6. oktobra na njen naslov. Madžarska ni niti trenutek pozabila, da je Nemčija danes v vojni in da sta se Nemčija in Madžarska v svetovni vojni borili skupaj. Treba je vedeti, kaj pomeni za Madžarsko močna Nemčija. Če bi bila Nemčija slaba, bi bili slabi tudi mi.

Med Italijo in Madžarsko obstoja globoko prijateljstvo. Izrekam zahvalo Mussoliniju, ki je znal v svoji politični dalekovidnosti storiti toliko dobrega za Madžarsko.

Razmerje z Jugoslavijo

Naši odnosi z Jugoslavijo so se prirodno zboljšali, podlaga temu pa je dejstvo, ker vežejo Jugoslavijo z Madžarsko skupni interesi in ker ne obstojajo taka nasprotstva, ki bi se ne mogla rešiti v teku časa. V razmerju med Jugoslavijo in Madžarsko ni vprašanj, ki bi jih ne bilo mogoče urediti. Močna Jugoslavija je v interesu Madžarske.

Kar se tiče Bolgarije, nismo nikdar pozabili skupnih bojev v svetovni vojni in naših enotnih interesov.

„Besedo ima Bukarešta“

Glede Rumunije smo podvzeli iniciativne korake, sedaj pa ima besedo Bukarešta. Danes je še odvisno od nje, ali se hoče prilagoditi potrebam sedanjega časa in sedanjih razmer, ali pa bo opustila možnost, da se zgradi sodelovanje vseh držav, ki so zainteresirane v Podunavju. **Od Rumunije je odvisno, ali se bo naša usoda uredila v našem duhu, ali pa bo Rumunija čakala, da pade vsa odgovornost zgodovine samo nanjo.** Ne more se zatajiti, da so bili govori Argetoiana in drugih rumunskih državnikov vsekakor zelo slaba uteha za našo javnost, ki je njihove besede sprejela z nezadovoljstvom. Iskreno obžalujemo, ker gotovi krogi še niso razumeli v lastnem interesu potreb sedanjega časa. Madžarska ne more biti več potrpežljiva in od zadovoljitve njenih upravičenih zahtev bo odvisno nadaljnje njeno pomirljivo zadržanje. Ne sme se pozabiti, da se Madžarska nahaja na žarišču treh svetovnih sil, kar je vsekakor velikega pomena za razmerje in položaj v Evropi.

Madžarska in balkanski nevtralni blok

Pravijo, da bi Madžarska mogla v svojem interesu sodelovati v nevtralnem bloku na Balkanu. Zato je potrebno, da poudarim na tem mestu naše zahteve in pogoje za vstop Madžarske v tak nevtralni blok. Madžarska je pripravljena v takem bloku sodelovati v interesu miru pod naslednjimi tremi pogoji:

1. Tak blok ne sme biti naperjen proti kaki tretji sili.

2. Tak blok ne sme imeti oblike tajne ustanove in se ne sme pojaviti pod kako krinko.

3. Pred osnovanjem tega bloka se morajo končno odstraniti vsa nasprotstva med Madžarsko in ostalimi soudeleženci v tem bloku.

Brez izpolnitve teh pogojev bi bilo popolnoma brezkoristno razpravljati o sodelovanju Madžarske. Dokler obstojajo neurejena vprašanja, se ne more govoriti o našem sodelovanju v takem bloku. Moje izjave o sodelovanju Madžarske v kakem bloku se ne tičejo sporazuma ad hoc za določen čas, če bi bilo to v interesu miru.

Razmerje do Rusije

Madžarska je sprejela z velikim zadovoljstvom na znanje besede sovjetskega državnega poglavarja in potrjuje, da med obema državama verjetno ni nasprotij. Na gospodarskem področju želi tudi Madžarska nadalje sodelovati ter ojačiti gospodarske stike med obema državama.

. . . Francije in Anglije

Odnosi Madžarske s Francijo in Anglijo se niso izpremenili ter upamo, da se bodo poizkusi dr. Beneša in Osuskega razblinili kakor sanje in da jih bodo odbile tudi vlade zapadnih velesil.

Govor grofa Csakyja je bil sprejet z velikim zadovoljstvom ter je zapustil globok vtis.

Obsedno stanje v Pragi in okolišu ukinjeno

Dogodki, ki so dovedli do proglasitve obsednega stanja, so še vedno predmet živahnih razprav listov

Berlin, 21. nov. br. Nemški poročevalski urad poroča, da so nemške protektoratske oblasti ukinile obsedno stanje v Veliki Pragi in bližnjih okrajih, ker vlada v mestu in drugod mir.

Berlin, 21. novembra. AA. (DNB). Nemška diplomatska politična korespondenca piše v zvezi z nedavnimi praškimi dogodki.

Ker je diplomatsko prizadevanje zapadnih držav med kontinentalnimi državami rodilo samo pakt s Turčijo, se vrše po malem poskusi s tistimi narodi, ki so morali same sebe žrtvovati britanskim koristim in so sprevideli, kaj se pravi biti v angleški službi. Pozornost zbuja, kako se zadnje čase kažejo na prizorišču tiste marionetne figure, ki jih med propadlimi poljskimi in češkimi politiki vzdržujeta Anglija in Francija. Pri tem seveda ne igra nobene vloge, kakšne posledice bodo imele te intrige za prizadeto prebivalstvo. Glavno je, da se uresničijo njihove želje, da se te narode spet nahujska proti Nemčiji. Če n. pr. danes češki emigranti v zvezi z nekimi umetno povzročenimi neredi v Pragi trdijo, da je bilo vse to spontano, bi bili bolje storili, če bi se bili pobrigali, da se sin prezidenta Masaryka ne bo hvalil v Londonu s svojimi dobrimi zvezami, ki jih ima z nekimi neodgovornimi elementi v Pragi. Nemška odgovorna mesta ne bodo londonskim hujskačem storila te usluge, da bi dovolila, da se vkoreninijo razmere, ki bi mogle napraviti škodo nemškim koristim in dobro pojmovanim koristim glede češkega naroda. Najmanj so pa poklicani soditi o nemških ukrepih proti umetno povzročenim nemirom tisti, ki podpirajo agitatorje in nosijo odgovornost za posledice in ki vrhu tega v Palestini in Damasku kažejo, kakšnih metod se sami poslužujejo.

»Tempsov« uvodnik o dogodkih v Pragi

Pariz, 21. nov. Včerajšnji »Le Temps« se v svojem uvodniku bavi z notranjim položajem Nemčije s posebnim ozirom na dogodke v češko-moravskem protektoratu. Članek izvaja med drugim:

Nemci so že morali začeti uvidevati, da je ured tev manjšinskeg vprašanja v notranjosti države veliko težje nego so si bili predstavljali. Slepo zaupanje v stroge prijeme se je izkazalo za varljivo in je rodilo slabe rezultate. To je zlasti usodno v času, ker Nemčija potrebuje vse svoje sile na fronti in v borbi z zunanjim neprijateljem. Poleg vsega tega je nemško vojaško poveljstvo prisiljeno cepiti svoje oborožene sile in jih v znatni meri držati na notranji fronti, dočim bi bile te čete nad vse potrebne na pravih bojiščih.

Tudi če vpoštevamo, da vesti o dogodkih na Češkem in Moravskem, o nezadovoljstvu v Avstriji in položaju na Poljskem, niso vedno zanesljive, se vendar dogodki v Pragi in drugih večjih središčih češkega naroda ne dajo zatajiti in pričajo o tem, da je nemška policija prenapela lok. S prekim sodom in drugim izjemnimi ukrepi se pač da zatreti vsako gibanje, ne da pa se doseči pomirjenja, ki je Nemčiji ravno v danem položaju toliko potrebno. Nemška uradna agencija sama priznava ducat izvršenih justifikacij, po drugih vesteh pa je izgubilo življenje celo okoli sto oseb. Nihče se ne more čuditi, ako se taka politika silovito dotika narodne duše Čehov in ako vzbuja tudi nejevoljo vsega omikanega sveta.

Že od prvih začetkov je imel nemški protektorat protičeško ost. Osebni ugled protektorja barona Neuratha je stalno padal v sporih s krajevnimi činitelji in z nemško državno policijo, dočim je navidezna vlada g. Hache, ki je vedno kazala veliko volje ustreči nemškim željam, med češkim ljudstvom zbudila samo čustvo globokega nezaupanja. To je dejstvo, ki ga ne morejo izbrisati še tako strogi policijski prijemi. S silo se pač da izpremeniti oblika države in vreči v sužnost ves narod, ne da se pa zadušiti vse življenje naroda in iz temelja izpremeniti njegova duša.

Zakaj sta bila ustreljena češka policijska uradnika

London, 21. nov. d (Exchange). O priliki usmrtitve treh nadaljnjih Čehov je nemški poročevalski urad priznal, da sta bila med njimi tudi dva češka policijska uradnika. Nemške vojaške oblasti so bile napram aktivni češki policiji v zadnjih mesecih vedno bolj nezaupljive. Kakor se poroča, se je češka policija ponovno branila, da bi nastopila proti češkim demonstrantom z vso strogostjo, kakor ji je bilo zaukazano. O ustrelitvi obeh čeških policijskih uradnikov poročajo sedaj, da se nista hotela poslužiti strelskega orožja proti svojim lastnim rojakom, ko so pred »Nemškim domom« vzklikali proti Hachi in za svobodo. V čeških krogih poudarjajo z vso odločnostjo, da ni bilo nobenega povoda za nastop proti demonstrantom z orožjem ker protestirajoča množica ni bila oborožena. Pozivu nemške policije, da naj streljajo, se nista odzvala ne samo oba ustreljena češka policijska uradnika, temveč tudi vsi ostali češki policisti. Kakor se zatrjuje, je bila ustrelitev obeh čeških policijskih uradnikov in devet čeških visokošolcev — eksemplarična kazen. Tako pravi vsaj proglas, ki je bil takoj nato pročitan v nemškem jeziku češkim stražnikom.

8.000 aretiranih

Amsterdam, 21. nov. a. List »Het Volk« prinaša razgovor svojega poročevalca z ugledno češko osebnostjo, ki je pobegnila na Slovaško. Po njegovih podatkih je bilo v zadnjih dneh na Češkem in Moravskem aretiranih skupno okoli 2.000 oseb. Ko je nemška policija zasedla praško univerzo, so bil aretirani tudi vsi profesorji. O onih 9 dijakih, ki so bili po uradnem nemškem poročilu v petek ustreljeni, pravi list, da so bili vsi predsedniki raznih čeških visokošolskih dijaških društev.

. . . 120 ustreljenih

London, 21. nov. a. (Propagandno ministrstvo). Na češko-slovaški meji so bili vsi češki obmejni uradniki zamenjani z nemškimi. Osebni promet v češko-moravski protektorat je omejen in dovoljen samo v izrednih primerih.

Število usmrtitev v protektoratu od petka dalje cenijo že na 120.

Tujim novinarjem prihod v Prago ni dovoljen, pač pa je nemška vlada dovolila nekemu švedskemu novinarju, da kot zastopnik inozemskih novinarjev pod uradnim spremstvom odide v Prago.

Tajen manifest čeških dijakov

London, 21. nov. a. Angleški radio javlja, da so češki dijaki izdali tajen manifest, ki ga razširjajo po vsej Češki in Moravski. Manifest pravi, da bo češka mladina nadaljevala borbo.

Pariz, 21. nov. j. (Havas) Med aretiranci v zvezi s protinemškimi demonstracijami v Pragi je bilo tudi zlasti mnogo delavstva. Delavske organizacije so sprva nameravale protestirati proti nastopu Gestapa z generalno stavko, ki je bila določena za torek, a so ta načrt zaradi nevarnosti, da ne bi prišlo do novih justifikacij in aretacij, opustile.

Aretirance je Gestapo najprvo spravila v svoje zapore v Petschkovi palači, kjer ima svoj sedež. Med aretiranci je bil tudi znameniti češki profesor Jirasek. Gestapo je zasedla tudi češki osvobodilveni muzej, ker je sumila, da je tam skrita tajna radijska postaja, nakar je odnesla s seboj vse dokumente, nanašajoče se na borbo za osvoboditev češkoslovaškega naroda, ter tudi mnogo drugih dragocenosti.

Študenti zaprtih visokih šol so se razkropili po deželi.

Vojni drobiž

Varnostni ukrepi holandskih ladijskih družb

London, 21. nov. br. Zaradi nesreče parnika »Simon Bolivar« sta obe nizozemski paroplovni družbi, ki vzdržujeta promet med Nizozemsko in Nizozemsko Indijo sklenili, da bodo odslej njuni parniki plули od Nizozemske Indije le do Genove. Od tam bodo potniki, kakor tudi blago, nadaljevali pot po železnici.

Danska ladja za lov na kite ponesrečila

Kodanj, 21. nov. br. V bližini danske obale se je ponesrečila neka danska ladja za lov na kite. Od 4 članov posadke so bili 3 mrtvi.

Zaplenjen nemški parnik

London, 21 nov. a. (Reuter). Nemški parnik »Rheingold« (5055 ton), ki ga je angleška mornarica nedavno zaplenila, je danes dospel v neko škotsko luko z nemško posadko na krovu. Nemška posadka je internirana.

Manevri ruskega baltiškega brodovja

Moskva, 21. nov. a. (Reuter) Rusko baltiško brodovje je sedaj na manevrih. Poveljnik brodovja je izjavil danes, da ruska mornarica sedaj gospodari nad Baltikom. Napadel je tudi Finsko, o kateri je izjavil, da se od nje sliši samo rožljanje orožja.

Avtomatska pomoč Belgije

Pariz, 21. nov. p. Agencija Havas poroča, da je belgijska vlada obvestila nemško vlado, da bo Belgija avtomatično priskočila na pomoč Nizozemski, če bi nemške čete prekoračile nizozemsko mejo.

Cesar Viljem se vrne v Nemčijo?

Basel, 21. nov. z. »Baseler Nachrichten« objavljajo vest iz Berlina, da računajo v tukajšnjih političnih krogih po prvih stikih bivšega nemškega cesarja Viljema s Hitlerjem, da se bo bivši cesar Viljem kmalu spet vrnil v Nemčijo.

Razveljavljene angleške pogodbe

Ženeva, 21 novembra. AA. (Havas). Britanska vlada je sporočila Društvu narodov svoj sklep, da za nedoločen čas razveljavi sledeče listine, ki jih je svojčas registrirala pri Društvu narodov: 1. Pogodbo o omejitvi pomorskega oboroževanja, sklenjeno 25 marca 1936 med Zedinjenimi državami, Francijo, Veliko Britanijo, Novo Zelandijo in Indijo, h kateri je Italija pristopila 2. decembra 1938. 2. Pomorski sporazum sklenjen v Londonu 17. julija 1937 med Veliko Britanijo in Rusijo. 3. Pomorski sporazum sklenjen 25. aprila 1938 sklenjen v Londonu med Veliko Britanijo in Poljsko.

Ta svoj sklep je angleška vlada obrazložila z vojnim stanjem z Nemčijo. Glede pogodbe od 25. marca 1936 je tudi sporočila, da je od Zedinjenih držav, Francije in Italije dobila zagotovilo, da so tudi te države sklenile razveljaviti omenjene listine.

V Indiji proglašena zopet neposlušnost

Bombay, 21 nov. br. Izvršni komite indijske kongresne stranke je na svoji včerajšnji seji sklenil znova proglasiti za vso Indijo neposlušnost napram Angležem.

Balkanski nevtralni blok in velesile

Francoske mnenje o težkočah, na katere je zadela ideja ustvaritve nevtralnostnega bloka na Balkanu

Pariz, 21. nov. (Presse-informations). Znano je, da je Nemčija na zahtevo Sovjetske unije posredovala bolj ali manj neposredno pri balkanskih državah in jim odsvetovala ustvaritev bloka nevtralcev, dasi ji je bila nedavno ta misel še zelo po godu, ker se je nadejala, da se bo tega bloga lahko poslužila za svojo politiko. V Nemčiji pojasnjujejo ta preokret z zelo zanimivo argumentacijo. Nemčija, pravijo, zlasti v sedanjih časih ne more trpeti take formacije na jugovzhodu Evrope, ki bi se nasproti Nemčiji ne držala dobrohotne nevtralnosti in ki bi ne bila ustanovljena pod egido kake velesile, bodisi Italije ali Rusije. Italiji pa je na tem, pravijo v Berlinu, da se ne veže z balkanskimi državami, ker bi jo to v bodočnosti dovedlo do tega, da bi se morala zaplesti v spor. Zato je njena korist, da ostane prosta vseh vezi in vseh odgovornosti v tem delu Evrope.

Tudi pristavljajo, da ima Italija z Nemčijo pogodbo prijateljske pomoči in bi prišle njene obveznosti, potekajoče iz te pogodbe, lahko v nasprotje z obveznostmi, ki bi Italiji nastale iz pokroviteljstva pri ustvarjanju balkanskega bloka. Kar se tiče Rusije, berlinski politični krogi dvomijo, da bi se interes Rusije na balkanskih državah ne razvil do take stopnje, da bi hotela prevzeti vodstvo ali pokroviteljstvo nad blokom balkanskih držav. Nemci izjavljajo, da so balkanske države prešibke in da nimajo dovolj ugleda, da bi podvzele tako iniciativo in da bi pokazale dovolj smisla za skupnost.

Vse kaže, da so prizadevanja za ustvaritev balkanskega bloka dospela na mrtvo točko, najsi se je pred nekoliko tedni še zdelo čisto drugače. Razlog je v tem, da se hočejo balkanske države pred vsem med seboj sporazumeti o predmetu svoje nevtralnosti. V nekaterih balkanskih državah so mnenja, da morajo države tega dela Evrope pred vsem najti možnost za medsebojno sodelovanje. Ako gre vera madžarskemu časopisju, so italijanski diplomatski agenti že dali vedeti prizadetim prestolnicam, da bi Italija ne bila nasprotna misli nevtralnega bloka na jugu in da smatrajo v Rimu, da bi se tak blok ostvaril najlažje brez sodelovanja katerekoli velesile. Tudi v Parizu in v Londonu mislijo enako. Vsi komentarji nemškega časopisja, ki pripisujejo misel južnega bloka angleškemu spletkarstvu, nimajo drugega namena, kakor zatajiti ruski pritisk, ki je bil izvršen v Berlinu v zadevi bloka balkanskih držav.

Protisovjetska fronta od Baltika do Turčije

Snovanje obrambne črte, kjer naj bi se zajezilo nadaljnje prodiranje sovjetskega vpliva

Pariz, 21. nov. j. (Havas). V političnih krogih še vedno zelo pazno motrijo razplet dogodkov na Baltiku. Sodba v poučenih krogih je, da prodiranje Rusije na Baltik in vobče proti zapadu še ni končano, marveč se nahaja šele v prvi fazi. Nedvomno pa bo naraščanje ruskega vpliva na vzhodu Evrope ustvarilo obrambno fronto proti Sovjetski uniji, ki bo segala od Finske do Turčije. Gotovo je tudi, da bo naraščanje ruskega vpliva na jugovzhodu Evrope prav tako vzbudilo zavest skupnih interesov med Finsko in Rumunijo. Kakor je namreč Finska ključ do skandinavskega prostora, tako je Rumunija ključ do jugovzhodnega prostora Evrope. V Bukarešti se zmerom bolj zavedajo, da je odpor Finske proti ruskim zahtevam kardinalne važnosti za Rumunijo. **Iz spoznanja skupnih interesov, ki jih imajo države ob Baltiku in v jugovzhodu Evrope, se bo počasi začela krepiti črta odpora, segajoča od Finske do Turčije.**

Mesto nemščine v Baltiku zavzela ruščina

Stockholm, 21. nov d. Posledice izselitve Nemcev iz Baltika postajajo vedno bolj občutne. Del že stoletja na Letonskem in Estonskem naseljenih nemških rodbin ima še vedno pomisleke, da bi sledil nemškemu pozivu. Vse te Nemce opozarja sedaj estonsko vladno glasilo »Uuz Esti« še enkrat, da nikakor ne smejo računati z nadaljnjo ohranitvijo dosedanjih narodnih manjšin. Kdor ostane na Estonskem, se mora asimilirati. Nemška rodbinska imena morajo izginiti, prav tako nemške šole in organizacije, kakor tudi nemški jezik iz vseh javnih lokalov.

Skandinavski opazovalci poročajo, da medtem, ko sta na Estonskem in Letonskem nemški vpliv in tudi raba nemškega jezika že popolnoma izginila, pa na drugi strani vedno bolj prodira v baltiške dežele ruščina. Zanimanje za ruske jezike in za gospodarsko izmenjavo s Sovjetsko unijo narašča v baltiških državah od dne do dne.

Rusko-nemška trgovinska pogajanja

Berlin, 21. nov. j. Načelnik ruske trgovinske delegacije je danes zapustil Berlin ter z več člani delegacije odpotoval v Moskvo, kjer bo poročal o napredovanju gospodarskih razgovorov z nemško vlado.

Turška vojaška misija zapustila London

London, 21. nov. s. (Reuter). Turška vojaška misija pod vodstvom generala Orbaya, ki se je mudila mesec dni v Londonu, je danes odpotovala nazaj v Turčijo. Člani turške misije so ob odhodu poudarjali, da so bili na konferencah z angleškimi političnimi in vojaškimi krogi proučeni važni skupni interesi in da so se vsi razgovori vršili v prijateljskem in prisrčnem duhu.

Rusija in Bolgarija

Moskva, 21. nov. s. (Havas). Bolgarski poslanik v Moskvi Antonov se že od prekinitve rusko-turških pogajanj mudi v Sofiji. V političnih krogih mislijo, da Rusija ni naklonjena ustanovitvi bloka nevtralnih balkanskih držav in da skuša povečati svoj vpliv na Bolgarijo.

Naggyar pri Saradzoglu

Carigrad, 21. nov. AA. (Stefani). Francoski poslanik Naggyar se je na povratku v Moskvo ustavil v Carigradu in se sestal s turškim zunanjim ministrom Saradzoglom. O čem sta govorila, ne poročajo.

Slovaki dobili kos Poljske

V zahvalo za vojaško pomoč v vojni proti Poljski je dobila Slovaška nekaj sto kvadratnih kilometrov bivšega poljskega ozemlja

Berlin, 21. nov. br. Kmalu po zaključku vojnega pohoda na Poljsko je kancelar Hitler glede na slovaško podporo Nemcem v vojni proti Poljski izjavil, da bo Nemčija odstopila Slovaški vse bivše poljsko ozemlje, kjer so Slovaki v večini. V poštev so prišli predeli južne Poljske, ki si jih je Poljska pridobila takoj po vojni leta 1920 in pozneje od Češkoslovaške republike v letih 1924 in 1938.

Kmalu po tej Hitlerjevi izjavi so se dejansko pričela pogajanja med nemškim zunanjim ministrstvom ter slovaškim poslanikom v Berlinu, ki so bila včeraj uspešno zaključena. Danes dopoldne sta nemški zunanji minister Ribbentrop in slovaški poslanik v Berlinu Čermak podpisala pogodbo, po kateri pripade Slovaški nekaj sto kvadratnih kilometrov ozemlja in sicer severno od zapadnih Beskidov in na severnih pobočjih Visoke Tatre.

Ekspoze predsednika slovaške vlade

Bratislava, 21. nov. w. (Slov. tisk. urad). Ministrski predsednik dr. Tuka je podal danes v slovaškem parlamentu prvo izjavo nove slovaške vlade. V njej se proglaša Slovaška, čeprav priznava češko in madžarsko manjšino, kot nacionalna država. Dr. Tuka je napovedal, da bo parlamentu predloženih 80 novih zakonskih predlogov in odredb, ki so že pripravljene. V zunanjem političnem pogledu bo nova slovaška vlada nadaljevala sodelovanje z Nemčijo, ki se je v teku leta pokazalo kot plodno. Slovaška je po zaslugi tega sodelovanja dobila nazaj od Poljske ozemlje, ki ji je bilo odvzeto. To se ima zahvaliti le nemški vojski in sodelovanju slovaške vojske z njo. Slovaška želi sodelovati z vsemi državami. Slovaška vlada tudi veruje, da se bo izpolnilo načelo, ki ga je proglasil kancelar Hitler glede točnejše razmejitve posameznih narodov ter preselitve narodnih manjšin, ko bo prišel primeren čas za to. Nadalje je dr. Tuka nastopil proti vojnim ciljem zapadnih velesil, ki hočejo postaviti nov Versailles ter obnoviti na ta način češkoslovaško republiko. Slovaška je končnoveljavno obračunala z nekdanjo Češkoslovaško ter je pripravljena poslužiti se vseh sredstev, ki so ji na razpolago, da se ne obnovi prejšnje stanje. Ker se tiče narodnih manjšin na Slovaškem, bo slovaška vlada napram njim postopala tako, kakor postopajo s slovaškimi manjšinami v drugih državah.

Nastop našega poslanika v Švici

Bern, 21. nov. br. Danes dopoldne je novi jugoslovenski poslanik Vladimir Milanović izročil svoja poverilna pisma predsedniku zveznega sveta, ki je obenem državni poglavar Švice. Avdienci je prisostvoval tudi zastopnik zunanjega ministra zvezni svetnik dr. Bauman.

Jugoslovensko poslaništvo v Švici je s tem po večletnem prestanku obnovljeno. Nekaj let je opravljal poslaniške posle v Švici jugoslovenski poslanik v Parizu dr. Purić.

Potres v Sremu

Novi Sad, 21. nov. o. Nocoj so čutili v Novem Sadu prilično hud potres, ki je trajal več sekund. Potres so čutili tudi v Sremu in na področju Fruške gore, zaradi česar mislijo, da je bil epicenter tamkaj. Doslej še ni znano, ali je bilo kaj škode.

Sneg na Hrvatskem

Zagreb, 21. nov. o. Danes je pričelo v Zagrebu snežiti. Ker vmes tudi dežuje, se sneg v mestu ni obdržal. Na Sljemenu in ostalih hribih v okolici Zagreba že od snoči neprestano sneži ter piha močan veter. Tudi iz Medjimurja in Hrvatskega Zagorja poročajo, da je nastal mraz in da že od snoči sneži.

Vremenska napoved

Zemunska: Še hladneje, po večini jasno v zahodnih krajih in v primorju. V ostalih predelih države bo prevladovalo oblačno vreme z dežjem in snegom. Čez dan se bo na severni polovici države vreme nekoliko zboljšalo.

Naši kraji in ljudje

Mezde rudarjev in porast draginje

Sklepi konference predstavnikov rudarjev in rudarskega odseka DZ

Ljubljana, 21. novembra

Kakor smo že poročali je bila v ponedeljek pri Delavski zbornici konferenca predstavnikov vseh rudarskih strokovnih organizacij ter članov zborničnega rudarskega odseka, ki je razmotrivala položaj rudarjev z ozirom na občuten porast draginje ter sklepala o akciji za prilagoditev mezd naraščanju draginje. Konference so se udeležili tudi zastopniki rudarskega glavarstva poleg predstavnikov vseh štirih rudarskih organizacij, II. rudarske zadruge, zveze strojnikov in članov rudarskega odseka.

Zborovalci so ugotovili, da so se cene živil zvišale za nad 10 odstotkov in da se poleg kolonialnega blaga draži tudi manufaktura in obutev. Po tej soglasni ugotovitvi so bili takoj sprejeti tudi naslednji zaključki:

Na podlagi člena 26 kolektivne pogodbe za TPD naj se zahteva nujno sklicanje pogajanj za prilagoditev mezd naraščajoči draginji in sicer naknadno s 1. novembrom 1939. Ob priliki pogajanj naj se ugotovi podlaga za ugotavljanje porasta draginje in zahteva za primer nadaljnih draginjskih sprememb avtomatično prilagoditev mezd.

Pri banski upravi naj se pospeši sklicanje ankete predstavnikov delodajalskih in delojemalskih zbornic, ki naj sklepa o obveznem avtomatičnem zvišanju plač za primer porasta draginje pri vseh delodajalcih brez razlike.

Ker velja za državne rudnike še vedno enotna delovna pogodba, naj ukrene DZ vse potrebno, da se tudi za rudarje državnih rudnikov zvišajo plače odgovarjajoče draginji.

Prav posebno so zaradi porasta draginje prizadeti upokojeni rudarji, ker njih pokojnine že prej niso zadoščale za skromno preživljanje. Pokrene naj se nujno akcija za priznanje posebnih draginjskih doklad k pokojninam in rentam.

Predstavniki strokovnih organizacij so stavili še predloge o potrebi priznanja rodbinskih doklad, da se reši družine s številnimi otroki pred propadom, dalje sprememb sedaj veljavnih minimalnih mezd, povrnitvi odtegljajev po 10 din dnevno, ki so jih delodajalci neupravičeno odtegnili na orožne vaje vpoklicanim rudarjem, in uvedbi plačanih dopustov za rudarsko delavstvo.

Tudi tem predlogom bo posvetila DZ vso pažnjo, takoj pa je pristopila k izvajanju sklepov glede prilagoditve mezd naraščajoči draginji in upa, da bo to vprašanje še ta mesec zadovoljivo rešeno.

Samoizobrazba gospodinjskih pomočnic

Obširni delovni načrt Zveze gospodinjskih pomočnic v Ljubljani za letošnje zimske mesece

Ljubljana, 21. nov.

Marsikoga, predvsem pa gospodinje in gospodinjske pomočnice, bo zanimalo, kakšno je življenje v notranjem poslovanju te stanovske organizacije, ki si tako dolgo ni mogla priboriti priznanje in jo marsikje še danes odklanjajo. Organizirana služkinja — kakšna ostra kritika je padala in še pada od vsepovsod na njo! Gospodinja, ki omejuje razvoj mladega človeka in mu utesnjuje osebno svobodo, ima skrajno ozko obzorje in zastarele nazore. Danes je mlada gospodinjska pomočnica spričo izboljšanja šolskih razmer napredovala v splošni izobrazbi, zato stopa z jasnejšim in zavestnejšim pogledom v svet. S tem je pač treba računati in se zavedati, da je doba zasužnjenega človeka, tudi v najožjem družinskem življenju, minila. Tisti, ki hočejo vzgajati gospodinjsko pomočnico kot pripadnico posebnega stanu, morajo dati poseben poudarek na vzgojo notranjega človeka, na srčno omiko, da bo dekle, ki nastopi službo pri novi družini, zavzelo tisti pravilni življenjski odnos, ki je za sožitje z družinskimi člani nujno potreben.

Poleg rednih poslov v društvenem zavetišču, prenočišču, posredovalnici in uredništvu lista, namerava izvesti Zveza še nekaj koristnih načrtov. V nedeljskem shajališču v Delavski zbornici, kjer se zbirajo dekleta ob nedeljskih popoldnevih ter ob praznikih, se bodo to zimo vršila tudi poučna predavanja. Že doslej so se prijavili predavatelji: ga. Kroftova, dr. Merljakova, šifrarjeva in Zemljanova ter gg. dr. Alujević, dr. Kovič in Šorn. —

V prostorih Zveze v Wolfovi ulici št. 10. in v Delavski zbornici pa se bodo vršili tečaji kuhanja, za začetnice za splošno kuho, nadaljevalni tečaji za boljšo kuho, specialni tečaji (priprave sendvičev, drobnega peciva, raznih solat, dietetičnih jedil), tečaji za kuho na plin in na električnem štedilniku. Otvorili se bodo šivalni tečaji, dopoldanski, popoldanski in večerni ob delavnikih, ter posebej nedeljski, vsak po skupno 120 ur, za brezposelne in uslužbene pomočnice. Vršil se bo tudi šestmesečni celodnevni šivalski tečaj s prenočiščem in prehrano ali brez oskrbnine po dogovoru.

Za pouk jezikov se pripravljajo tečaji iz slovenščine, srbohrvaščine, češčine, nemščine, francoščine in angleščine. Poleg teh se bodo vršili tudi tečaji za splošno omiko in izobrazbo: za petje, ples, lepo vedenje in sl. Prijave sprejema in pojasnila daje dnevno v društvenih prostorih v Wolfovi ul. 10. (tel. 40-53) Zveza.

V razvedrilo bo 8. decembra popoldne v dvorani Delavske zbornice prireditev z igro, godbo in petjem ter s sodelovanjem gospodinjskih pomočnic. V nedeljskem shajališču bo 28. decembra božičnica s tombolo in kot zaključek bo dne 4. februarja sestanek članstva z nagradnim žrebanjem. Glavna dobitka bosta žensko kolo in šivalni stroj.

V načrtu so tudi priprave za otvoritev lastne šivalnice za popravljanje in izdelovanje perila ter stanovskih službenih oblek za pomočnice (predpasnike, delovne halje, čepice in čelnike za kuharice, sobarice itd.).

Delovni program je torej začrtan, uspešno se bo pa dal izvesti le ob najboljšem soglasju gospodinje in gospodinjske pomočnice ter ob skupnem delu vsega zvezinega članstva. To je ena najboljših poti do zboljšanja razmer med gospodinjskimi pomočnicami.

Nova šolska palača v Ljubljani

V nedeljo bodo na Viču blagoslovili novo zgradbo za tamošnjo meščansko šolo. Šola stoji — in to je tudi edino, kar greni velikemu delu prebivalstva veselje nad njo — na prostoru bivšega sokolskega telovadišča ob Tržaški cesti, čeprav bi se dalo najti dovolj drugih primernih stavbišč. Kot šolska zgradba pa bo nova palača tako po svoji zunanjosti, kakor po svoji notranji ureditvi ponos ne le Viča samega, temveč vse Ljubljane. Zgrajena je po najmodernejših, za šolske zgradbe veljavnih načelih. Za deset metrov je odmaknjena od regulacijske črte Tržaške ceste, zavzema pa 5200 m² prostora. Spodnji del je zunaj obložen s temnordečo prepeko, zgornji del pa ometan s prijetno učinkujočim ometom.

V vestibul visokega pritličja vodi široko stopnišče. Ob vestibulu so nameščene konferenčna soba, ravnateljeva pisarna, govorilnica, prostorna knjižnica in soba za zdravnika; torej predvsem prostori, namenjeni vsem učencem in njihovim staršem.

V spodnjem pritličju — zaradi visokega nivoja zemeljske vode zgradba nima kleti — so prostori za gospodinjsko šolo, za delavnice, za centralno kurjavo in za razne shrambe. Obe nadstropji sta namenjeni šolskem pouku. V njih so ob širokih hodnikih učilnice, fizikalna dvorana, risalnica in kabineti, vse sami svetli in zračni veliki prostori, opremljeni kar se da praktično in okusno, povsod topla in mrzla tekoča voda, kurilne napeljave, moderne naprave za zračenje itd. Uveljavljeno je načelo, naj bo v šoli čim več zraka in svetlobe, pa čim manj ropota in trušča.

V posebnem prizidku ob šoli je prostorna telovadnica z garderobami in prhami, a tudi s primernim odrom in pripravami za šolski kino. Telovadnica je neposredno zvezana z igriščem na dvorišču.

Šolo so začeli graditi lansko jesen. Dela je vodil in nadzoroval mestni arhitekt inž. Ivo Spinčič, izvršili pa so jih sami domači podjetniki in obrtniki. Skupni stroški znašajo nekaj nad štiri in pol milijona dinarjev.

Vas Dolž ima lepo novo šolo

Novo mesto, 21. novembra

V nedeljo 19. t. m. so blagoslovili v vasi Dolžu pod Gorjanci v občini Šmihelu-Stopičah novo šolsko poslopje, kakršnih je malo na Slovenskem. Dolž je hribovska vas, precej oddaljena od glavne prometne ceste. Ljudstvo tod je ubožno, a kakor kaže novo šolsko poslopje, naklonjeno ljudski prosveti, saj je kljub ubožnosti tudi samo dokaj pripomoglo, da se je moglo zgraditi tako vsem šolskim potrebam ustrezajoče poslopje. Največ je prispevala za zgradbo banska uprava. Šola je trirazredna in dvonadstropna. Vsako nadstropje ima po en razred s toplo predsobo, kjer odlagajo otroci svoje površne obleke, klobuke in rute, pa tudi čevlje, da se preobujajo v preproste pletene copate, preden vstopajo v učno sobo. Vsak razred ima tudi svoje stranišče.

V razredih so namesto doslej še vedno običajnih šolskih klopi stoli in mize za dva učenca. Stoli imajo na nogah gumijaste podstavke, da ni nikakega ropota pri premikanju.

Upraviteljevo stanovanje ima svojo lastno poslopje, ki se drži šolskega poslopja kot prizidek.

Lepo novo šolsko poslopje je bilo ob navzočnosti g. bana, zastopnikov občine in krajevnega šolskega odbora, učiteljstva in številnega občinstva slovesno blagoslovljeno. Slovesnost blagoslova je izvršil novomeški prošt dr. Čerin ter v nagovoru očrtal važnost šole in pomen cerkvenega blagoslova. Po blagoslovu sta govorila še gg. ban in župan. Zadnji je v svojem govoru zašel tudi na politično področje, kar vsaj v tem primeru ni bilo na mestu. Šola ni in ne sme biti politična. Mučno je bilo tudi to, da učiteljstva, ki bo vzgajalo šolsko mladino, ni nihče omenil.

Na novinarskem koncertu 1. decembra

bo spet sodelovala vojaška godba pod vodstvom kapelnika podpolkovnika F. Hercoga

Na novinarskem koncertu 1. decembra na Taboru bo prvi del sporeda zavzel naš ugledni vojaški orkester 40. pešpolka Triglavskega, ki se je pod vodstvom kapelnika g. podpolkovnika F. Hercoga tekom zadnjih let tako lepo spopolnil in vigral. Orkester bo nastopil v dveh svojstvih: v

prvi točki bo podal simfonično sliko »Finlandija« slavnega skladatelja Sibeliusa. Simfonična slika, ki predstavlja to svojevrstno deželo s svojimi tisočerimi jezeri in fjordi bo toliko bolj aktualna, ker stoji baš sedaj ta mirna in pridna dežela v ospredju političnih dogodkov. V nadaljnjih dveh točkah bo orkester spremljal enkrat našega priljubljenega opernega pevca Vekoslava Janka, ki bo s svojim simpatičnim in zvenečim glasom zapel najprej Lajovičevo skladbo »Bujni vetri« in potem še impozantno arijo Roberta iz Čajkovskega opere »Jolanta«. V tretji točki pa bo orkester spremljal našega odličnega violinista g. Lea Pfeiferja, člana znanega ljubljanskega komornega kvarteta, ki bo predvajal na violini efektno Svendsenovo »Romanco« in potem »Pripovedko«, krasno skladbo našega skladatelja Schönherrja. Že te tri točke bodo podale na novinarskem koncertu velik užitek za poslušalce, tem bolj ker je, kakor že naglašeno, baš sedaj vojaški orkester v izredno dobri formi, kar je posebna zasluga njegovega kapelnika g. Hercoga.

Podpolkovnik Ferdo Hercog je začel svoje delovanje v Mariboru pri obmejnem poveljstvu generala Maistra že ob prevratnih dneh. Iz Maribora ga je vodila pot v Beograd, kjer je bil pomočnik kapelnika kraljeve garde, potem v Tuzlo, dalje v Skoplje, kjer je služboval pet let in je bil tudi vodja državne glasbene šole, iz Skoplja v Knin, od tam pa spet v ožjo domovino v Ljubljano. Z velikimi uspehi je že v raznih mestih prirejal simfonične koncerte in novinarji si štejejo v čast njegovo prijateljsko naklonjenost in odlično sotrudništvo pri koncertnih prireditvah.

Razbojnik Hace beži iz kraja v kraj

Vse kaže, da bo zdaj na zimo kmalu v rokah pravice

Novo mesto, 21. novembra

Razbojniku Hacetu se je, kakor smo že poročali, posrečilo pobegniti mokronoškim orožnikom pod Trebeljnim, ker se orožniku naboj ni užgal. Hace se je nato naglo skril za obronkom gozda, preden se je orožnik pripravil za drugi strel. Ko je zapazil v gozdu gozdarja s puško, je mislil da je to tudi njegov zasledovalec. Zavoljo tega je nanj streljal in se hitro odstranil. Ker spada ta kraj Hmeljnik, pod orožniški okoliš v Mirni peči, so mirnopeški orožniki dobili ojačenje več orožnikov, ki nevarnega zločinca zasledujejo.

Hace se je pojavil že v okolici Šmarjete. To kaže, da mu zasledovanje gre že zelo na živce. Zato hiti z veliko naglico iz kraja v kraj, dokler se ne bo obroč zasledovanja tako zožil, da bo padel v roke zasledovalcem.

Po tej vesti bo najbrž točna domneva mokronoških orožnikov, da tisti, ki je kupoval v Mokronogu v Strelovi trgovini ni bil Hace sam, temveč eden izmed njegovih še neizsledenih pajdašev, in da je Hace po srečanju z orožniki blizu Trebeljnega, zbežal proti Hmeljniku.

Redko naključje pod Trebeljnim, da se streljajočemu orožniku naboj ni vžgal, je pač opomin, da bi morali imeti orožniki pri izvrševanju svoje težke službe, zlasti kadar so na sledi tako nevarnim zločincem, kakor je Hace, povsem zanesljive naboje. Zaradi slabega naboja se mora zdaj orožništvo še dneve in noči mučiti z zasledovanjem nevarnega zločinca. Kakor kažejo okoliščine, ima zločinec prijatelje ki ga skrivajo, odnosno vsaj skušajo motiti sled za njim.

Hacetov pomočnik

Ljubljana, 21. novembra

V ponedeljski izdaji »Jutra« smo poročali o nekaterih razburljivih srečanjih, ki so jih s slovečim razbojnikom in vlomilcem Hacetom doživeli ljudje okrog Mokronoga. Zadnje dni je tudi kriminalni oddelek policijske uprave v Ljubljani zbral nekatere podrobnosti, ki kažejo, kako se Hacetova razbojniška kariera razvija. Poizvedbe žandarmerije in policijske uprave so dognale, da se Tone Hace zadnje čase pojavlja v družbi za nekaj let starejšega, po postavi večjega neznanca, ki je Hacetu v veliko oporo. Z njim v družbi se je Hace pojavil v Soteski pri Sv. Jakobu, kamor sta po vsej priliki prišla iz kamniškega okraja in pri Prislanovih v Malih Braslovčah, kjer sta s samokresi v rokah skušala od domačih žensk izsiliti blago in denar, pa sta se morala nazadnje umakniti. Nato sta se razbojnika pojavila v okolici Mozirja, kjer sta vlomila pri posestniku Antonu Steblovniku v Podgori. Od tam sta najbrž zašla na Dolenjsko, kjer sta v okolici Mokronoga nastopala najbrž vsak zase, enkrat Hace, drugič njegov pomočnik.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Občni zbor Pedagoškega društva

Ljubljana, 21. novembra

Snoči se je po predavanju g. Vojka Jagodiča vršil v mineraloški predavalnici naše univerze redni letni občni zbor Pedagoškega društva, ki ima sedaj, po nekaj letih dela, tudi že svojo tradicijo. Kakor smo slišali po poročilih, se je tudi v pretekli poslovni dobi delo vršilo po začrtanih smernicah. Društvo je priredilo dva uspela tečaja za starše, prvega v Mostah, drugega v Spodnji Šiški. Nameravani pedagoški tečaj za profesorje pa je odpadel, ker se je zanj prijavilo premalo interesentov. Mladinskih ur je društvo priredilo dvoje: na Viču in v Zgornj iŠiški. Posebno dobro so uspela tudi javna predavanja, ki jih je bilo šest, med njimi najvažnejše gosta prof. Vuka Pavlovića iz Zagreba. Praktičnemu šolskemu delu je bil posvečen diskusijski sestanek o meščanskih šolah.

Delo v pretekli poslovni dobi pa izkazuje tudi dve posebno razveseljivi novi društveni ustanovi. Ustanovljena je bila pedagoška strokovna knjižnica, v katero uvršča društvo predvsem dela, ki jih po drugih knjižnicah ni dobiti; v pretekli poslovni dobi je za knjižne nabavke izdalo okoli 5.000 din, kar mu spričo dejstva, da je društvo imelo čez 15.000 din dohodkov, ni bilo posebno težko, saj je še za prihodnjo poslovno dobo ostalo nad 9.000 din. Druga važna ustanova pa je vzgojna posvetovalnica, ki je bila deležna živahnega obiska in je po počitnicah zopet povzela svoje delo.

Kljub temu nekateri odseki (za teoretičnočno pedagogiko, zgodovino pedagogike, soc. pedagogiko) niso delovali, ker je kljub razmeroma visokemu številu članstva primanjkovalo dovolj resnih delavcev, zaradi česar je občni zbor tudi sklenil, da je treba pritegnitvi novih sil posvečati več pozornosti.

Z malimi izjemami je bil pri volitvah izvoljen lanskoletni odbor pod predsedstvom priv. docenta dr. Stanka Gogale. Med drugimi je v odbor prišel tudi vodja banovinske poklicne svetovalnice dr. Vlado Schmidt. Odbor se je konstituiral kakor lansko leto.

Poleg že začrtanega programa bo društvo v tekočem poslovnem letu priredilo tudi pedagoški tečaj za učitelje in poskušalo ob tej priliki organizirati kongres pedagoških delavcev Jugoslavije

Sijajna — melodijozna in razkošna opereta — ki bo navdušila vso Ljubljano!

Tarantela

Predstave ob 16., 19. in 21.15 uri.

KINO SLOGA - tel. 27-30

Kulturni pregled

Razgovori in stiki v Zagrebu (IV)

Pol ure z Milanom Begovićem

Najpomembnejši živeči hrvatski dramatik iz generacije Moderne Milan Begović je prebolel težko bolezen, ki je skoraj leto dni vezala njegove sile. Srečala sva se v Gradski kavarni; avtor slovečega »Pustolovca pred vrati« je očividno prestal krizo in se zdaj veseli novih življenjskih in stvarjalnih možnosti. Beseda mu teče počasi, odmerjeno, vendar pa z notranjim vzgonom, ki priča o svežem dotoku življenjskih energij.

— Bolezen me je prekinila pri pisanju romana »Sablasti u dvorcu«, ki ga je pričel objavljati »Jutarnji list« — mi je dejal ljubeznivi mojster, ki je dober znanec slovenskega gledališkega občinstva. — Moje poglavitno delo, ki mislim nanj že dalje časa, je drama o Levu Tolstoju »Bijeg iz života«. Priprave za to dramo so me stale mnogo truda. Ni ga skoraj spisa o Tolstoju ki mi ne bi bil znan. Težišče dramatskega konflikta v tej življenjepisni drami je boj med Tolstojem in njegovo ženo. Med tema dvema bitjema je bila razlika kakor med nebom in zemljo. On je bil genij, ona razumna žena in mati: on titan, ona pa gospodinja s polnim čutom za stvarnost vsakdanjega življenja.

— V prvem dejanju nameravam prikazati Tolstoja na postaji Astapovo, kjer ga je na begu iz Jasne Poljane nenadno prijela pljučnica in vrgla na smrtno postelje. V mrzličnih blodnjah, v bolezenskem transu preživlja vse svoje življenje, in posamezne slike te moje še nenapisane drame se bodo razvijale v tej zvezi. Tu bodo mnoge reminiscence na mlada leta, ko je bil vojak na Kavkazu, spomini na ženitev i. t. d.; v dejanje nameravam vplesti tudi nekatere osebe iz »Vojne in miru«, »Ane Karenine«, »Vstajenja« in »živega mrtveca«. Te osebe se pojavljajo v blodnjah umirajočega Tolstoja kot resnična bitja in izpovedujejo razne svoje ideje, kakor jih dejansko nahajamo v omenjenih Tolstojevih spisih. Iz te mase spominov in prikazni se čedalje bolj oblikuje osrednji motiv njegove starosti: spor z ženo, ki pomeni globok prelom med njim — genijem in obdajajočim ga okoljem. Zadnja slika — to je slika Tolstojeve agonije, ko se v sobi postajnega načelnika v Astapovem, kjer je umiral pisatelj »Vojne in miru«, pojavi Sofija Andrejevna. Nad Tolstojev svet se že spušča zastor onostranstva, za hip se še srečata oči dveh bitij, ki sta se vedno po svoje ljubili, na to pa Tolstojeva telesna bitnost za večno ugasne.

— Moja drama o Tolstoju ne bo samo drama konfliktov med genijem in žensko, marveč tudi drama žene, ki je močno ljubila Tolstoja in je zato tem bridkeje občutila notranji razdor med možem-mislecem in umetnikom in seboj — gospodinjo in materjo, odgovorno za toliko otrok, kakor sta jih bila imela.

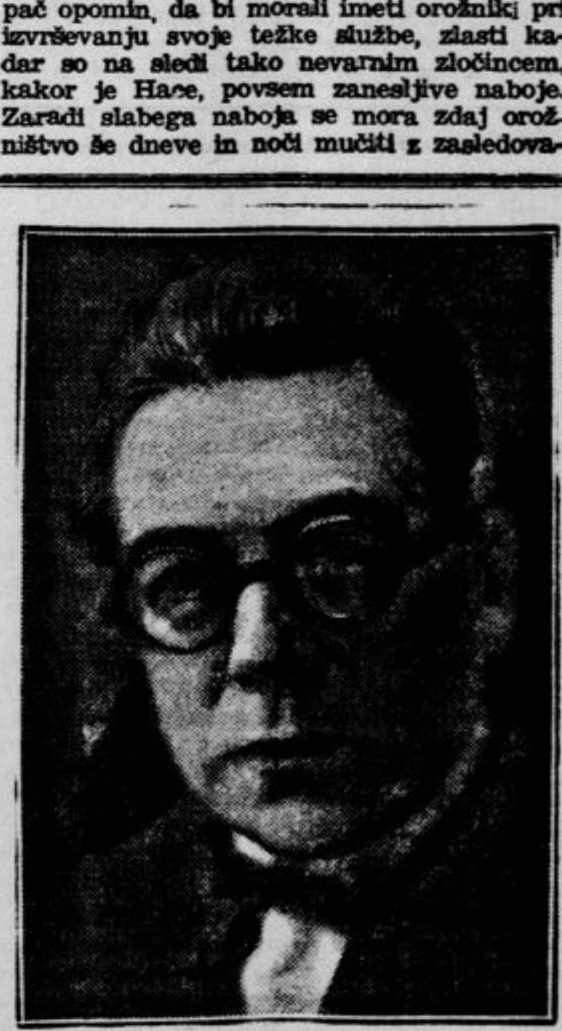

— To moje delo je sedaj samo še v beležkah; ko pride primeren trenutek, ga bom spisal. Kdaj bo to, tega v tem hipu ne morem reči.

G. prof. Begović je začel govoriti o današnjih razmerah, zlasti glede na Hrvatsko.

— Današnje razmere, — je dejal — so kaj malo ugodne za literaturo. Obrnili smo se v kotu 180° in ne vemo, kje prav za prav smo. V banovini Hrvatski so sedaj prišli na krmilo ljudje, ki razumejo današnji svet in urejajo naš politični položaj. Tudi prosvetno življenje je na dobri poti. Vse to bo imelo ugoden vpliv na našo literaturo, ki se ji sedaj odpirajo lepši vidiki. Gotovo je to: kdor dela, bo posiej deležen priznanja.

— Današnja naša inteligenca se mora do neke mere prilagoditi Radićevim idejam. Radić je bil nedvomno velik talent. Prav sedaj, ko sem se toliko bavil s Tolstojem, vidim, koliko stičnih točk je med obema. Morda ni noben velik pisatelj toliko vplival na tega politika, kakor Lev Tolstoj. Sicer pa lahko sami vidite na Hrvatskem, koliko se je razmahnilo naše književno življenje. Neprestano se pojavljajo novi pesniki in pisatelji; nekateri dosezajo resnične uspehe, druge drži konjunktura: le-ta bo seveda minila, to pa, kar je zdravega in pomenljivega, bo ostalo. Mene osebno močno veseli ta razmah in napredek naših mladih.

— V drami na žalost še nismo stopili korak dalje po Miroslavu Krleži, ki ga imam zelo rad in o katerem mislim, da je velik dramatik. Vzlic temu imamo nekaj interesantnih avtorjev, na pr. Feldmana in Strozzija, med najmlajšimi Marinkovića, ki ima očiten talent; toda v njem še vse vre.

— Omenili ste hrvatske kulturne vezi v preurejeni državi. Menim, da Hrvati ne smemo prekiniti ne s Srbi in ne s Slovenci. Če Slovenci dobe svoj točno določeni položaj v državi, kakor smo ga dobili Hrvati, se bomo po mojem mnenju še laže zbliževali. Priti moramo do tega, da se bomo vzajemno neposredno spoznavali, sodelovali in drug na drugega vplivali. Za to naše resnično, neprisiljeno, svobodno zbliževanje se ne bojim. Bil sem te dni v Beogradu in me je presenetilo, kako tam vsi »hrvatujo«. Dosedanja politična trenja so nam duhovno-kulturno škodovala. Vsekakor je sedaj velik napredek v tem, da so Srbi priznali našo državnost, v katero ni prej nihče verjel ali je jemal resno; za nas pomeni to priznanje silen moralni plus.

— Žal mi je, da tako malo vem, kaj se dogaja pri vas Slovencih. Vem pa, da je ljubljansko gledališče nameravalo uprizoriti mojo »Ameriško jahto v splitski luki«, ki je imela drugod velik uspeh, in če je ni vprizorilo, niso za to odgovorni kulturni in umetniški krogi. Izmed slovenskih dramatikov me mnogo zanima Bratko Kreft; menim, da je močan talent, po Krleži najmočnejši pri nas.

Ko sva se poslavljala, mi je dejal g. Begović:

— Pozdravite mi Slovence in povejte, da je moje srce vedno z njimi; kadar koli pridem v Slovenijo, imam občutek, kakor da sem med domačini. —o.

Zapiski

NOVA DRAMA IVANA MRAKA

V sredo zvečer bo v Delavski zbornici krstna predstava dramatskega dela Ivana Mraka »Stari Rimljan«. To delo bo vprizorila skupina, ki se imenuje »Mrakovo gledališče« in sicer v režiji samega pisca, ki bo — prav kakor v lanskem »Groharju« — nastopil tudi kot igralec glavne vloge. Mrakova dramatska prizadevanja, ki so se pokazala zlasti v vprizorjenih delih »Čaškovski«, »Lincoln« in »Grohar«, so priznano znana. Avtor nas je naprosil za obja-

ZA PODALJŠANJE NAROČNINE

prosimo cenjene naročnike, ki prejemajo list po pošti in jim je naročnina potekla, da se poslužijo položnic, ki so jih prejeli za vplačilo nadalnje naročnine in sicer zaradi poslovnega reda pri upravi že prve dni meseca novembra. Kdor ima še kak zaostanek, naj ga sedaj, ko se leto pomika h koncu, in pa da ne zgubi za svojce pravice do »Jutrovega« nezgodnostnega zavarovanja pri Zedinjeni zavarovalnici d. d., s tekočo naročnino vred poravna. Kakor znano, velja zavarovanje le za naročnike, ki imajo naročnino poravnano vsaj za ves čas do 14 dni pred nezgodo.

Uprava »JUTRA«

Domače vesti

• **Predavanje »Narodnega doma« v Zagrebu** Berislavičeva ulica 11. V sredo 22. t. m. ob pol 21. bo predaval g. dr. Drago Chloupek o resnici o bojnih strupih (s projekcijami). Vstop prost.

• **Priključitev trboveljske elektrarne na omrežje KDE.** V ponedeljek popoldne je bila slovesno otvorjena priključitev nove električne centrale TPD v Trbovljah na omrežje KDE. Svečanega akta so se poleg predstavnikov domačih korporacij udeležili tudi številni gostje iz Ljubljane. S kolodvora so se udeležniki po industrijski železnici odpeljali do električne centrale. Tam je generalni direktor TPD Skubic poudaril pomembnost trenutka, ko se ena največjih zasebnih elektrarn priključuje na javno omrežje. S tem je bilo hkratu rešeno načelno vprašanje sodelovanju zasebnih elektrarn v zvezi z načrtom, ki ga ima banovina za elektrifikacijo Slovenije. Pri tem sodelovanju pa bo do neke mere prišla na svoj račun tudi TPD, ki bo v zvezi z novim načinom elektrifikacije lahko uporabila ves premogovni prah, kar ga je doslej brez koristi odtekalo v Savo.

SKIOPTIČNO PREDAVANJE
15000 KM PO SEVERNI AMERIKI
V PONEDELJEK 27. t. m. ob 20.
V FRANČIŠKANSKI DVORANI
Predava ing. Mitja Švigelj z 200 diapozitivi

• **Efektna loterija Slovenjgraškega Sokola,** ki je bila prvotno določena za 29. oktobra, je sedaj preložena nepreklicno na 31. decembra s pričetkom ob 13. v slovenjgraškem Sokolskem domu.

• **Mesto zdravnika.** Uprava bolnišnice za duševne bolezni v Novem Celju razpisuje po nalogu ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje natečaj v skrajšanem roku za mesto zdravnika-pripravnika v 3. pol. skupini.

Kvalitetna optika
Fr. Zajec Dipl. optik
LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

* **Himen.** Poročila sta se v nedeljo 19. t. m. na Robu na Dolenjskem gdč. Hilda pl. Malahovski, učiteljica istotam in g. Marjan Prosen šolski upravitelj na Krvavi peči. Mlademu paru obilo sreče!

* **Sprejem inženjerjev in vojaško-tehničnih uradnikov v vojno mornarico.** Ministrstvo za vojsko in mornarico razpisuje natečaj za sprejem 16 inženjerjev oficirjev v vojno mornarico. Pravico do sprejema imajo naši državljani inženjerji za ladjedeništvo, strojne, elektrotehnične, gradbene in tehnološke posle, ki niso stari nad 32 let. Nadalje je razpisan natečaj za sprejem 12 vojaško-tehničnih uradnikov v vojno mornarico. Pravico do sprejema imajo naši državljani, ki so dovršili srednjo tehnično šolo in so bili diplomirani v gradbeni, strojni, ladjedelniški ali tehnični stroki ter niso stari nad 30 let. Prošnje sprejema komanda vojne mornarice v Zemunu do 20. januarja 1940.

• **Na morju vihar, na gorah snežni meteži.** Na morju je spet divjala orkanska burja, ki je dosegla na uro brzino nad 100 km. Ko je med nevihto priplul v splitsko pristanišče italijanski prekooceanski parnik »Neptunia«, ni mogel vkreati potnikov na običajnem mestu temveč je moral odpluti v severno luko in je tudi tam vkrcavanje 37 potnikov trajalo tri ure. Po dolgi zamudi šele proti jutru je parnik mogel nadaljevati svoje potovanje na redni prog v Južno Ameriko. Tudi parnik lokalnih prog so zaradi nevihte zakasnili svoj prihod v Split. — Ko je bilo na vsem področju severne Dalmacije viharno in deževno je zapadel na pobočjih Velebita in Dinare visok sneg. Največ snega pa je zdaj na bosanskih planinah in ga je na Trebeviču že preko 15 cm. Temperatura se je znižala na 7 stopinj pod ničlo. Še več novega snega kakor na Trebeviču je padlo na Jahorini.

Kavarna »CENTRAL«
DANES V SREDO ODPRTO VSO NOČ. PRVOVRSTNE PJEVAČICE.

* **Razprava o groznem zločinu pred petrinjskim sodiščem.** 18. t. m. se je pričela pred okrožnim sodiščem v Petrinji razprava proti mlademu trgovcu Juraju Rukavini, ki je pred meseci v Sisku blizu kopališča na grozen in krvoločen način ubil mladega privatnega uradnika Dimića, katerega je smatral za povzročitelja spora s svojo izvoljenko. Rukavina je Dimića iz zasede ustrelil, ob truplu svoje žrtve je prižgal dve sveči, potem pa odplaval na drugo stran reke ter od tam opazoval odkritje svojega krvoločnega zločina. Rukavina je potem nekaj dni divjal po okolici ter grozil mnogim ljudem z revolverjem. Na razpravi se je zagovarjal, da mu je ljubosumnost vzela vso razsodnost in da je izvršil zločin v skrajni razburjenosti. Na dolgo je pripovedoval, kako se je zaljubil v lepo Milico Gulanovo, kako je bil v svoji ljubezni vesel srečen in kako ga je naposled potrlo in razburilo dejstvo, da dekle zavrača njegovo ljubezen. Ko je bil že tako obupan, da si je hotel vzeti življenje, pa je dognal, da ga je Dimić očrnil in osovražil pri dekletu. Njegovo pripovedovanje so zavrnile priče, ki so vedele povedati, kako temeljito se je Rukavina pripravljal na zavratni umor in kako se je še nekaj ur pred svojim zločinom v trgovini vežbal v streljanju. Milica Gulanova pa je izpovedala, da za Rukavino ni nikdar marala in da med njima nikdar ni bilo govora o ljubezni. Ta izjava je popolnoma ovrgla obtoženčev zagovor. Pri nadaljevanju razprave pa so zagovorniki le uspeli s svojim predlogom, naj obtoženca preiščejo psihiatri. Razprava je bila zaradi tega odgodena.

— **Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krvi, utripanjem srca in glavobolom** je naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava **»Franz-Josefova«** voda milo učinkuje in sigurno otvarja, a povrhu tega tudi v zastarelih slučajih ne odreče.

Ozn. reg. S. br. 30474/39

Iz Ljubljane

u— **Ljudska univerza.** V sredo 22. t. m. bo predaval univ. prof. g. dr. Evgen Spektorski. Tema: Sodobna mitologija. Predavanje bo v mali dvorani Filharmonije na Kongresnem trgu (Kino Matica), vsakokrat ob 20. uri. Vstopnine ni.

u— **Tečaj Splošnega ženskega društva »Vzgoja matere«** se prične v četrtek 23. t. m. ob 20. na ženski realni gimnaziji, Bleiweisova cesta. Predaval bo priljubljeni govornik strokovnjak dr. Franta Mis o snovi **Uspeh in neuspeh otroka v družini in v šoli.** Vsakdo dobrodošel!

u— **JNAD Jugoslavija.** Drevi ob 20. v posvetovalnici seja centralnega odbora. Tajnik I.

u— **Enrico Mainardi** je eden izmed onih velikih priznanih umetnikov, katerega velika umetnost na mah pridobi poslušalca. Mainardi je umetnik izredne muzikalnosti in prefinjene glasbene kulture ter je kos vsem tehničnim zahtevam na svojem inštrumentu, ki ga obvlada mojstrsko. Je pa tudi odličen interpret vseh skladateljev, ki so pisali svoja dela za čelo. Na koncertu ga bo spremljala priznana pianistka izredna njegova pomočnica ga. Ada Colleoni Mainardi. Prepričani smo da vlada za koncert Mainardija v Ljubljani veliko zanimanje saj so čelistični koncerti v našem mestu precej redki. Izvajal bo dela Tartinija, Bacha, Schumana, Rossellinija in Casellate, dve svoji skladbi. Prodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice. Začetek v petek ob 20. (—)

u— **Tvrdka K. Soss,** Mestni trg Vas vljudno vabi v nedeljo 26. t. m. na razstavo. (—)

NOVOST
Otvoritev modernega frizerskega salona za dame in gospode na vogalu Stritarjeve in Lingarjeve ulice 1.
Cenj. občinstvu se vljudno priporoča
FRANK IVAN,
friz. salon za dame in gospode
LJUBLJANA.

u— **Drevi bo krstna predstava Mrakove tragedije »Stari Rimljan«.** Ker je zanimanje za to delo med našo javnostjo izredno se obeta vsem posetnikom tega večera vsekakor nekiv dogodek. Doslej je imel Mrak krstne predstave svojih del v celjskem Mestnem gledališču. Opozarjamo občinstvo, naj si preskrbi vstopnice čez dan od 10 do 13 in od 15. do 17. pri blagajni v veži Delavske zbornice.

Šaljivo MIKLAVŽEVO darilo
za Din 20.— in sicer:
1 punčka, 1 zibelka, 1 steklenička z dudko, 1 sesalka, 1 ropotulca, 1 muzikal cigareta, srce, 1 strelec — zabavna igra za mlade in staro, zapestnica, 1 sirena.
Vplačajte na ček. rač. št. 13285 ali pošljite v znamkah na naš naslov Din 24.— naka. Vam kot paket odpošljemo darilo na Vaš naslov!
FOTOAPARATE — FILME
blošče brez vsakega poviška vse dotle dokler traja stara zaloga, pri
Foto Touristu Lojze Šmucu
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA 8.

u— **Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani** sporoča vsem gg. kolegom, da se prično redna predavanja v društvu. Vršila se bodo vsak zadnji petek v mesecu ob 18.15 v predavalnici ženske bolnice v Ljubljani. V petek 24. t. m. demonstrirajo zanimive primere bolnikov gg. dr. J. Demšar, dr. Bajc dr. Brandstetter in dr. Peršič. Vabljeni vsi gg. kolegi in medicinci.

FRIZERSKI TEČAJ
Obveščamo vse interesente, da otvarjamo 28. t. m. frizerski tečaj. Prijave sprejema vsak dan od pol 1. do pol 2. in zvečer od pol 8 do pol 9 v pisarni Saveza brivskih in vlasuljarskih pomočnika — Ljubljana Delavska zbornica.
ODBOR

u— **Častitljiv jubilej.** Mož, ki ga poznajo vsi, nekdaj v Trstu in okolici bivajoči rojaki, slavi danes med nami še čil in zdrav svojo 80-letnico. To je g. Franc Amf, ki je s svojo raznoliko življenjsko

Kino Union, tel. 22-21 DANES PREMIERA velike ljubavne drame
Zlomljeni cvet
z lepo Dunajčanko LUISO RAINER v glavni vlogi. Ob 16., 19. in 21.15 uri

Ker je še vedno veliko zanimanje za film ga predvajamo še danes. Mladini izpod 16. leta je film prepovedan.
KINO MATICA, 21-24 — ob 16., 19., 21.
Človek-zver

potjo izpričal žilavost našega rodu ter predstavlja tudi čudne križeve poti, na kateri so se znašli mnogi uslužbenci nekdanje avstrijske monarhije. Po rodu je iz Kronovega pri Novem mestu, udejstvoval pa se je kot organist in učitelj petja v Rajhenburgu, kar ni tako daleč, ko pa je dovršil vojaško službovanje, je potoval kot finančni uslužbenec iz kraja v kraj in je bil dolga leta v Trstu in Sežani, kjer je imel bližnje zelo priljubljeno in dobro obiskano gostilno a po dolgih letih, ko se mu je Trst z okolico tako priljubil, da bi želel vedno tam ostati v krogu mnogih prijateljev, je moral spet nazaj od koder je prišel. V Jugoslaviji prebiva že od l. 1924. in se zdaj v Ljubljani veseli zdrave, čile starosti, katero naj bi mu usoda podaljšala do skrajnih meja.

u— **Ljubljanska sadjarska in vrtnarska podružnica** ima svoje redno predavanje drevi ob 19. v kemijski dvorani na I. drž. realni gimnaziji (realki) v Vegovi ulici. Predaval bo g. nadzornik Josip Štrekelj o »Jesenskem delu pri sadnem drevju«. Po predavanju bo lahko dobil vsakdo na vprašanje strokoven odgovor. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

u— **Začušnica za gospo Hedvigo Ditrichovo** bo jutri v četrtek ob 7. zjutraj v cerkvi Marijinega oznanjenja.

Iz življenja na deželi

MEDVODE. »Jutro« je že pred nekaj dnevi poročalo o znani, privlačni veselogri »Pri belem konjičku«, ki se uprizori v našem Sokolskem domu v korist podružnice Jadranske straže. Pri navedbi datuma se je pa pripetila neljuba pomota. Navedena prireditev se vrši pod nazivom »Jadranski dan« v nedeljo, 26. t. m. ob 4. popoldne. Čisti donos prireditve je določen v korist revnim in bolehnim otrokom, ki jih Jadranska straža pošlje vsako leto na morje v svrho okrepitve.

Poročila naše II. izdaje:

Monakovski atentator prijet

Nemški poročevalski urad poroča, da je aretiran 36 letni Georg Elser že priznal svoje dejanje

Berlin, 21. nov. br. Policijske oblasti so nocoj objavile, da je bil v zvezi z monakovskim atentatom že pred dnevi aretiran 36-letni Georg Elser. Atentator je že 14. novembra pri glavnem zaslišavanju docela priznal svojo krivdo.

Berlin, 21. nov. AA. (DNB:) Glavni vodja nemških zaščitnih oddelkov in šef nemške policije dr. Himmler sporoča:

Takoj po atentatu v bivši meščanski pivnici v Monakovu dne 8. novembra so bili podvzeti ukrepi, ki so se zdeli primerni, da bi se pojasnil ta zločin, in ki bi omogočili aretacijo izvršilca oziroma izvršilcev. V nizu teh ukrepov so bile takoj zaprte vse nemške meje ter je bila uvedena poostrena obmejna kontrola. Med osebami, ki so bile iste noči aretirane, se je nahajal moški, ki je poskušal po nezakonitem potu priti čez nemško mejo v Švico. Piše se Georg Elser, ki je star 36 let, ter je bival v zadnjem času v Monakovu. Posebni komisiji organov javne varnosti, ki je delovala v Monakovu, se je na osnovi posameznih domnev posrečilo ugotoviti gotove momente v zvezi s pripravo in izvršitvijo zločina. Zdelo se je, da prihaja kot izvršilec v poštev neki moški, čigar točen opis je bil objavljen že 12. novembra. Nove ugotovitve potrjujejo sum, da je omenjeni Georg Elser, če ne več, pa vsaj v zvezi z atentatom. Pod bremenom dokaznega materiala, ki ga je zbrala posebna komisija na kraju atentata in v krajih, kjer se je Elser skrival, ter po številnih konfrontacijah, je Georg Elser po dolgem trdovratnem tajenju dne 14. novembra v celoti dejanje priznal.

Na način, ki je v zgodovini kriminala edinstven, je Elser delal tedne ter skrbno vzidal v steber bivše meščanske pivnice peklenski stroj, čigar eksplozija je bila regulirana 6 dni ali 144 ur vnaprej. Zločin je pripravljal že od septembra ali oktobra 1938. Avgusta 1939 je vzidal zaboj z dinamitom. Sam dinamit je Elser prinesel sedem dni pred zborovanjem. Šest dni pred zborovanjem pa je hotel Elser montirati peklenski stroj v zaboj. Toda to se mu ni posrečilo. Tudi peta noč pred atentatom je bila zanj neugodna. Šele v noči med četrtkom in tretjim dnem pred 8. novembrom se je Elserju posrečilo vzidati peklenski stroj v pripravljeni zaboj. Takoj nato je odpotoval ter hotel čez Stuttgart priti v Švico, kjer so ga čakali njegovi zapovedniki. Iz gotovih razlogov je Elser 7. novembra popoldne ponovno prišel v Monakovo. Posrečilo se mu je v noči med 7. in 8. neopazno priti v pivnico, da bi se prepričal, če ura peklenskega stroja še gre. Pobrigal se je tudi za to, da se tiktakanje ure ne bi slišalo. Večkrat je prisluškoval, kako ura gre. Dne 8. novembra zjutraj je zločinec zajutrkoval v neki monakovski krčmi, nakar je odpotoval z vlakom čez Ulm proti meji. V noči med 8. in 9. novembrom je poskušal v bližini Konstanca priti čez mejo, toda zaradi splošnega alarma je bil njegov beg onemogočen ter je bil aretiran. Ugotovljeno je, da je bil glavni zapovednik oziroma oni, ki je financiral to podjetje, angleški »Inteligence Service«, atentat pa je organiziral Otto Strasser.

V Pragi zopet mir

Praga, 21. nov. o. (United Press). Kavarne in restavracije so smele biti snoči odprte do polnoči, namesto do 22. kakor je bilo odrejeno predvčerajšnjim. V mestu je sedaj popoln mir. Poizkusi, da bi se izzvala stavka delavstva, so propadli, ker so delavci v vseh praških tvornicah prišli davi kakor običajno na delo.

Berlin, 21. nov. z. (Od našega dopisnika) Po proglasitvi obsednega stanja so nemške oblasti silno poostrile cenzuro v Pragi in ostalih čeških krajih. Tako se glase informacije, ki so jih mogli doseči nevtralni novinarji v Berlinu. Novinarji niso mogli doseči tudi nobenega razgovora s Prago ali kakim drugim češkim mestom. Brzojavke iz češkega protektorata prihajajo z velikimi zakasnitvami v Berlin. Iz Berlina noben tuj novinar ni smel v Prago. Le poročevalcu švedske brzojavne agencije se je posrečilo dobiti dovoljenje za tako potovanje, moral pa je sprejeti spremstvo nemškega policijskega agenta.

Praga, 21. nov. br (Havas) Kakor se je šele sedaj zvedelo, so v noči od 17. na 18. novembra vdrli v Pragi člani nemških zaščitnih oddelkov tudi v nadškofijsko semenišče ter aretirali več semeniščnikov. Vse dohode v semenišče so zavarovali s strojnicami. 17 aretiranih semeniščnikov in dijakov je bilo ustreljenih.

Tudi v Varšavi zaprte vse poljske visoke šole

Pariz, 21. nov. br. (Reuter.) V bojazni, da bi se tudi v Varšavi ne pripetili sični dogodki, kakor so se v Pragi, so nemške oblasti zaprle vse visoke šole v Varšavi. Prebivalstvu je prepovedano hoditi po 20. uri na ulice. Dijaki so prisiljeni k izvrševanju težaških del, vsi oni, ki se branijo, pa so strogo kaznovani.

Berlin, 21. nov. br. (DNB.) Kakor poročajo iz Krakova, je bilo v več krajih bivše podkarpatske Poljske proglašeno izjemno stanje.

Kresovi v čast Otonu Habsburgu

London, 21. nov. s. Angleški radio javlja, da je snoči ob priliki rojstnega dneva Otona Habsburškega zagorelo v Avstriji na osamljenih vrhovih več kresov. Ponekod so bile izobešene tudi cesarske zastave. Izvršenih je bilo več aretacij.

Vojna v zraku

London, 21. nov. s. (Reuter). Uradno javljajo, da je od 1. decembra dalje vsakomur prepovedan vstop na Orknejsko otočje brez posebnega dovoljenja.

Eno izmed nemških izvidniških letal, ki so bila danes sestreljena nad zapadno fronto, je sestrelil angleški pilot.

Nocoj ob 20.15 je bil v vzhodnem Yorkshireu, zlasti ob ustju reke Humber, letalski alarm, ki je trajal eno uro.

Berlin, 21. nov. p. Odpravnik poslov nizozemskega poslaništva je izročil danes v zunanjem ministrstvu formalen protest zaradi kršitve nizozemske nevtralnosti po nemških letalih. Sličen protest je predložil tudi švicarski poslanik.

Turčija in Rusija

Rim, 21. nov. z. (Od našega dopisnika) Italijanski listi poročajo iz Ankare, da se rusko-turška pogajanja za sklenitev pogodbe o vzajemni pomoči nikakor ne bodo obnovila, kakor se je te dni to zatrjevalo. Odkar se je turški zunanji minister Saradzoglu vrnil iz Moskve se razmerje med Turčijo in Rusijo v ničemer ni spremenilo. Spričo tega sodijo italijanski listi, da tudi ni računati z izboljšanjem rusko-rumunskih odnošajev, ki bi bilo v primeru turško-ruske pogodbe o vzajemni pomoči zelo verjetno.

Budimpešta, 21. nov. br. Vodja madžarskih malih posestnikov, dr. Tibor Eckhardt, je izdal proglas, v katerem se ostro izraža proti nemškemu imperializmu, ki se je po 20 letih spet obnovil in kateremu se je sedaj priključil še ruski imperializem. Oba stremita, da bi si spet osvojila pot preko Bagdada na vzhod. Ta pot pa vodi skozi Podunavje. Zato je za vsako ceno potrebno, da so jugovzhodne evropske države združijo v skupen blok, ker bodo le tako mogle zapreti pot obema kolosoma.

Večerno francosko vojno poročilo

Pariz, 21. nov. AA. Večerno francosko poročilo z bojišča pravi:

Današnji dan je potekel v obojestranskem topniškem ognju vzhodno od Saare in Vogezov. Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno in je padlo sredi naše bojne črte. Naše granate so zadele dve sovražni lovski letali, ki sta goreči padli za Siegfriedovo črto. Vsa naša letala so se vrnila nepoškodovana v svoja oporišča.

Pred trgovinskimi pogajanji z Anglijo

Beograd, 21. nov. p. V prvi polovici decembra bo prispela v Beograd angleška trgovinska delegacija na pogajanja o novem trgovinskem sporazumu med Anglijo in Jugoslavijo.

V početku prihodnjega tedna se bodo začela v Beogradu trgovinska pogajanja z Madžarsko.

vo informativne izjave, iz katere posnemamo:

— Starejšim Ljubljančanom je še v dobrem spominu gostilna »Pri starem Rimljanu«, prav kakor jim je v spominu moj oče »Stari Rimljan«. Kdor koli mi je doslej očital, da pišem »pamflete« na druge ljudi, se bo lahko prepričal, da se jih ne bojim pisati sam nase. Kakor sem videl in doživel vse svoje figure doslej po svoje, prav tako se nisem ustrašil v tem smislu pred doživetjem, ki ga imam po svojem očetu. Kdor ima posluh za veličino tragičnega, mi ne bo zameril, da grem v borbi za umetniško resničnost tudi v tej smeri.

— Glede svojih igralcev lahko mirno trdim, da nikoli še niso bili tako na svojem mestu kakor v tem delu. Osebe, ki jih predstavljajo, so jim po letih in po življenjskem izkustvu tako blizu, da so jim po mojem občutku popolnoma dorasli; tega o nekaterih pri prejšnjih vprizoritvah ne bi mogel trditi. Kakor pri umetnosti sploh sta mi tudi pri igralskem ustvarjanju resnica in iskrenost edin cilj in namen. To je moj »izem«, drugi ne pripoznavam.

»Illustrierte Zeitung« o Jugoslaviji. Prav kar izišla druga novembrska številka ugledne revije »Illustrierte Zeitung«, ki jo izdaja G. J. Weber v Leipzigu, je v glavnem posvečena Jugoslaviji in njenemu mlademu vladarju. Iz življenja kralja Petra II. prinaša daljši simpatični sestavek in celo vrsto lepo reproduciranih slik. Naš minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres in nemški državni tajnik dr. Friedrich Landfried sta prispevala kratke članke, v katerih poudarjata pomen dobrih odnošajev med obema državama in trdnost medsebojnih gospodarskih vezi. Dr. Mano-Siszi je prispeval članek »Starohrvatska umetnost«, ki je opremljen z nekaterimi značilnimi ilustracijami, prikazujočimi ornamentalno lepoto in izvirnost starohrvatskih umetnostnih spomenikov. Iz sodobne hrvatske literature je prevedena pripovedna proza Danka Angjelinovča »Da, tako je to«. Krasni in skrbno izbrani so nekateri, delno v večbarvnem tisku reproducirani motivi z naše Adrije, iz Hercegovine in Črne gore. Krajši ilustriran članek seznanja nemški svet z osebnostjo in delom jugoslovanskega poslanika v Berlinu, pisatelja Iva Andrića, čigar novele so nedavno izšle v nemškem prevodu. O tej zbirki, ki jo je prevedel dr. Alois Schmaus, poroča v rubriki »Pota h knjigam« Alfred Helle.

O bolgarski drami. V najnovejši številki odlično urejevanega informativnega lista »La Parole Bulgare« razpravlja Pierre Ouvaliev o današnjem položaju bolgarske drame. Pisec pravi, da je bolgarsko gledališče preveč boječe in se skoraj ne upa preko meja. Preveč je pod pritiskom nekega občutja manjvrednosti. Pisec sodi, da je bolgarska drama po krivici zapostavljena, čeprav ima dela, ki bi mogla zanimati tudi tuje občinstvo. Uuvaliev navaja neko izjavo pokojnega češkega pisatelja Karla Čapka, ki kaže, da bi tudi bolgarska drama dosegla vodilne praške odre, če ne bi Karel Čapek prezgodaj umrl. Ouvaliev omenja sorodnost med ambientom bolgarskih in jugoslovenskih dram, o čemur ga je med drugim prepričala uspela drama Petra S. Petrovića »Spreobrnitev Koste Šiljuke«, ki jo je igralo beograjsko gledališče v Sofiji. Ta drama je taka, da bi se lahko mirno odigravala v bolgarskem okolju. Dosegla je lep uspeh v tujini. V podobnem duhu in formatu so spisane tudi nekatere bolgarske drame, ki naj bi zanimale tuje. zlasti slovanske odre. Med njimi opozarja pisec zlasti na »Albeno« Jordana Jovkova, ki je tipično balkanska drama. Kot dober primer drame iz bolgarskega kmečkega življenja omenja igro Antona Strašimirova »Vrnitev«, dalje D. Dimitrova »Bogdan« in Ljudmila Stojanova poetično toplo dramo »Tomiris«. Prav tako zanimiva drama, pesnitev in tragedija obenem, so »Mojstri« Rače Stojanova, ki so jo že vprizorili v Beogradu. Pisec sklepa: To so drame, ki imajo bolgarski vonj, in le-ta ni nič manjši kakor dišava našega rožnega olja, ki je ponos bolgarske dežele. — Videl sem v Sarajevu komedijo Jordana Jovkova »Borjana« in sem bil ponosen, da sem Bolgar; to mi je navdihnilo misli o uspešnem prodiranju naše drame v tujino«. — Narodno gledališče v Sofiji bo v kratkem uprizorilo tri bolgarske novitete. Prva bo igra znamenitega pesnika Kirila Hristova »Iznajditelj«. Je to prvo dramatsko delo velikega poeta po njegovi dolgoletni odsotnosti iz Bolgarije. Druga domača krstna predstava bo v verzih spisana drama Slavča Krasinskega »Orli«, ki obravnava epizodo iz aprilske vstaje leta 1876. Tretja drama je delo Nikolaja Ikonomova. Imenuje se »Kan Tartar« in se dogaja v dobi prvega bolgarskega kraljestva. — V »La Parole Bulgare« tudi čitamo, da je režiser drame dr. Branko Gavela preko uprave zagrebškega gledališča povabil v gostovanje na zagrebškem odru prvaka sofijske drame Vladimirja Trendafilova in Petjo Gverganovo. Gostovala bosta v Shakespearovi »Zimski pravljici«.

Maurice Renard umrl. Kakor poročajo iz Pariza, je umrl francoski pisatelj Maurice Renard. Spadal je v vrsto pisacev fantastičnih in utopističnih romanov in so ga nekateri primerjali z Wellsom. Prav kakor nekoč Jules Verne, se je tudi Maurice Renard dal inspirirati po znanstvenih podmenah in je na tej osnovi zgradil fantastične zgodbe, vendar pa jih tu in tam prodrl z globokimi mislimi. Na E. A. Poja spominja v svojih najboljših romanih »Le Docteur Lerne sous Dieu« in »Le Voyage immobile«. Tej zvrsti romanov in povesti sta izmed Francozov prav Renard in Rosny dala znatno višino.

Gospodarstvo

Kakšne posledice bi imela omejitev potrošnje bencina

Avtomobilski klub kraljevine Jugoslavije sekcija Ljubljana, obvešča avtomobiliste in motocikliste o ukrepih, ki jih je Avtomobilski klub na pobudo ljubljanske sekcije podvzel, da se normalizira prodaja bencina v naši državi.

Ko je Avtomobilski klub zvedel, da namerava ministrstvo objaviti uredbo o omejitvi prodaje bencina, je po osebnih predstavnik izročil ministrstvu utemeljeno vlogo, v kateri je opozoril merodajne činitelje na škodljive posledice omenjene uredbe za vse panoge našega gospodarstva, ki so v katerikoli zvezi, oziroma so odvisni od redne dobave bencina. Ministrstvo je upoštevalo utemeljene ugovore k tej uredbi, ki je zaradi tega ni objavilo.

Medtem pa so bencinske tvrdke, čeprav uredba še ni bila objavljena, omejile prodajo, odnosno dobavo bencina maloprodajalcem tako, da je kljub temu nastal predvdeni zastoj v avtomobilskem prometu.

Glede na ta dejstva smatra Avtomobilski klub za primerno, da opozori oblastva, kakor tudi širšo javnost na važnost vprašanja rednega oskrbovanja našega trga z bencinom. Bencin katerega dobivamo iz Rumunije, stane franko meja približno 1 dinar za liter. Vse ostale dajatve pa se naložijo k bencinski ceni šele na našem ozemlju. Tako je v prvi vrsti prizadeta državna monopolska uprava, ki dobi levji delež v obliki carine in trošarine, za njo pa pridejo še banovine z banovinsko in mesta z mestno trošarino. Tudi železnica, ki oskrbuje prevoz do trgovca zasluži svoje, končno pa zasluži še nekaj malega trgovec na svoji črpalki. Upoštevajoč vse te dajatve, ki predstavljajo v prvi vrsti ogromen zaslužek države, se dvigne cena bencina od enega dinarja na 6.20 dinarja pri litru torej za več kakor 600%.

Bencin in nafta sta neobhodno potrebna za pogon naše motorizacije, ki posredno nudi državi se nadaljnje davčne dohodke, tako prispevek za prekomerno uporabo cest in za cestni fond, banovina dobi trošarino na pneumatiko in takse na vozniške izkaznice, mestna uprava mestne davke na vozila. Enako žive v naši državi od avtomobilov, (posredno od bencina) številni ljudje, ki so zaposleni v trgovini z avtomobili na bencinskih črpalkah, v garažah, mehaničnih delavnicah itd., kajti z ustavitvijo prodaje bencina bi vsi ti postali brezposelni, država, banovine in mesta pa bi izgubile svoje dohodke, kajti če prenehajo obratovati motorna vozila zaradi pomanjkanja bencina, bodo odpadle vse takse in dajatve, ki so v zvezi z avtomobilskim prometom. Razen tega pa bo država ob svoj zaslužek na carini na avtomobile in rezervne dele, ker si ne bo hotel nihče nabaviti vozila, če ne more dobiti potrebnih pogonskih sredstev. Vse te izgube, ki bodo v primeru pomanjkanja bencina takoj nastopile, bodo povzročile velik zastoj v trgovini in bodo povečale že sedanjo brezposelnost.

Avtomobilizem pa je tudi važen obrambni faktor. Avtomobili, ki bodo stali v garažah brez akumulatorjev in bencina, ne bodo prišli v poštev za eventuelno nujno potrebo.

Zato smatra Avtomobilski klub za svojo dolžnost, da svari pred preveliko omejitvijo bencinske prodaje, ki se lahko zaradi označenih dejstev kruto maščuje. Ako se smatra za potrebno, da se izda kaka uredba, ki naj bi omejila potrošnjo bencina v naši državi, bi morali, ako se hočemo obvarovati hudih posledic, takoj poverit organizaciji pravične razdelitve pogonskih sredstev kaki ustanovi, ki je za to poklicana. Nikakor pa ni umestno sedanje postopanje, da gotovi činitelj, brez vsakega predhodnega obvestila ali tozadevne uredbe na lastno pest omejujejo ali celo popolnoma ukinejo dobavo pogonskih sredstev maloprodajalcem, ko ni za to nobenega tehtnega razloga, že glede na majhno potrošnjo v naši državi.

•

Konferenca zaradi omejitve prodaje tekočih goriv

Osrednji odsek trgovcev s tekočimi gorivi pri Zvezi trgovskih združenj dravske banovine v Ljubljani sklicuje

sestanek

zaradi uredbe o omejitvi prodaje tekočih goriv.

Sestanek bo v sredo 22. t. m. ob 10. uri dopoldne v Trgovskem domu v Ljubljani. Na sestanek vabi osrednji odsek vse svoje člane, dalje zastopnike organizacij (vse Slovenije), trgovcev z motornimi vozili, trgovcev z avtomobilskimi potrebščinami, avtomobilistov, avtotaksijev, avtobusnih prevoznikov, prevoznikov s tovornimi avtomobili in šoferjev, nadalje lastnike avtogaraž in mehaničnih delavnic, avtomehanike in vse ostale z uredbo prizadete stroke.

Navedene organizacije prosi osrednji odsek, da se sestanka po svojih predstavnikih zanesljivo udeleže in o sestanku obveste svoje članstvo, ki naj se sestanka po možnosti tudi udeleži.

Predsednik Viljem Laznik, tajnik Albert Kiler.

•

V kakšnem obsegu je zamišljena omejitev

Potrošnja tekočih goriv za motorni promet v naši državi ni znatna, kar nam potrjuje naslednja statistika, ki so jo sestavili v Beogradu kot podlago za eventualne omejitve:

Privatni avtomobili (11.730 vozov) potrošijo na leto 11.100 ton goriva, taksiji (1200) 3845 ton, tovorni avtomobili (4125) 23.806 ton, avtobusi (1037) 7171 ton, motorna kolesa (8000) 583 ton, traktorji in motorni čolni pa 644 ton. **Skupaj znaša letna potrošnja 47.149 ton,** od tega odpade na bencinsko mešanico 37.954 ton, na nafto pa 9195 ton.

Načrt za omejitev predvideva, da bi se dala potrošnja bencinske mešanice zmanjšati za 10.469 ton (pri 6000 luksuznih avtomobilih za 5678 ton), pri 600 tovornih avtomobilih za 3462 ton, pri 150 avtobusih za 1037 ton in pri 4000 motornih kolesih 292 ton). Od gornje količine odpade na čisti bencin 8312 ton, pri čemer bi znašal prihranek na devizah leca 18 milij din. (če uvozimo bencin in ne nafto), medtem ko bi znašala vsota javnih dajatev, ki bi pri tej količini odpadla preko 40 milijonov din.

Vzroki preseljevanja industrije v Beograd

Že včeraj smo na tem mestu navedli nekaj podatkov o preseljevanju industrije v Beograd, ki jih je objavil Ivan Krešić v zagrebškem »Ekonomistu«. V lanskem letu in v prvi polovici letošnjega leta se je preselilo v Beograd 11 industrijskih podjetij, od tega 8 iz savske banovine, 3 iz dravske banovine, 3 iz dunavske banovine in 1 podjetje iz vardarske banovine. Ponovno smo že na tem mestu omenili, da je davčna preobremenitev Slovenije najvažnejši razlog za izseljevanje industrije. O tem vprašanju objavlja »Trgovski list« zanimive podatke, iz katerih posnemamo naslednje.

Trgovec z davčno osnovo 100.000 din plača povsod v državi 10.000 din osnovnega davka, 8.000 din dopolnilnega davka in 4140 din prispevka za narodnoobrambni sklad, skupaj torej 22.140 din neposrednega davka. Samoupravne doklade so pa v posameznih krajih naše države različne in znašajo:

v Beogradu	2.500 din
v Zagrebu	6.500 din
v Ljubljani	12.500 din
v Mariboru	12.700 din
v Celju	16.000 din

Trgovec v Ljubljani plača torej pri davčni osnovi 100.000 din **10.000 din več samoupravnih doklad** kakor trgovec v Beogradu, trgovec v Celju pa celo 13.500 din več. **Samoupravne doklade ljubljanskega trgovca so petkrat večje kakor samoupravne doklade beograjskega tovariša.**

Za industrijska podjetja pa navaja Trgovski list naslednji primer. Podjetje, ki plača redni društveni davek od davčne osnove 500.000 din, mora plačati povsod v državi 62.000 din osnovnega družbenega davka, 25.000 dopolnilnega davka in 21.600 din prispevka za narodno obrambni sklad, skupaj torej 108.600 din državnega neposrednega davka. Na dokladah pa plača tako industrijsko podjetje:

v Beogradu	12.400 din
v Zagrebu	24.800 din
v Splitu	55.800 din
v Ljubljani	77.500 din
v Mariboru	78.740 din
v Celju	99.200 din

V Ljubljani plača torej industrijsko podjetje z davčno osnovo 500.000 din 6 in pokrat toliko samoupravnih doklad, kakor industrijsko podjetje z isto davčno osnovo v Beogradu, v Celju pa celo 8 krat toliko doklad.

V Beogradu se pobira le 20% občinska doklada, medtem ko se pri nas poleg občinske doklade (v Ljubljani 60%, v Mariboru 50% in v Celju 75%) pobirajo še okrajne cestne doklade (v Ljubljani 10%, v Mariboru 22 in v Celju 20%) in še banovinska doklada, ki znaša 55% (v podeželskih občinah pa 90%). Podjetja v Beogradu neupravičeno uživajo tudi druge ugodnosti; zlasti dobe lažje potrebne devize za uvoz surovin in kredite pri Narodni banki, vrhu tega pa se lažje udeležujejo državnih licitacij, ki so po večini v Beogradu.

Konferenca trgovcev z usnjem

V nedeljo so imeli trgovci z usnjem iz vse države konferenco v prostorih zagrebškega Združenja trgovcev z usnjem, čevlji in usnjenimi izdelki. Na tej konferenci je tajnik zagrebškega združenja Neumann podal glede na podražitev usnja referat o produkciji in o cenah surovih kož v naši državi. Iz tega referata je razvidno, da nam primanjkuje predvsem težkih govejih kož. V prejšnjih letih smo izvažali lažje goveje kože, uvažali pa smo iz inozemstva težke kože. Letos pa se je izvoz docela ustavil. Leta 1936 smo izvozili še 257 vagonov govejih kož, v letošnjem letu pa nismo izvozili niti enega vagona. Nadprodukcija pa vlada pri nas v telečjih kožah, ki jih pridobimo na mesec 25.000 do 30.000 kg, medtem ko znaša domača potreba le okrog 30% te količine. Iz tega je razvidno, da imamo dovolj telečjih kož tudi za izvoz. V referatu je prikazan tudi razvoj cen v zadnjih letih. Povprečno je znašala cena surovim govejim kožam v naši državi leta 1936 11 do 12 din, naslednje leto 12 do 14, lani 10 do 11 din, letos pa do pričetka vojne okrog 10 din, medtem ko se je v oktobru povprečna cena dvignila na 13 din. Težke surove kože so dosegle najnižjo ceno ob koncu leta 1938, ko se je cena gibala na višini 12.75 din, letos spomladi je znašala 13.50 din, sedaj pa se je dvignila na 15 do 16 din. Cena telečjim kožam se je gibala leta 1936 na višini 18.50 do 19.50 din, naslednje leto na višini 21 do 23 din, lani je znašala 15 do 17 din, letos pa do pričetka vojne 18.50 do 19.50 din, nakar se je dvignila na 21 do 22 din. Iz tega je razvidno, da se cena surovim kožam v primeri s prejšnjimi leti ni v znatnejši meri dvignila. Podražitev v zadnjih mesecih pa je deloma posledica spekulacije, pa tudi posledica večje potrošnje. V debati so trgovci z usnjem iznesli mišljenje, da je podražitev usnja v današnjem obsegu neupravičena. Na konferenci je bilo tudi izneseno, da so vesti o velikem izvozu surovih kož brez osnove.

Pogoji za uvoz blaga iz nevtralnih držav v Anglijo

Anglija je za uvoz blaga iz nevtralnih držav postavila posebne pogoje, ki imajo namen preprečiti, da bi se blago iz Nemčije v nepredelanem ali predelanem stanju izvažalo preko nevtralnih držav v Anglijo. Zato je izšel predpis, da mora biti blago, ki se izvozi v Anglijo iz nevtralnih držav, opremljeno z izpričevalom o izvoru in še s posebnim potrdilom, v katerem mora biti označen odstotek vrednosti blaga, ki se nanaša na material ali na izvršeno delo v neprijateljski državi. Ta odstotek na sme presegati 25% vrednosti dotičnega blaga. Končno mora biti iz potrdila razvidno, da na dotičnem blagu ni zainteresiran noben sovražnik Anglije. Pod besedo »sovražnik« pa je razumeti kakršnokoli državo, ki je v vojnem stanju z Anglijo, vsako osebo ali podjetje iz teritorija take sovražne države, vsako podružnico v katerikoli državi, če je glavni sedež podjetja v sovražni državi, vsako družbo, ki je ustanovljena po zakonih v sovražni državi, ter končno vsako osebo in podjetje iz uradno objavljene britanske črne liste.

Sovražni teritorij obsega vse ozemlje, ki je pod sovražnikovo suvereniteto ali od sovražnika okupirano. V zvezi s potrdilom, da na dotičnem blagu ni zainteresiran noben sovražnik Anglije, je »zainteresiranost« razumeti tako, da se nanaša na posredno ali neposredno zvezo sovražnika Anglije z dotičnim blagom, s posebnim ozirom na pomoč in korist, ki bi jo imel sovražnik, če bi se dotično blago prodalo. Zainteresiranost se torej nanaša na vse primere, kjer obstoji kakršnokoli posredništvo v zvezi z neprijateljsko državo.

Ta potrdila so potrebna za vse pošiljke brez ozira na količino in tudi na poštne pakete; niso pa potrdila potrebna za časopise, knjige, muzikalije, kataloge, reklamni material, tiskane brošure in formularje, za predmete osebne porabe in pohištvo oseb, ki se izselijo v Anglijo, ter končno za vzorce brez vrednosti. Nadalje se ta predpis ne nanaša na darila, ki jih pošljejo privatni pošiljalci privatnim prejemnikom v Anglijo, na tranzitno blago, ki je namenjeno ponovnemu izvozu, na blago, ki je namenjeno neposredno angleškim državnim oblastvom in na blago, ki se uvaža na osnovi posebnega dovoljenja, izdanega od angleškega trgovinskega ministrstva v smislu predpisov zakona o trgovini z neprijateljem.

Seznam blaga, za katero ni potrebno izvozno spričevalo in spričevalo o zainteresiranosti, pa obsega živinsko krmo, magnezit, žveplo, kamenje, železno rudo in koncentrat, staro železo in stare kovine, okrogel in rezan les (ne pa lesni izdelki), semenje, surove kože in krzno, perje svinjske dlake, ekstrakti za strojenje, volna, svila, sveleni kokoni, lan in konoplja.

Navodila za izvoz v Anglijo priporočajo izvoznikom, da se točno drže teh predpisov in da dajejo konzulatom vsa potrebna pojasnila in po potrebi predložijo fakture in druge dokumente v zvezi z izjavo o zainteresiranosti.

Konference guvernerja Narodne banke s slovenskimi gospodarstveniki

V ponedeljek zvečer je prispel iz Zagreba v Ljubljano guverner Narodne banke dr. Dragotin Protić v spremstvu glavnega ravnatelja Narodne banke dr. Milojka Vilimanovića. Že v Zagrebu je imel informativne sestanke s predstavniki hrvatskega gospodarstva, z enakim namenom pa je prispel tudi v Ljubljano.

Včeraj dopoldne je imel guverner v palači ljubljanske podružnice Narodne banke najprej **konferenco s predstavniki denarnih zavodov.** Na tej konferenci so obravnavali splošno situacijo, zlasti v zvezi s hranilnimi vlogi in krediti, ki jih daje Narodna banka denarnim zavodom. Guverner je obljubil denarnim zavodom, da bodo ostali nadalje v veljavi krediti, ki so bili odobreni v septembru v zvezi z dviganjem vlog, tako da denarni zavodi lahko te kredite vrnejo, pozneje pa jih lahko ob potrebi znova izkoristijo.

Po končani konferenci s predstavniki denarnih zavodov je imel guverner drugo konferenco **s predstavniki industrije in trgovine.** Zbornico za TOI so na tej konferenci zastopali predsednik Jelačin, podpredsednik Skubec, predsednik trgovinskega odseka Albin Smerkolj in generalni tajnik g. Ivan Mohorič. Zvezo industrijcev pa sta zastopala predsednik Praprotnik in tajnik dr. Golia. Na tej konferenci se je razpravljalo predvsem o preskrbi deviz za nabavo surovin. Predstavniki industrije so pojasnili sedanje težkoče in iznesli svoje želje. Obširno so guvernerju raztolmačili sedanje težave zaradi pomanjkanju surovin (zlasti surovega železa, bombaža in drugih tekstilnih surovin ter surovih kož). Predstavniki trgovine pa so iznesli težave, ki jih imajo izvozniki in uvozniki zaradi administrativnih ukrepov in dodelitve deviz. Pritožbe prihajajo posebno od izvoznikov lesa, ki morajo za vsako pošiljko dobiti izvozno dovoljenje iz Beograda. Med drugim je bila na tej konferenci iznešena tudi zahteva slovenskega obrtništva, po kateri naj bi Narodna banka dala preko beograjske centrale ljubljanski podružnici Obrtne banke kraljevine Jugoslavije večji kredit za dajanje kratkoročnih posojil obrtnikom.

Gospodarske vesti

— **Vprašanje emisije prve tranše 6% posojila za javna dela in državno obrambo.** Znano je, da je bila že pred enim letom napovedana emisija prve tranše 6% posojila za javna dela in državno obrambo v skupnem znesku 4 milijarde din. Do emisije te prve tranše pa ni prišlo, ker je že lani popustil tečaj državnih papirjev. Bivši finančni minister Letica je nameraval to posojilo emitirati po tečaju okrog 95, ker so takrat 6% begluške obveznice že skoro dosegle ta tečaj. Danes pa notirajo 6% begluške obveznice okrog 81 in bi se na tej višini moral gibati tudi emisijski tečaj prve tranše 6% posojila za javna dela in državno obrambo, če bi se ta prva tranša posojila javno razpisala. Na račun prve tranše so državni denarni zavodi dali državi na razpolago že precejšnje zneske v obliki predujmov, ker so dela, ki se imajo izvršiti iz tega notranjega posojila, že v teku. Sedaj poročajo iz Beograda, da bo v petek, 24. t. m. v kabinetu finančnega ministra konferenca o vprašanju emitiranja te prve tranše 6% državnega posojila. Konferenci bodo prisostvovali tudi delegati organizacij denarnih zavodov in ostalih gospodarskih organizacij.

— **Podražitev kvasa.** Na podlagi uredbe od 16. septembra t. l., na podlagi katere je bila ustanovljena posebna prodajna centrala za kvas, je finančni minister po zaslišanju te prodajne centrale določil za kvas prodajno ceno 29 din za kg. Kakor nam sedaj poročajo, stopa z današnjim dnem ta od ministrstva določena cena v veljavo. Ceno 29 din pa je razumeti tako, da se k tej ceni še pribije banovinska trošarina 4 din, tako da znaša cena 33 din in pri dostavi 34 din, medtem ko je znašala doslej prodajna cena z dostavo 30 din za kg. Združenje pekov pa je dobivalo kvas po 28.50 din. Nova od ministrstva določena cena pomeni torej podražitev za preko 10%.

— **Podražitev železa.** V zadnjem času prihajajo pritožbe zaradi podražitve železa (okrog 13%), in to čeprav naše železarne svojih cen niso povišale. Trgovci z železnino odklanjajo odgovornost za to podražitev. Primorani so železo kupovati iz druge roke zaradi velikih zaključkov, ki jih je neka tvrdka sklenila z železarnami.

Borze

21. novembra

Na jugoslovenskih borzah notirajo nemški klirinški čeki nespremenjeno 14.30. Grške bone so trgovali v Zagrebu po 36 in v Beogradu po 35. Tečaji na svobodnem trgu se nadalje ravnajo po tečaju 55 din za dolar.

Na zagrebškem efektnem tržišču je bilo za Vojno škodo pri nespremenjeni tendenci povpraševanje po 435 (v Beogradu je bil promet po 437). Do zaključka pa je prišlo le v 6% begluških obveznicah po 81 (v Beogradu po 80.50 — 80.75).

Devize

Ljubljana. Oficielni tečaji: London 173.60 — 176.80, Pariz 98.10 — 100.40, New York 4421.25 — 4481.25, Curih 995 — 1005, Amsterdam 2347.25 — 2385.29, Bruselj 725.20 — 737.20. **Tečaji na svobodnem trgu:** London 214.63 — 217.83, Pariz 121.34 — 123.64, New York 5480 — 5520, Curih 1229.22 — 1239.22, Amsterdam 2901.47 — 2939.47, Bruselj 896.46 — 908.46.

Curih. Pariz 9.95, London 17.56, New York 445.6250, Bruselj 73.30, Milan 22.50, Amsterdam 236.50, Berlin 178.50, Stockholm 106.12, Oslo 101.25, Köbenhavn 86, Atene 3.40.

Efekti

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 435 den., 4% agrarne 52 den., 6% begluške 81 — 81.75 (81), 6% dalm. agrarne 75.50 bl., 6% šumske 75 den., 7% stabiliz. 91 — 94 7% invest 99 den., 7% Seligman 99 den., 7% Blair 89.37 den., 8% Blair 94 — 95.50; **delnice:** Nar. banka 7100 den., PAB 205 den., Trboveljska 210 — 215, Gutman 45 den., Šećerana Osijek 100 den., Osiječka ljevaonica 150 den.

Beograd. Vojna škoda 437 — 438 (437), 6% begluške 80.25 — 80.50 (80.50 — 80.75), 6% dalm. agrarne 75.50 den., 7% invest. 99.50 den. (99.50), 7% Seligman 98.50 den., 7% Blair 89.75 — 90 (89.75), 8% Blair 94 den., Narodna banka 7100 den., PAB 204.50 den.

Odhodnica docentu dr. Bajiču

Ljubljana, 21. novembra.

Prijatelji in znanci so priredili v ponedeljek v kolodvorski restavraciji prijateljski večer docentu dr. Stojanu Bajiču, ki je bil, kakor je našim čitateljem že znano, za pol leta poklican kot ataše k Mednarodnemu uradu dela v Ženevi in bo v kratkem času odpotoval tja. Udeležba je bila zelo velika, prav lepa tudi iz vrst aktivnih akademikov, ki vidijo v dr. Bajiču svojega iskrenega prijatelja.

Med večerjo in po njej se je oglasila vrsta govornikov, ki so opozarjali na delo dr. Bajiča ter mu želeli mnogo uspeha med bivanjem v inozemstvu. V imenu naprednih starešin sta spregovorila bivši predsednik apelacijskega sodišča Vrančič in odvetnik dr. Tominšek, v imenu akademikov predsednik »Jugoslavije« Boris Zidarič, za revijo »Misel in delo« prof. dr. Zalokar, za kolege z univerze univ. prof. dr. Rudolf Sajovic. Na razna področja dr. Bajičevega dela so opozorili še direktor dr. Simon Dolar, Jakob Špicar, dr. Jože Bohinjec, dr. Stanko Lapajne, dr. Janko Kösti in končno dr. Albert Kramer.

Ko je direktor Josip Reisner obudil še nekaj spominov na dobo, ko je bil dr. Bajič njegov učenec, se je docent dr. Bajič zahvalil s kratkim nagovorom, v katerem je tehtne idejne preudarke naslovil zlasti na svoje mlade prijatelje, navzoče akademike, ki so se mu zahvalili z živahnimi ovacijami. Večer je potekel v prisrčnem tovarištvu.

Preiskava o umoru zakoncev Hribernikov

Podrobnosti iz življenja glavnega osumljenca

Škofja Loka, 21. decembra.

Preiskava o umoru zakoncev Hribernikov se nadaljuje. Kakor smo poročali, sta bila aretirana in odvedena v zapore škofjeloškega sodišča dva osumljenca, ki so ju prijeli v Polhograjskih Dolomitih. Prvi osumljenec je domačin, posestnik in v sorodu z zakoncema Hribernikoma, drugi pa brezposelni delavec, po rodu iz Bohinjske Srednje vasi. O osumljencih vedo povedati ljudje marsikaj. Tako opisujejo posestnika domačina kot maščevalnega človeka, drugega aretiranca pa kot predrznega mladeniča. Obnašanje enega izmed aretirancev po umoru je bilo precej sumljivo. Medtem namreč, ko so hiteli ljudje k hiši umorjenih Hribernikov, se je podvizal tja tudi ta. Živo se je zanimal, kaj ljudje govore o umoru in kaj bodo ugotovila oblastva. Krivdo na umoru je zvračal potem na druge ljudi.

Zanimivo je, da prihajajo na dan razne reči, ki pomembno karakterizirajo značaj aretiranega posestnika. Pred več leti je mož nagovarjal nekega domačina, naj spravi s poti starega užitkarja, ki mu je moral dajati užitek. Med užitkarjem in posestnikom je prišlo ponovno do sporov, ki so segli celo do sodišča. Posestnik je obljubil omenjenemu domačinu nagrado tisoč dinarjev. Umor naj bi se bil izvršil s flobertovko. Do tega pa ni prišlo, ker sta zmagali v človeku, ki je bil k umoru nagovarjan, zdrava pamet in poštenost. V spotiko je bila posestniku tudi žaga, ki jo je imel užitkar. Posestnik je želel, naj bi se užitkarju ukradli gonilni jermeni, da bi potem žaga obstala. Nagrada storilcu 300 din. Prav taka nagrada 300 din je bila obljubljena v primeru, da bi nagovarjani uničil užitkarju komat, češ da stari mož potem ne bi mogel več voziti. Dalje je posestnik nagovarjal nekega domačina, naj bi postal njegov hlev žrtev »hude ure«. Tedaj, ko bi najhuje treskalo in se bliskalo, ne bi bilo nič posebnega, ako bi se pokazal ogenj v njegovem hlevu. Kdo bi mogel presoditi, da je bil ogenj podtaknjen? Strela vendar lahko zažge. Tako ne bi bilo nikakih zadržkov zaradi izplačila zavarovalnine. Požig naj bi bil izvršen za nagrado 1000 din. Naravno, da dopušča razne domneve dejstvo, da je omenjenemu posestniku nekaj let kasneje hlev res zgorel.

Ugotovljeno je nadalje, da se je ob koncu julija, torej tedaj, ko sta bila Marjana in Janez Hribernik umorjena, potikal po škofjeloškem območju tudi zloglasni Hace. Hace je bil tedaj tudi v Škofji Loki sami, kjer je celo prenočil, kakor so dognali, pri nekem barakarju za Kamenitnikom. Barakar je spal, ko je prispel k njemu na dom neznanec, ki je bil skoro gotovo Hace. Barakar in nezaželeni tujec sta ležala potem pri odprtih oknih, a nista zaspala. Barakar je bil nezaupljiv nasproti neznancu, ta pa se je neobičajno pogosto oziral skozi okno. Domačina je samokres, ki ga je imel tujec, toliko prestrašil, da si zadeve niti naznaniti ni upal. Pred odhodom je izročil tujec barakarju nekaj limon, skoro pol kilograma bonbonov, neke britve in druge malenkosti.

Sum umora pada torej tudi na Haceta. Upati je, da bodo oblastva za razjasnitev umora storila vse.

Tovorni avto ga je nevarno poškodoval

Makole, 21. novembra.

Preteklo sredo popoldne se je na cesti iz Sesterž proti Makolam zgodila huda nesreča. Iz Št. Janža na Dravskem polju se je vračal z naloženim vozom Tra Franc, skrben in delaven oče številne družine, proti novemu domu v Makolah. Na omenjeni cesti mu je privozil nasproti tovorni avto, last g. Petka iz Frama. Videč, da mu vozi avto nasproti, je voznik krenil na skrajni desni rob ceste in voz ustavil. Stisnjenega k vozu z vajeti v rokah je zagrabila stranica mimo vozečega tovornega avta. Pri tem mu je zlomilo desno roko in nogo in dobil je tudi hujše notranje poškodbe. Ponesrečenca je prepeljal makolski avtobus k zdravniku dr. Hronovskemu v Poljčane, ki mu je nudil prvo pomoč ter odredil prevoz ponesrečenca v mariborsko bolnišnico.

Zakrivil je nesrečo avtomobilski vozač, ki se ali ni dovolj izognil ali pa je prenaglo krenil na sredino ceste. Cesta je tam res ozka, kar je dolžan pripomoglo k nesreči. Vendar pa je bil vozač avto ustaviti in dati prednost vozniku za mimohod. Neposredna priča nesreče izpoveduje, da je vozač po nesreči mirno vozil dalje. Morda nesreče niti ni bil opazil. Vse prebivalstvo pomiluje hudo prizadeto družino in zahteva, da se okoliščine nesreče natančno preiščejo. Netočno in nepopolno vest o zadevni nesreči med vestmi iz Maribora s tem popravljamo.

Novice z Notranjske

V šolo pri Sv. Trojici je vpisanih okrog 160 otrok. Na tej šoli pa je sedaj že tretje leto le ena učna moč in to mlada učiteljica, ki je na tej šoli nastopila pot učiteljevanja. Če pomislimo, da imajo ponekod — kakopak v večjih krajih — učitelji po 25 do 30 otrok v razredu, potem si ni težko predstavljati trnjeve poti, ki je dodeljena nekaterim v samotnih hribovskih krajih. Mesto je bilo sicer razpisano, pa kdo neki bo prosil zanj. Take razmere pa niso v prid ljudske prosvete in tudi ljudje niso nič kaj zadovoljni.

Ponekod, zlasti na Blokah, je bil letos dober pridelek krompirja. Ker je drugod krompir obrodil bolj slabo, se je tukaj razvila precej dobra kupčija s krompirjem. Kmetje so prodali tudi precej sena in tako je prišlo med ljudstvo nekaj denarja. Nasprotno pa je odpovedala sadna letina in smo brez vsakega sadja.

Kaj nenavadne smrti je umrl pri Sv. Trojici 50letni Franc Korošec. Pri obedu se mu je zataknil v sapnik kos mesa. Korošec je stekel iz sobe na hodnik, da bi izkašljal zalogaj, toda ni se mu posrečilo. Dušil se je in padel v nezavest. Pri tem pa je padel po stopnicah tako nesrečno, da je obležal mrtev.

Pri Novi vasi so pričeli z delom na razširitvi preozke ceste. Zaposlenih je nekaj delavcev pri tem delu. Oboje je kraju v korist, vendar je nerazumljivo, zakaj se je z delom pričelo šele sedaj, ko trka na vrata zima in je malo nade, da bo delo do kraja izvedeno.

Likvidacija poljskih monopolov

Krakov, 21. novembra. AA. (DNB). V Varšavi se v kratkem sestane poseben odbor, da likvidira poljski monopol. Odbor je sestavljen iz zastopnikov Nemčije, Rusije, Litve in generalnega gubernata. Razpravljali bodo o razdelitvi premoženja poljskega monopola. Kakor je znano, je bil na Poljskem monopol na tobak, žganje, sol, vžigalice in loterijo.

Politika Francove Španije

Madrid, 21. nov. AA. (DNB). General Franco je včeraj sprejel deputacijo madridskih falangistov. V svojem nagovoru jih je spomnil na prve čase vojne in na njihovo junaštvo v državljanski vojni, posebno v pouličnih bojih. Zdaj se trudimo, je rekel Franco, da dokončamo špansko revolucijo. Naši sovražniki so v liberalnem taboru meščanstva, med marksisti, prostozidarji in sebičneži. Falanga se bo tudi v bodoče borila proti vsem tem sovražnikom. Prav tako kakor je madridska falanga, ko ji je poveljeval Jose Antonio, dajala zgled vsej Španiji, prav tako zahtevam tudi jaz danes, da ohranimo tisto navdušenje, ki nas je navdajalo v začetku, da nadaljujemo revolucijo in da dokončno rešimo Španijo.

Takšne so nemške mine

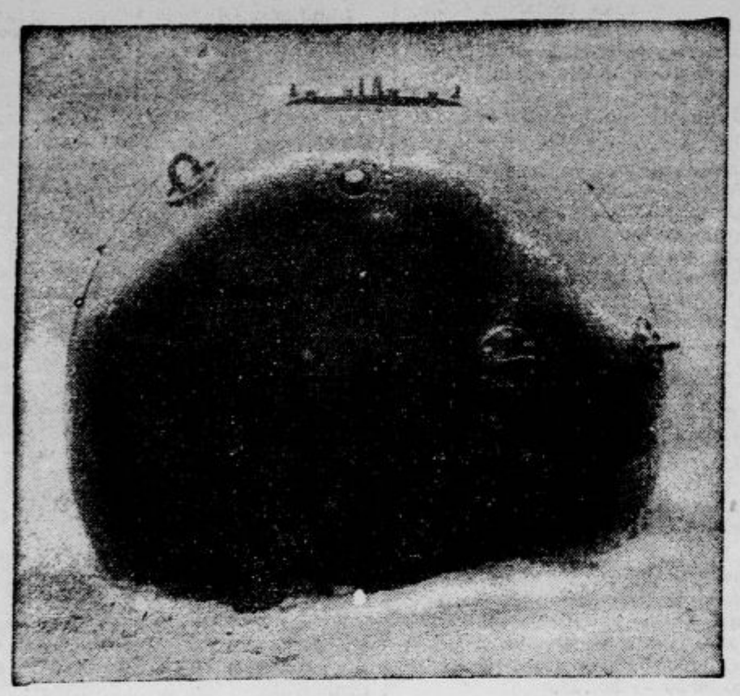

Pomorske mine

Eno izmed najstrašnejših orožij v sedanji vojni

Med novejšimi pripomočki pomorske vojne je mina prav za prav najstarejše sredstvo. Že v času borb za ameriško neodvisnost, torej v času, ko ni bilo o parnikih še nobenega duha in sluha, je Američan Bushnell ponudil nekakšnega primitivnega križanca med mino in torpedom za uničevanje sovražnih ladij. Svoj poskus je hotel izvršiti sam proti neki angleški vojni ladji. Sam se je odpeljal proti njej, ni pa imel uspeha in se je moral vrniti. Naslednje leto je drug napad imel večji uspeh, čeprav učinek še ni bil prav velik. Ideja pa je ostala živa.

Izumitelj parne ladje, Fulton, je zgradil mino, ki jo je ponudil v nakup francoski mornarici. Napoleon se je za stvar zanimal, čutil je v tem orožje, ki bi mu utegnilo pomagati v njegovih načrtih proti Angliji. Stvar pa je morala Napoleona kako razočarati, kajti Fulton je odpotoval na Angleško in ponudil svoj izum ministrskemu predsedniku Pittu. Angleži so iz Fultonove ideje napravili plavajoče mine, ki so jih s tokom spustili proti francoskemu vojnemu brodovju pri Boulognu. Francozi so zaslutili nevarnost in se umaknili. Nekoliko min je ob tej priliki vendarle eksplodiralo, čeprav niso napravile nobene škode, a za Angleže je bilo dovolj, da so skušali ta sistem potem izpopolniti. Niso pa mogli preprečiti, da bi Fulton kmalu potem ne odpotoval v Ameriko, kjer ga je vlada podprla za nadaljnje poskuse. Pri tem je imel nekoliko uspehov proti — angleškim vojnim ladjam.

Kot učinkovito orožje se je mina pokazala prvič l. 1848. v vojni broti Danski. V krimski vojni je spreobrnila še zadnje neverne Tomaže. Rusi so svoja vzhodnomorska pristanišča zaščitili z minami in znatno poškodovali dve ladji angleško-francoskega brodovja. Med dogodki na Sredozemskem morju 1859. so bila avstrijska pristanišča zavarovana z minami. V ameriški državljanski vojno so uporabljali že privezane in prosto plavajoče mine.

V Nemško-danski vojni so Danci zaprli Alsensund z minami iz stekla. Orožje je začelo učinkovati že operativno. Tako so Rusi v svoji vojni s Turki izenačili premoč turškega brodovja s tem, da so z minami zaprli dohod v Dunav.

V rusko-japonski vojni, ki je preizkušala toliko orožja, ki je svoj pravi pomen pokazalo šele v svetovni vojni, n. pr. strojnico, metalce min in strelske jarke, je imela tudi pomorska mina veliko ulogo. Obe sili sta jo uporabljali, abe sta imeli zavoljo nje izgube. Enajst vojnih ladij so mine popolnoma uničile, štiri nadaljnje oklopnice pa hudo poškodovale.

V svetovni vojni je bila mina eno najvažnejših orožij sploh. 25 odstotkov v tej vojni uničenih bojnih ladij, križark in podmornic gre na račun min, več nego 50 odstotkov pa rušilcev. Angleži so v morje spustili okrog 75 000 min, Američani v Severno morje 57.000, Rusi 50.000. Največje uspehe so imele mine v Dardanelah. 10 odstotkov vseh trgovskih ladij ki so se pogreznile v svetovni vojni, gre na račun min. A tudi posredno so mine imele znatne učinke. Zavezniki so morali zastaviti 4000 ladij samo za odstranjevanje min, ki bi pretile njihovi plovbi, in te ladje s svojimi posadkami vred za druge vojne namene seveda niso prihajale v poštev.

Razume se, da so se mine od svetovne vojne dalje zelo izpopolnile in da so danes še nevarnejše nego prej. O tem govore vsakdanja časopisna poročila. Videti je, da uporabljajo v sedanji vojni zlasti prosto plavajoče, mogoče celo magnetične mine v zelo velikem številu, to je tiste mine, ki so plovbi še posebno nevarne in ki bodo predstavljale veliko nevarnost še dolgo po končani vojni.

Pri poljubu ji je zlomil vrat

Mlada Parižanka se je odpeljala pred nekoliko dnevi v Marseille, da bi tam sprejela zaročenca, ki se je vračal z ladjo. Vse je šlo tam po programu: Mladi mož je skočil s pristajalnega mosta, pozdravil dekle, ki ga je tam hrepeneče čakalo, in ga krepko objel. A med poljubom po dolgih letih pa se je dekle nenadno zgrudilo in obležalo mrtvo. Mladi mož ji je v objemu zlomil tilnik. Stvar bi se pa gotovo ne končala tako tragično, da ni nesrečnica nekaj časa prej doživela avtomobilske nesreče, pri kateri si je poškodovala tilnik.

Praga, dvanajsto največje mesto v Evropi

Z izdajo življenjskih kart so v Pragi dobili zelo točno statistiko o številu njenega prebivalstva. Po tej statistiki je češka prestolnica prekoračila milijon prebivalcev. Šteje jih že okroglo 1,023.000 in je po številu duš dvanajsto največje evropsko mesto.

Največje mesto v Evropi je London, ki šteje okrog 8,000.000 ljudi, sledi Berlin s 4,800.000 ljudmi, potem Pariz, Moskva, Dunaj, Leningrad, Rim, Varšava, Hamburg, Milan, Glasgow, Praga, Budimpešta, Barcelona in Birmingham. V svetovni statistiki je Praga po številu prebivalstva na 34. mestu.

Z Aalandskih otokov

Kmetica z Aalandskih otokov, ki so postali sporna točka v pogajanjih med Finsko in Rusijo

Iz Beograda v Pariz

Sir Ronald Campbell, dosedanji angleški poslanik v Beogradu, je prevzel diplomatsko zastopstvo Anglije v Parizu

Znanost v vojni

Sistem znanstvenega dela v službi narodne obrambe

Na Angleškem imajo urad, o katerem le malokdo kaj ve, ki je pa velikega pomena: urad za znanstvena raziskovanja pri vojnem ministrstvu. Prvič, odkar je izbruhnila vojna, je stopil ta urad pred širšo javnost po nekem pogovoru svojega ravnatelja z nekim poročevalcem »Timesa«. Poročevalec v ostalem ne navaja ravnateljevega imena.

Iz omenjenega pogovora je razvidno, da je Anglija že poi leta pred vojno pripravila vse, da bi mogla v primeru potrebe postaviti cel sistem znanstvenega dela v trenutku v službo narodne obrambe. Urad šteje sedaj sedemnajst odličnih znanstvenikov s štirinajstimi osebnimi pomočniki, ki so svoje normalno delo za vojni čas ustavili in delujejo bodisi v glavnih stanih, bodisi v laboratorijih ministrstva. Teh 31 znanstvenikov se bavi z nekim določenim krogom vprašanj v zvezi z vojno tehniko, a celo vrsto drugih znanstvenikov bodo »mobilizirali« v primeru potrebe za posebne naloge, ki se lahko pokažejo med vojno. Država jih za sedaj noče odtrgati od normalnega dela. Prišteti je treba še nepregledno število znanstvenikov ljubiteljev in zasebnih izumiteljev vseh vrst, ki preplavljajo urad s svojimi deli. Urad dobiva tedensko baje povprečno 300 novih izumov. Neki odstotek teh izumov je uporaben, in sicer neposredno ali pa na ta način, da dobe znanstveniki po njih dragocene pobude. Mnogo izumov velja vprašanju zračne obrambe. Vsak teden dobiva urad povprečno dva izuma iz področja »smrtnih žarkov«.

Seveda je med temi izumi mnogo takšnih, ki ne vzdrže znanstvenega pregleda in ki dišijo pogostoma po smešnosti. Neki izumitelj je n. pr. predlagal, naj bi prihodnje poletje spustili za sovražnimi črtami padala s kobilicami, ki naj bi požrle sovražnikovo letino. Neki drug možakar je hotel sovražne linije iz zraka politi z bencinom in potem zažgati, tretji je priporočal velikanske jeklene plošče, ki naj bi jih zavezniške vojske pri napredovanju potiskale pred seboj kot zaščitne stene, in ko so mu s suhim angleškim humorjem resno odgovorili, da bi bile takšne plošče vendarle pretežke, je mož mislil, da bi morali plošče potem pač izvotliti. Toda brez tratenja časa pregledujejo samo ponudbe takšnih izumiteljev, ki pravijo, da morejo sovražnika v trenutku iztrebiti popolnoma, a skrivnosti svojega izuma nočejo navesti, dokler bi jim na roko ne plačali 100.000 funtov šterlingov...

Angleškemu vojnemu vodstvu ne gre samo za to, da bi se izpopolnila obstoječa vojna tehnika, temveč znanstveniki dobivajo tudi povsem nove naloge v rešitev. Te naloge obsegajo pred vsem področje »tajnega orožja«, o katerem je v zadnjem času toliko govora. Ravnatelj urada je v pogovoru navedel Hitlerjev namig, da ima Nemčija uničujoče orožje, o kakršnem se ostalemu svetu niti ne sanja. Anglija v to nikakor ne dvomi. Rezervnim znanstvenikom pa bo pripadla naloga, da poiščejo takoj primerne pripomočke proti temu orožju, če bi se kje pojavilo. A tudi sama ima svoja posebna orožja, in sicer ne samo eno, in znanstveniki pripravljajo še druga...

Luksemburški ujetnik

Angleški pilot, ki je po pomoti pristal na nevtralnih tleh

Prebivalci male vojvodine Luksemburške, ki ima sicer naslov velike vojvodine, pa vkljub temu spada v vrsto najmanjših držav Evrope, radovedno sprašujejo drug drugega: »Ali kaj veš, kako se godi našemu ujetniku?«

Gre namreč za angleškega pilota, ki se je po svojem poletu nad nemškimi pozicijami nekoliko zmotil in pristal na luksemburškem letališču v Eschu, misleč, da je že na francoskih tleh. Velika vojvodina je po dolžnosti nevtralca pilota internirala ter mu odkazala stanovanje v eni izmed vojašnic glavnega mesta. Ker pa luksemburški zakoni določajo, da se po tleh države nihče ne sme sprehajati v uniformi tuje vojske, so letalca držali v vojašnici, kjer je možu postalo silno dolgčas.

Izgubil je tek in jel se ga je polaščati pristen angleški spleen. Vsa država se je vznemirila zaradi tega. Luksemburžanke, ki so trdile, da je izredno lep človek, so mu začele pošiljati pakete, moški pa so obsipali vlado z zahtevami, da je treba ujetniku dati več svobode, da se mu vrne dobra volja. Vlada je naposled sklenila, da dovoli Angležu popolno svobodo v območju glavnega mesta. Še prej pa so letalcu predstavili prvega krojaškega mojstra luksemburške prestolnice, ki je vzel Angležu mero in mu napravil najmodernejšo civilno obleko. Letalec je dal častno besedo, da ne bo pobegnil in sedaj se giblje prosto na veliko veselje Luksemburžanov. Tako se godi ujetniku, dokler je sam, dokler je senzacija, redkost in posebnost.

Kleopatra je imela hčer

Njeni sinovi so umrli nasilne smrti, hči pa ni imela brezskrbnega življenja

O lepi Kleopatri smo kolikor toliko poučeni, a težko si jo predstavljamo kot mater in čuvarko družine. In vendari res, da je Antoniju in Cezarju rodila štiri otroke, tri dečke in deklico.

Dečki so umrli nasilne smrti, hči, ki se je imenovala Kleopatra Selena in ki so njeno življenjsko pot dognali šele sedaj po dolgih študijah, je pa umrla naravne smrti. V svojem desetem letu je postala ujetnica in v verigah so jo vodili skozi Rim.

Ko ji je bilo dvajset let, se je poročila z nekim Mavretancem, ki je kot rimski vazal upravljal neko severnoafriško kolonijo. Dobila je sina, ki mu je dala ime Ptolomej in ki je o njem sanjala da bo obnovil egiptsko neodvisnost. Na povelje nekega rimskega cesarja pa so ga ubili, preden je mogel izvesti načrte svoje matere. Popolnoma mirni pa so postali v Rimu šele tedaj, ko je umrla tudi hči častihlepne Kleopatre.

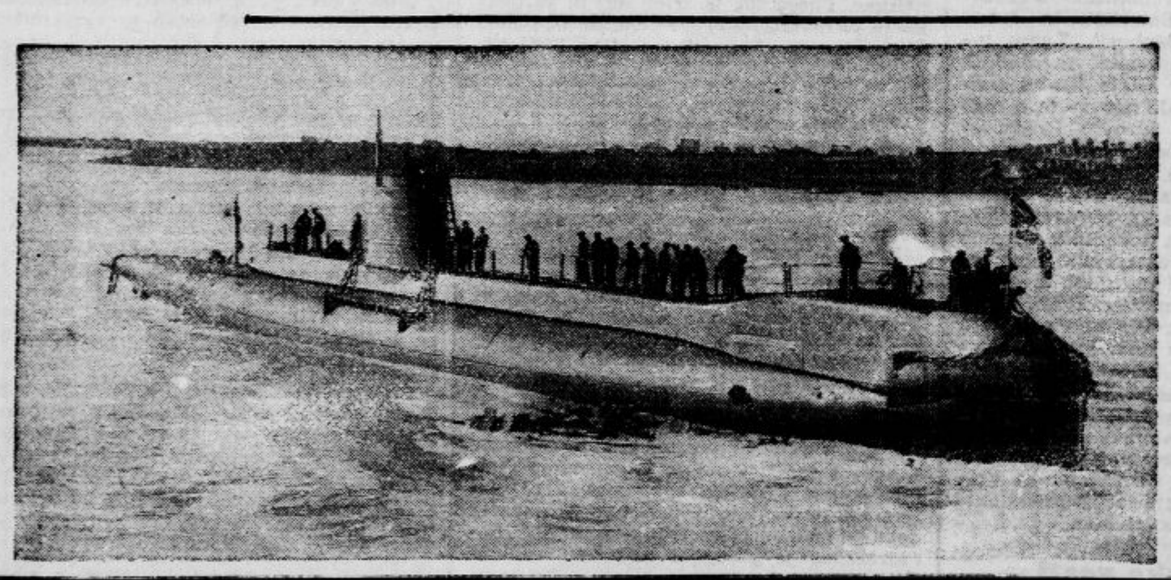

Angleška podmornica ob domači obali

Angleška podmornica patruljira ob domači obali in preži na morebitne sovražne ladje

Skok s padalom v dimnik

V Sydneyu se je primerila nekemu letalcu nenavadna nezgoda. Ko je odskočil iz letala, je priletel s svojim padalom na dimnik neke tvornice in obvisel na njem v višini 100 m. Do pasu se je pogreznil celo v odprtino dimnika, od koder so ga morali rešiti gasilci. Kljub temu nenavadnemu pristanku pa si je le neznatno odrgnil kožo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

NAMESTO ANEKDOTE

Slovit ameriški astronom pripoveduje svojim poslušalcem pri nekem predavanju, da toplotna sila sonca počasi pojema in da se bo v 80 milijonih let izčrpala. Mlad reporter plane pokonci: »V koliko letih ste dejali?« — »V 80 milijonih let,« ponovi profesor. »Hvala bogu,« de mladi mož in zadovoljno sede, »mislil sem že, da ste rekli v 8 milijonih let!«

VSAK DAN ENA

»Kaj tudi tebi, revica, teče iz nosa kakor meni?« (»Söndagsnisse Strix«)

Zane Greyt 20

Zakon zapada

Roman

Iz te zamišljenosti jo je mahoma zdramil zaspan in truden glas.

»Mary, ženska, ali si tudi danes, ko je Gospodov dan, že precej po polnoči vstala?« se je začulo iz sosednje sobe, ki si jo je bila Georgia z indijanskimi odejami in živalskimi kožami kaj prijazno uredila.

»Dobro jutro, zaspanka,« je smehoma odgovorila Mary, »že večnost je, kar sem pokonci, in poldan je mnogo bližji od polnoči.«

»Če me imaš količkaj rada, mi daj požirek hladne vode,« je zaklicala Georgia; »zgaga me peče in v ustih imam tak grozen črnorujav okus. Brozga, ki ji pravijo tod ‚žreloprask', je res vsa vražja.«

Mary je brž nalila velik kozarec in ga prinesla Georgiji, ki se je zehaje vzdignila na postelji in ga željno izpila.

»Kaj si res pila to strašno žganje?« je v skrbeh vprašala učiteljica, ki je bila sedla na rob postelje.

»Utegnilo bi biti tako,« se je zasmejala Georgia, »a verjemi mi, ta reč ni prava za našo najmlajšo.«

»Kod si pa hodila snoči po plesu v Rysonu?«

»Nekaj malega sem hotela založiti, pa smo stopili v neki restoran, ki je bil še odprt. Bid Hatfield je imel pri sebi čutaro in je dal nam dekletom pokusiti druge so samo srebnile, jaz pa, kakor veš, ne maram takšnega spakovanja in sem krepko potegnila. Fej te bodi — enkrat in nikoli več, zanesi se na to.«

»Ali mi obljubiš?«

»Nak — obljub pa ne dajem, delajo me nervozno, čeprav bi jo to pot gotovo držala. Ta svinjarija mi je do kc... — «

»Za Boga, Georgia, kako pa govoriš, ji je Mary prestrašeno planila v besedo.

»Oh, dragica, ne zameri; nisem pomislila, da pri vas ne imenujete stvari s pravim imenom.«

Pri tem je tako skesano skremžila obraz, da je sestra komaj ostala resna.

»Tudi družbo bi si morala previdneje izbirati, mala,« je dejala z nežno skrbjo. »Sploh se pa čudim, da se ti je ta Hatfield približal, ko si vendar s Thurmanovimi prišla na ples.«

»Boyd je bil tudi ves zelen zaradi tega. Prav res da, Mary, figo bi mi bilo mar nadutega Bida Hatfielda, ko ne bi vedela, da se te tontske goske jezijo.«

»Ali je bil Cal tudi z vami?«

»Da, a ta je prišel pozneje. Ko je vstopil, sem pravkar kazala fantom in dekletom najnovejši modni ples, da si videla njegov obraz! Kakor da bi me hotel požreti — misli si!«

»Razumem ga,« je resno odgovorila Mary, »in rada ti pojasnim, kaj mu je bilo. Že tako sem hotela pri priliki govoriti s teboj — ne le zastran Cala, ampak tudi vobče — «

»O joj, zdaj misliš začeti s pridigo,« jo je prekinila Georgia, »tega sem do grla sita — kakor veš, je tvoja dobra mamica obilno storila svojo dolžnost, in s kakšnim uspehom, to sama vidiš! Mary, srčece, doslej si bila proti meni sijajna, če me pa tudi ti začneš trapiti z dobrimi nauki, jo kratko in malo odkurim, kajti tega ne prenesem — posebno pa ne na prazen želodec!«

»Ne mislim mučiti ne tvojih čuvstev ne tvojega želodca,« je odgovorila učiteljica, »menila sem le, da bi bilo dobro, če bi druga drugo tudi razumeli, ko hočeva skupaj živeti.«

»Izključeno, saj ne razumete mladine, nihče izmed vas ne ve, kako je, če je človek mlad!«

»Dete, tudi meni je bilo nekoč osemnajst let in niti ne pred tako davnim časom, da se ne bi mogli sporazumeti — «

»Pač, pač, to je povsem nemogoče. Med vami in med mlajšim pokolenjem zeva prepad, ki ga ni moči premostiti — vsekako ne z lepimi besedami. Kar pustite nas, da se zveličamo po svoji volji, in sprijaznite se s tem, da se ne damo več tlačiti in zatirati od gospodarjev stvarstva, kakor naše matere in babice.«

Razgrela se je bila, in Mary jo je gledala v nemi osupłosti.

»Mlado vino mora vreti,« je Georgia nekoliko mirneje nadaljevala, in kdo ve, kadar se nadivjam, si morda tudi jaz vzamem takšnega goščarja za moža, kakor je tvoj Enoh — «

»Georgia, kako se predrzneš?«

»Beži, beži,« ji je mala drzno segla v besedo, »le nikar ne ubiraj moralnih strun. Saj hvala Bogu nisem slepa, da bi ne videla, kako te vrli Enoh z očmi požira — še iz rok ti bo zobal, samo preneumna ne smeš biti in njegovi poštenjaški okornosti moraš priskočiti na pomoč. Zanesi se na to.«

»Ti strašanski otrok!«

»Zato, ker ti dajem dobre svete, ki jih prav za prav niti ne potrebuješ? Tebe sem namreč tudi opazovala, velecenjena, in — nu, nič ne rečem.«

»To je vsekako bolje,« je odgovorila Mary Stockwellova in hotela vstati, a Georgia jo je zadržala.

»Si huda?« je vprašala in poredno nagnila glavo.

»Ne, dete, in če hočeš biti meni na ljubo nekoliko bolj obrzdana v svojem vedenju proti mladim moškim — «

»To bi bilo najneumnejše, kar bi mogla storiti, kajti potem se ne bi mogla več otepati ženitnih ponudb — šele pred tremi dnevi mi je Calvin Thurman, tvoj ljubljenec, začel klatiti nekaj takšnega.«

»Tega sem se bala! In ti?«

»Seveda sem ga poslala po gobe.«

»Zakaj?«

»Smešno vprašanje — zato, ker ga nimam rada!«

»In vendar si mu morala zbuditi upanje, drugače tak resen človek ne bi — «

Georgia si je zatisnila ušesa.

»Hvala, hvala — že vem, kaj misliš reči! Sicer pa: izgini zdaj, z'ato moje, čas bo, da vstanem.«

Dr. Maček v Nišu

Po desetih letih prvič zopet v notranjosti Srbije — Obisk pri predsedniku vlade — Ovacije prebivalstva

Niš, 21. nov. a. O priliki obiska podpredsednika vlade dr. Mačka in hrvatskih ministrov pri predsedniku vlade Dragišu Cvetkoviću je bil Niš danes ves v zastavah. Vse mesto je bilo danes v svečanem razpoloženju. Prihod dr. Mačka je bil določen za 12.15, že prej pa so se zbrali na železniški postaji številni zastopniki raznih narodnih, gospodarskih in viteških organizacij kakor tudi člani raznih odsekov JRZ. Tud. kolodvor je bil lepo okrašen.

Sprejem dr. Mačka se je spremenil v lepo manifestacijo sloge med Srbi in Hrvati. Na postaji so bili bivši predsednik senata dr. Korošec, ban in poban moravske banovine, poveljnik arm je general Naumović, župan in podžupan Niša ter več senatorjev in bivših poslancev, pred kolodvorom pa se je zbrala velika množica ljudi. Kmetice iz Kičeva so v pisanih narodnih nošah tvorile špalir na peronu.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković se je odpeljal dr. Mačku nasproti do postaje Topon ce. Tam je počakal na vlak, s katerim se je pripeljal dr. Maček z ministri dr. Šutejem, generalom Nedićem, Mihaldžićem, dr. Markovićem, dr. Čubrilovićem in dr. Konstantinovićem. Stopil je v salonski voz in se prisrčno pozdravil z dr. Mačkom, ki je ob tej prilik. čestital predsedniku Cvetkoviću k današnji krstni slavi, kar so nato storili tudi ostali ministri.

Prihod vlaka na postajo v Nišu so navzočni pozdravili z vzklikanjem Nj. Vel. kralju, Nj. kr. Vis. knezu namestniku, predsedniku in podpredsedniku vlade ter narodnemu sporazumu. Ko se je vlak ustavil, je stopil iz voza najprej dr. Maček, ki ga je pozdravil niški župan. Dr. Maček se je zahvalil s kratkim govorom, v katerem je med drugim dejal:

»Bratje in prijatelji! Sporazum bo zagotovil dolgotrajni mir med srbskim in hrvatskim narodom. Med njima nikdar ni bilo spora. Spore so podpirali dolgo časa tisti ki so od njih živeli. Velika je zasluga vašega sina, našega predsednika vlade, ki je prvi spoznal, da so temelji vse jugoslovenske države samo na Hrvatih in Srbih in da brez skupnega dela ne more država obstojati. Zaradi tega je on predlagal, da se s sporazumom spravijo v sklad hrvatski in srbski interesi in da se s tem končno veljavno okrepi naša skupna država Jugoslavija. Živeli!«

Besede dr. Mačka so nazočni sprejeli z dolgotrajnim ploskanjem in vzkliki: »Živela Hrvatska! Živel dr. Maček!« Železničarska godba je zaigrala himno. Dekleta v narodnih nošah, ki so delale špalir, so izročile dr. Mačku šopke cvetja.

Pred kolodvorom sta se dr. Maček in Dragiša Cvetković vsedla v odprto kočijo. Sestavil se je sprevod, ki je šel do spomenika Osvobojenja. Med potjo so množice ljudstva po ulicah prirejale velike ovacije. Tudi v Niški Banji, kamor so potem vsi iz Niša, krenili, so jih prebivalci sprejeli z ovacijami. V predsednikovi vili so gostje prisostvovali rezanju slavskega kolača ter bili na kosilu, popoldne pa so si ogledali Niš in okolico. Zvečer jim je predsednik Cvetković priredil večerjo.

Izjava dr. Mačka

Beograd, 21. novembra. AA. Med vožnjo do Niša so novinarji, ki so potovali z istim vlakom, zaprosili podpredsednika vlade dr. Mačka, naj jim posveti nekaj minut za razgovor. Dr. Maček je ljubeznivo ustregel njihovi želji ter v razgovoru z njimi dal tole izjavo.

»Vsekakor je glavni povod mojega prihoda v Niš, da obiščem svojega sodelavca, predsednika vlade Cvetkovića. Pa čeprav ta obisk sam na sebi ni političnega značaja, je vendar dokaz ne samo prisrčnih odnošajev, pač pa tudi trdne volje, da Dragiša Cvetković in jaz svoje delo, ki sva ga začela s skupnimi močmi, končava kljub oviram, na katere z raznih strani dan za dnem naletavamo. Veseli me pa, da po dolgem času prihajam spet v središče Srbije, in to v središče kmečke Srbije. To, kar je bilo dozdaj storjenega v smeri sporazuma, je bolj zunanja oblika. Do pravega sporazuma bo prišlo tedaj, kadar bo dobilo edino odločujočo besedo tako srbsko kakor hrvatsko kmečko ljudstvo.«

Patriarhova krstna slava

Beograd, 21. nov. AA. V Beogradu so danes svečano proslavili slavo saborne cerkve in patriarha Gavrila. V saborni cerkvi je daroval službo božjo patriarh ob asistenci več škofov in velikega števila drugih duhovnikov. Po službi božji se je patriarh s škofi in ostalo duhovščino podal v patriarhijski dvorec, kjer je sprejemal čestitke. Za veliko pozornost, ki so mu jo izkazali zastopniki beograjskega meščanstva, se je patriarh zahvalil z govorom, v katerem je vse navzočne pozval, naj naslove tople pozdrave na Nj. Vel. kralja in člane kr. doma. Navzočni so priredili navdušene manifestacije kralju in kraljevemu domu.

V imenu kralja in kraljice je patriarhu čestital k slavi kraljev adjutant brigadni general Barjaktarović; čestitali so tudi upravnik dvora general Jovan Leko, prvi adjutant Nj. Vel. kralja general Hristić ter številne druge visoke osebnosti.

Finančni posvet hrvatskih mest

Zagreb, 21. nov. o. Danes se je v mestni posvetovalnici končalo zborovanje finančnih strokovnjakov mest banovine Hrvatske. Razpravljali so o vseh vprašanjih, ki se tičejo težavnega finančnega položaja večine hrvatskih mest. V sprejeti resoluciji se navajajo ukrepi, ki bi jih bilo treba podvzeti, da se razmere sanirajo. Resolucijo bo izročil komisar zagrebške mestne uprave Starčević banu dr. Šubašiću.

Vihar na Jadranu

Šibenik, 21. nov. o. V severni in srednji Dalmaciji razsaja že tri dni hud vihar, ki doseže do 120 km brzine na uro. V Primorju je nastal tako hud mraz, kakršnega že desetletja ne pomnijo v tem času. Neurje je povzročilo v mnogih krajih veliko škodo. Na morju se je ponesrečila motorna jadrnica »Sv. Vlaho«, ki je pri svetilniku Kuli v bližini Mljeta zavozila na čeri ter se potopila. Posadko in 5 drugih ljudi, ki so bili na ladji, so rešili.

Zahteve hrvatskih sportnikov

Zagreb, 21. nov. o. Danes so zastopniki Hrvatske sportne sloge poslali banski oblasti spomenico, v kateri navajajo zahteve hrvatskih sportnikov. Med drugim zahtevajo, naj se hrvatsko sportno in telovadno udejstvovanje popolnoma izloči iz ministrstva za telesno vzgojo ter vsa pristojnost v tem pogledu prenese na bansko oblast v Zagrebu. Pri banski oblasti naj se osnuje poseben oddelek za sport in telovadbo, ki bo edina uradna oblast za vse sportno udejstvovanje v hrvatski banovini. V proračunu banovine Hrvatske za leto 1940-41 naj se določi posebna postavka za podpiranje sporta in telovadbe. Dosedanja postavka za subvencijo SKJ v višini din 600.000 v proračunu bivše savske banovine, naj se prenese v korist hrvatskega sporta in telovadbe. Razen tega naj banska oblast posreduje, da se znesek 110 milijonov dinarjev, ki je določen v državnem proračunu za zgraditev olimpijskega stadiona v Beogradu, prenese v upravičenem sorazmerju na banovino Hrvatsko ter da ta denar na razpolago za zgraditev igrišč in telovadišč v banovini Hrvatski. Prav tako naj se osnuje v Zagrebu visoka šola za sport in telovadbo v svrho izobrazbe strokovnih telovadnih učiteljev.

Iz državne službe

Beograd, 21. nov. p. Upokojena je manipulantka 9. pol. skupine Iva Kokolj pri poštni direkciji v Ljubljani. — Napredoval je v 8. pol. skupino Stanislav Škrbe, katehet ljudske šole v Ljubljani.

Rusko-japonska pogajanja

Tokio, 21. nov. j. (DNB). Razmejitveno konferenco delegatov Sovjetske Rusije, Japonske in Mandžurije v Čiti je smatrati po zatrjevanju japonskih političnih krogov za izhodiščno točko novih pogajanj, s katerimi se bodo skušala urediti ne samo obmejna, ampak tudi vsa druga sporna vprašanja med temi tremi državami. Preden bo sklenjena trgovinska pogodba, je na vsak način treba preprečiti, da ne bi prišlo do novih obmejnih sporov, ki bi lahko napravili fluzoren vsak trgovinski dogovor. Japonski politični krogi trdijo, da je v principu med prizadetimi vladami v tem smislu že dosežen sporazum. V skladu z izjavo Molotova v Moskvi je ruska vlada pripravljena pogajati se z Japonsko o vseh gospodarskih problemih, tičočih se obeh držav, v prvi vrsti pa ureditve ribolova ter vprašanja petrolejskih polj na Sahalinu. Japonski politični krogi sodijo, da bo v kratkem prišlo v tej smeri do ožje konference med Molotovom in japonskim poslanikom v Moskvi Togom.

Japonski uspehi v južni Kitajski

Tokio, 21. nov. br. Japonska vojska, ki se je izkrcala v bližini Pakhoja na južnokitajski obali, prodira sedaj naglo v dveh smereh, v zapadni Kvantung in vzhodni Kvansi. Pri bojih na meji pokrajine Kvansi je bila poražena 19. kitajska divizija. 3.000 Kitajcev je bilo ubitih, 1.500 ujetih. Pakhoj in Naning, obe luki na skrajnem južnem koncu Kitajske, pa sta še zmerom v kitajskih rokah, čeprav je njuna usoda že zapečatena.

Huda nesreča španskega generala Daville

Sevilla, 20. nov. AA. (Havas). Preteklo noč se je pri avtomobilski nesreči med Granado in Sevillo hudo ponesrečil general Davila, ki je bil za časa španske državljanske vojne vojni minister in je zdaj vojaški poveljnik pokrajine Sevilla. Zdravstveno stanje ponesrečenega generala Daville je po mnenju zdravnikov zelo resno.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

SPORT

Zdaj bodo na vrsti — plavalci

Nekaj o tem, kako mislijo na novo organizirati plavalni sport

V teku številnih razprav in sklepov glede reorganizacije našega sportnega življenja v duhu nove politične ureditve v državi so se z majhnimi izjemami oglasili že zastopniki vseh sportnih panog, predvsem na Hrvatskem, pa tudi v Sloveniji in Beogradu so v zvezi z ustanovitvijo novih sportnih forumov ukrenili marsikaj, da bo ta reorganizacija končana čimprej. Za nogometaši, ki so pričeli to akcijo že davno prej, so prišli atleti, boksarji, veslači, table-tenisti in še nekateri, prihodnjo nedeljo pa bodo poglavje reorganizacije javno načeli tudi na občnem zboru Jugoslovenskega plavalnega saveza.

Nekaj o načrtih in zamisli, kako naj bi bil naš plavalni sport organiziran v bodoče, smo sem in tja razbrali že iz časopisnih poročil, kjer je bilo predvsem naglašeno, da bo razmerje sil v novi vrhovni organizaciji za plavalni sport razdeljeno po ključu 4:1:1 (torej na štiri Hrvate po en Srb in Slovenec). Mi smo že takrat, ko so se prvič pojavile te številke, izrazili dvome, da bodo zastopniki sportnih klubov iz Slovenije in Beograda pristali na to rešitev, posebno naši domači, med katerimi je tudi SK Ilirija, ki je bila dolga leta med najboljšimi klubi v državi, ima pa razen tega še ogromne in edinstvene zasluge za propagando plavalnega sporta z dograditvijo številnih sportnih bazenov po dravski banovini, kakršnih nimajo sploh še nikjer v državi.

Ne glede na vse to pa se seveda iz krogov hrvatskih plavalnih klubov in funkcionarjev JPS, ki ima svoj sedež v Zagrebu, nadaljuje propaganda in na vse načine utemeljuje, da bi bilo vodstvo plavalnega sporta edino dobro v Zagrebu in bi bila sestava vrhovne plavalne organizacije za vso državo edino pravilna po prej omenjenem ključu. Iz podobnega propagandnega gradiva posnemamo iz zadnje številke »Ilustrovanih sportskih novosti« sestavo posebnih tabel po uspehih, ki so jih posamezni vidnejši plavalci dosegli v teku preteklе sezone. Sestavljalec je tukaj delil uspehe posebej na moške in ženske in je pri tem prišel do zaključka, da je naš najboljši posameznik, znani rekorder in član dubrovniškega »Juga« Branko Žižek, potem pa sledijo Sušačani Curtini, Potočnjak in Defilipis, na četrtem mestu pa je Ilirijan Tone Cerer. Med plavalkami je bila v lanski sezoni najboljša Ilirijanka Draguša Finčeva, za njo pa sta uvrščeni Boršićeva in Smolikova, na četrtem mestu je Wernerjeva iz Ilirije. Uspehe posameznikov iz raznih klubov je avtor ocenil s posebnim merilom po točkah, ki jih je potem seštel posebej za bodoči hrvatski ter posebej za slovenski in srbski savez. Rezultat tega računa je tak, da bi imel hrvatski savez 2407, srbski 839, slovenski pa — reci in piši — 599 točk. Razmerje teh točk daje potem skrajšano razmerje 10:4:3 ali še bolj reducirano — 4:1,4:1. Po teh računih bi bila torej razdelitev funkcij in vsega ostalega v bodoči vrhovni plavalni organizaciji po ključu 4:1:1 popolnoma pravilna.

Slovenski plavalni klubi se s to razdelitvijo funkcij, še manj pa podpor in sredstev, ki jih bo imel novi plavalni savez na razpolago — o tem smo prepričani — ne bodo hoteli zadovoljiti. Razlogov, s katerimi bodo lahko podpirali tako odklonilno stališče, imajo dovolj in bomo o njih še pisali. Izvedeli smo glede priprav za občni zbor JPS, ki bo to nedeljo v Zagrebu, za enkrat le toliko, da je savez razposlal klubom obširen predlog za spremembo vseh pravil in pravilnikov, vendar je rok do nedelje mnogo prekratek, da bi mogli vsi klubi dostaviti še pravočasno svoje izpremenjevalne predloge. Zato se nameravajo slovenski klubi zavzeti na tem občnem zboru samo za sprejetje osnovnih smernic pri reorganizaciji, podrobno obravnavo pravilnikov pa odložiti na pozneje. Kakor v vseh ostalih sportnih panogah, gre tudi v plavalnem sportu za veliko in važno spremembo, ki jo je treba dobro proučiti in premisliti, ker bi utegnil vsak prenagljeni sklep samo škodovati bodočemu razvoju. Časa do sezone je še dovolj in zato se nikamor ne mudi — z razdelitvijo časti in oblasti za zeleno mizo.

V nekaj vrstah

Hermes v Kranju

Kranj—Hermes 1:1 (1:0)

Preteklo nedeljo je v Kranju gostovalo moštvo ljubljanskega Hermesa, in je v prijateljski tekmi z domačo enajstorico doseglo remis. Igra je bila vseskozi zelo razgibana in izenačena, tako da neodločen rezultat popolnoma ustreza poteku. Vodilni gol so dosegli Kranjčani že v prvih minutah prvega polčasa in pri tem zgoditku je tudi ostalo, čeprav so imeli še nekaj lepih prilik, da bi povišali. V drugem polčasu pa so bili Hermežani nekoliko boljši in so zlasti proti koncu igre močno pritisnili ter izenačili. Hermes je po dolgem času nastopil z odličnim Brodnikom v napadu, ki se je spet pokazal z odlične strani in zaigral, kakor v nekdanjih časih.

Sodil je g. Šenica.

Naš najboljši boksar Tikan Pavlović si je v noči od sobote na nedeljo v družbi mladega dekleta na železniški postaji v Borovu sam končal življenje. Tikan Pavlović je bil eden naših najboljših boksarjev, ki je začel svojo kariero v prav mladih letih v Zagrebu, potem pa se je preselil v Borovo in tamkaj ustanovil boksarski klub. Njegov sport ga je privedel tudi v tujino in je absolviral več uspelih nastopov v boksu tudi v Franciji, Nemčiji in Belgiji. Po povratku se je stalno naselil v Beogradu, pa je vendarle zelo rad obiskoval tudi podeželska mesta. Bil je prav dober v svoji stroki in se mu je gotovo še obetala lepa sportna bodočnost.

O vzrokih nepremišljenega koraka, ki ga je iztrgal iz velike družbe sportnikov, krožijo razne govorice. Po eni verziji je že nekaj časa svoji znanki, neki Gabrijeli Setlerjevi iz Ljubljane, ki živi v Beogradu, pripovedoval, da mu ni več živeti. V soboto zvečer je bil na veliki zabavi v tovarniškem domu v Borovu, od koder se je proti polnoči umaknil v družbi nekega dekleta, s katerim sta kmalu nato šla skupno pod vlak.

★

Ameriška atletska federacija je pred kratkim izbrala poseben odbor, ki ima nalogo proučiti možnosti, da bi Amerika organizirala vseameriške atletske igre v primeru, če bi Finska prihodnje leto ne mogla izvesti olimpiade.

Za mednarodno nogometno tekmo z Italijo, ki bo prihodnjo nedeljo v Berlinu, bodo vodji nemškega nogometa na izbiro za reprezentanco naslednji igralci: Klodt, Janes, Billmann, Kupfer, Sold, Kitzinger, Lehner, Hahnemann, Gellesch, Conen, Schön, Pesser in Arlt.

General Franco bo dal prihodnje leto v Madridu zgraditi ogromen nacionalni stadion, za katerega bodo stroški znašali 12 milijonov pezet.

»Ilustrovane sportne novosti« št. 47. so izšle. Vsebina: »Hrvatska sportna sloga« predlaga način organizacije sporta v banovini Hrvatski. — Slovaki so igrali bolje, Zagreb pa je zmagal. — Prvi poraz Italijanov po štirih letih — proti Švici. — Kdo bo heroj olimpijskih iger 1940? — Spličani še niso izgubili nade, da bo Hajduk tretji v HS-ligi. — Dr. Ivković je igral kakor v mladih dnevih. — Zimskosportna zveza pred sezono. — »Jadrija«, nov plavalni klub v Šibeniku je pristopil k JPS itd. — Vmes je še mnogo pestrega drobiža iz raznih sportnih panog. Posamezne številke so po 1 din.

Iz Zagorja

z— **Veliko zborovanje rudarjev.** V nedeljo je bil v kino-dvorani »Triglava« dobro obiskan shod, ki ga je sklicala podružnica Zveze rudarjev. Zborovanje je otvoril predsednik g. Ivan Bazel, poročilo pa je podal tajnik ZRJ g. Jurij Arh. Zanimivo je bilo njegovo poročilo o uspehu intervencije pri socialnem ministrstvu v Beogradu, kjer so skupne strokovne organizacije predložile nekatere upravičene želje ter zahtevale to, česar so že deležni rudarji izven Slovenije. Zborovalce je posebno zanimalo poročilo o naraščajoči draginji. Zadeva povišanja plač ni tako enostavna, kakor si domišljajo nekateri. Treba je odpovedati kolektivno pogodbo sklenjeno med TPD in rudarji. Šele takrat se bo določala mezda sorazmerno z naraščajočo draginjo. Izčrpno so razpravljali tudi o sestanku vseh strokovnih rudarskih organizacij pri Delavski zbornici v Ljubljani ter dali predstavnikom svoja navodila.

z— **Praznik zedinjenja** bo tudi letos Sokol proslavil zelo slovesno. Na predvečer bo slavnostna akademija, združena s prosto zabavo, 1. decembra bo ob 8. služba božja, potem pa v Sokolskem domu slovesna zaobljuba novih članov.

Iz Kočevja

kč— **Ustanovitev lutkovnega gledališča.** Preteklo sredo in četrtek so se vršile v mali dvorani Sokolskega doma prve predstave društvenega lutkovnega gledališča. Bile so posebne predstave za otroke, dijake in odrasle. Dvorano so napolnili zlasti otroci, a tudi predstava za odrasle je bila častno obiskana. Z notranjim zadoščenjem si opazoval zlasti otroke, ki so z žarečimi obrazki sledili gibom lutk in zakulisnim glasovom. Središče dogajanja je bila posrečena postava Jurčka. Dekoracije, delo četrtošolca, so tvorile ustrezajoč in okusen okvir dejanja. Lutkovno gledališče bo prirejalo od časa do časa stalne predstave. Zlasti hvaležno publiko ba našlo med otroki. Glede predstav za odrasle so se pojavili predlogi, da bi se uvedle posebne točke, ki bi obsegale v šaljivi obliki razne krajevne novosti. To bi pritegnilo širši krog odraslih. Novemu lutkovnemu gledališču želimo po lepem začetku še mnogo uspehov!

kč— **Lep večer.** V soboto zvečer se je vršil v dvorani Sokolskega doma lepo uspel koncert vojaške godbe 37. pešpolka iz Ribnice. Na sporedu so bila večinoma dela raznih klasičnih skladateljev. Uvod je tvorila učinkovita Fučikova uvertura »Marinarella« v precizni izvedbi številnega orkestra. Sledila je Parmova operna fantazija »Ksenija« in za njo Urbachov potpuri »Iz Mozartovega kraljestva« z značilnimi mesti sončno lahkotne Mozartova muzike. Po odmoru je prišel na vrsto Beriot s svojim »9. koncertom za violino« (op. 109). Ugajal je violinski solo Beriotove skladbe. Občinstvu posebno primerni sta bili 5. in zadnja točka, obsegajoči odlomke iz Verdijeve priljubljene »Traviate« in Dolinarjev venček slovenskih narodnih pesmi »Mlada pota«. Dirigiral je z razumevanjem kapelnik g. Florijan F. Leskovar. Občinstvo je toplo sprejelo posamezne točke koncertnega programa in prosvetar kočevskega Sokola je v svojem nagovoru izrazil željo po ponovnih koncertih godbe, ki se nahaja v bližnji Ribnici. Po koncertu se je vršila prisrčna plesna zabava. Obisk koncerta je bil lep, a vendar še prešibek. Kočevski Nemci se koncerta naše vojaške godbe razen dveh, treh niso udeležili. Tudi dela Slovencev ni bilo, čeprav je koncert prirejala vojaška godba. Popoldne ob petih se je vršil poseben koncert za dijaštvo, ki se ga je mladina v častnem številu udeležila. Godbi 37. p. p. smo hvaležni za njen uspeli nastop in želimo, da bi se skoraj zopet pojavila med nami!

Iz Ptuja

j— **Zvočni kino** predvaja danes in jutri v četrtek, obakrat ob 20. prekrasen velefilm »Tajnost črte Maginot«. Kot dodatek filmski žurnal ali kulturni film. (—)

j— **Odbor za splošno in strokovno naobrazbo trgovskega in obrtniškega naraščaja** priredi letos tečaje za: 1. slovensko korespondenco, praktične vaje iz knjigovodstva, predavanja iz narodnega gospodarstva; 2. strojepisje (teorija in praktične vaje). Interesenti naj se do 28. t. m. prijavijo v pisarni Združenja trgovcev, ali v pisarni Združenja obrtnikov ali pri Slovenskem obrtnem društvu. Vsi prijavljeni interesenti naj se nato zberejo v pisarni Združenja trgovcev dne 30. t. m. ob pol 19., kjer se bo določil urnik. Oba tečaja pričneta z rednim poukom dne 2. decembra ob pol 19. in sicer v prostorih, ki se bodo določili 30. t. m. na sestanku. (—)

Beležke

O skupščinskih volitvah

V zagrebški »Novi riječi« je napisal senator Večeslav Vilder članek »Resnično slovansko delo«. V njem analizira posledice sklenjenega sporazuma, poseben odstavek pa posveča volitvam, o katerih se danes največ govori v beograjskih političnih krogih. Med drugim piše:

»Volilni zakon je temeljna osnova, s katero sleherna država vodi in uravnava po svojih prilikah državno voljo, ki se izraža na volitvah. Ni tako dovršenega volilnega zakona, da bi bil primeren za vsako pokrajino in za vsak narod. Volilni zakon je stvar, ki jo je treba pripraviti za vsak narod posebej. Vsi merodajni krogi v Beogradu se strinjajo tudi v tem, da mora biti naš novi volilni zakon tak, da ne bo njegov cilj, že v naprej zagotoviti kako strankarsko nadvlado. Vprašanje razpisa volitev je še v razpravi, a vsi so prepričani o tem, da jih je treba razpisati še letošnjo zimo. Splošno vzeto je naš položaj danes tak, da je ni zapreke, ki se ne bi dala odstraniti, in ni prepada, ki ga ne bi bilo mogoče premostiti. Dasi ne gre vse tako, kakor bi si želeli, vendar prevladuje splošno prepričanje, da se pomikamo naprej in da je naša državna ladja naravnana v smer, ki jo bo pripeljala v rešilno luko.«

Akcija Srbkinj za žensko volilno pravico

Po Srbiji se nadaljujejo manifestacijski shodi žensk, ki zahtevajo, naj se vstavi v novi volilni zakon za narodno skupščino tudi ženska volilna pravica. Med drugimi sta bila taka shoda v Čačku in Nišu. Na obeh so govorile zastopnice intelektualk, kmečkih žena ter delavk, ki so vse zahtevale politično enakopravnost žensk in žensko volilno pravico.

Nadškof Stepinac bo obiskal Slovaško

Kakor poročajo zagrebški listi, bo obiskal zagrebški metropolit dr. Alojzij Stepinac v aprilu Slovaško, kjer bo posvetil hrvatsko cerkev v selu Hrvatski grob. V tej novi cerkvi bo postavljen tudi že oltar bodočega hrvatskega svetnika Nikole Tavelića.

Razlastitev zagrebške radijske oddajne postaje

Majhna zagrebška radijska postaja je last posebne delniške družbe »Radio Zagreb d. d.«. Že na zadnjem občnem zboru delničarjev je bila, kakor smo že takrat zabeležili, postavljena zahteva, da se družba likvidira, delničarjem izplačajo delnice, postaja pa izroči vodstvu Hrvatske seljačke stranke. Bila so potem pogajanja, ki pa so se vlekla brez rezultata. Sedaj je na predlog zagrebške banske oblasti in na osnovi uredbe o ekspropriaciji za potrebe radiofonije minister za pošte dr. Torbar odredil razlastitev radijske postaje v Zagrebu z vsemi njenimi aparaturami ter ostalim premičnim in nepremičnim inventarjem. Razlastitev se bo izvršila v korist ministrstva pošte in telegrafa. Komisijski ogled je določen za 5. december, ekspropriacijska razprava pa bo 6. decembra.

Ukrepi zagrebške policije

Dne 17. novembra so se na zagrebški univerzi ponovili dijaški nemiri, ki so jih povzročili frankovci. Policija in meščanska zaščita sta aretirali okrog 30 akademikov. Nekateri so bil po zaslišanju zopet izpuščeni, druge pa je policija, kakor poročajo zagrebški listi, kaznovala s po 10 dni zapora ter z izgonom iz Zagreba za dve leti. Sploh so se pravijo dalje listi, oblasti sedaj odločile, da napravijo energičen konec provokacijam elementov, ki hočejo za vsako ceno izzivati nova nasprotstva in nemire.

Včeraj so frankovci skušali vprizoriti nove demonstracije na univerzi, a so bile te že v kali zatrte. Policija je izvršila hišne preiskave v redakcijskih prostorih ravnatelja »Hrvatske straže« kanonika dr. Janka Šimraka in urednika frankovskega tednika »Hrvatskega naroda« dr. Budaka. Kakor smo že v včerajšnji številki zabeležili, je glavni tajnik HSS dr. Juraj Krnjević že v nedeljo napovedal dr. Šimraku, da se bo proti njemu postopalo po besedah sv. pisma, da bo od meča poginil, kdor se meča loti. Dr. Šimraka namreč dolžijo, da je duševni oče letakov, ki proglašajo dr. Mačka za izdajalca hrvatskega naroda, češ da je s sporazumom onemogočil ustanovitev svobodne in neodvisne hrvatske države.

Hohenzollerni in Hitler

Dopisnik »Politike« Milan Radulović poroča iz Berlina, da se je oglasil na običajnem dnevnem sestanku berlinskih inozemskih novinarjev tudi princ Avgust Viljem, sin bivšega nemškega cesarja Viljema II. O Avgustu Viljemu so pisali listi zapadnih sil, da je bil po monakovskem atentatu aretiran, dočim so drugi celo zatrjevali, da je bil ustreljen. Princ se je sedaj pojavil med novinarji v civilni obleki z zlato značko narodno socialistične stranke v gumbnici. Novinarjem je rekel, da se nahajajo skoraj vsi člani hohenzollernske dinastije na fronti in da so nekateri že padli. Nato je nadaljeval:

»Naravnost nerazumljivo je, kako si more kdo misliti, da bi člani bivše vladajoče hiše sodelovali v kakršnikoli akciji, ki bi bila naperjena proti Nemčiji in nemškemu narodu. Kdor ne stoji danes stoodstotno za vodjo Hitlerjem, ta ne želi dobro Nemčiji in nemškemu narodu. Sploh si ni mogoče predstavljati, da bi bil lahko kak član bivše vladarske hiše samo za trenutek proti Hitlerju. Prav tako razpoloženje vlada po mojih informacijah v Doornu. Ko je zvedel moj oče Viljem II. za neuspeli atentat v Monakovem, je stopil takoj v telefonsko zvezo z nemškim poslanikom v Haagu ter mu čestital zaradi srečne rešitve kancelarja. Kar nas je Hohenzollernov danes v Nemčiji, delamo vsi z vsemi silami za zmago Nemčije v tej vojni.«

Končno je demantiral princ, ki se je priznaval za narodnega socialista že prej, preden je ta prevzel oblast, tudi glasove o zaporu svojega brata, bivšega prestolonaslednika Viljema. Dejal je, da se tudi brat povsem svobodno giblje in da prihaja z avtomobilom vsak dan v Berlin iz Potsdama, kjer stanuje.

Položaj v Podkarpatski Ukrajini

Slovaški listi poročajo, da so sovjeti zbrali ob meji proti Madžarski več divizij rdeče vojske. To je dalo ukrajinskemu prebivalstvu v Podkarpatski Rusiji pogum, da je začelo vedno bolj odločno nastopati proti Madžarom. Ukrajinska iredenta trajno narašča. Ljudje beže v velikem številu preko meje na rusko stran. Poskusi madžarskih oblasti, da bi prebivalstvo ustrahovale, ostajajo po zatrjevanju slovaških listov brezuspešni. Zanimivo je, da poročajo slovaški listi o ukrajinski iredenti v Podkarpatju z neprikrivano škodoželjnostjo.

Konec samostojnega gasilstva na Slovaškem

Slovaška vlada je odredila, da se imajo gasilske organizacije na Slovaškem ukiniti kot samostojne organizacije in se vključiti v Hlinkovo gardo. Sklep je bil izveden 16. t. m. na seji dosedanje slovaške gasilske zveze. Seji je prisostvoval tudi komandant Hlinkove garde Šanjo Mach, ki je s tem postal tudi vrhovni poveljnik gasilstva. Za vodstvo gasilskih poslov bo pri štabu Hlinkove garde osnovan poseben gasilski oddelek.

Slovaška gasilska organizacija je štela okrog 50.000 članov. Njeno delovanje je bilo doslej strogo nepolitično, sedaj pa je tudi ona vključena v avtoritarni strankarski režim msgr. Tiso.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov plačajo oni, ki iščejo služb. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 12.—. Dopisi in ženitve se zaračunajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 20.—. Vsi ostali oglasi se zaračunajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglasa Din 17.—.

Službo dobi

Mlajšo postrežnico
za ves dan ali za dopoldanske ure ,iščem takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mlada postrežnica«.
30901-1

Frizerko
sprejme — frizerski salon »RAKAR« Prešernova ul. 7.
30906-1

Mojstra desinaterja
kateri ima pravico za koncesijo, išče tekstilna tkalnica. 12 strojev glatt in žakart. Nastop takoj. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Damski in moški štofi«.
30902-1

Trg. pomočnica
vešča v delikatesni in špecerijski trgovini, dobi mesto. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
30905-1

Mizar
popolnoma zmožen za luženje, barvanje in politiranje pohištva dobi stalno mesto. Ponudbe z navedbo plače na mizarstvo K. Wesiak, Maribor, Cankrajeva ul. 2.
30890-1

Boljše mlajše dekle
za stalno postrežbo bolehne starejše dame, iščem. Zglasiti se ob pol 13. uri, Tehna Mestni trg 25.
30894-1

Šiviljsko pomočnico
sprejmem takoj. Modni salon Fani, Rožna dolina, Cesta XI, 28.
30896-1

Prodajalko
izvežbano, sprejme v večjem mestu knjigarna in trgovina s šolskimi in pisarniškimi potrebščinami. Ponudbe s točnimi podatki na ogl. odd. Jutra pod šifro »Prodajalka za knjigarno«.
30453-1

Kuharica
dobra, poštena, dobi službo 1. decembra. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
30918-1

Pisarniška uradnica
Mariborčanka, ki ima že nekoliko prakse, dobi službo v Mariboru. Ponudbe na podružnico Jutra Maribor pod »Pisarniška uradnica«.
30922-1

Prodajalko
starejšo, iščem za trafiko — Potrebna kavcija. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Trafika«.
30917-1

Delo dobi
tekačica, slikar in pleskar. Aero, Kolodvorska 18.
30916-1

INSERIRAJ V „JUTRU"!

Službe išče

Starejša gospa
želi mesta družabnice ali pa spremljevalke. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod značko »Inteligentna in solidna«.
30885-2

Vsako prepisovanje na stroj
prevzamem na dom Naslov pustiti v ogl. odd. Jutra.
30874-3

Predilniški tehnik
28 let star, absolvent tekstilne strokovne šole ,večletna praksa v vseh predilniških oddelkih, želi premeniti mesto kot asistent ali delovodja. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Jugoslovan«.
30907-2

Trgovski pomočnik
delikatese, špecerije, vinarne, išče službo v vseh krajih. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Agilna moč«.
30908-2

Gospodična
začetnica, z referencami, kavcije zmožna išče pisarniške službe. Cenj. ponudbe na ogl oddel. Jutra pod »Pridna in vestna«.
30694-2

Potniki

Agilne potnike
na deželi za prodajo redilnega praška za prašiče — iščemo. Potrebna kavcija 200—400 dinarjev. Mesečni zaslužek najmanj din 800. Na pisma ne odgovarjamo. Zglasiti se osebno. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
30915-5

Prodam

Dame! Pozor! Zakaj sive lase?
ko si lahko za din 26.- pobarvate sami z neškodljivo berlinsko Omonell-Henna-Shampoo barvo, katero dobite v vseh niansah z navodilom pri glavnem zastopstvu: Ludvik Ileršič, Ljubljana, Rimska 13. Tekoči Shampoo original 250 gr s din 20.
29842-6

Božična drevesca
okoli 5.000 komadov, različne velikosti, ugodno naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
30921-6

Kupim

Trgovske stelaže
pult in register blagajno, kupim. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod značko »Manufaktura«.
30899-7

Radio

Seibt Super radio
za razvajenega poslušalca, 5 cevni, 7 okroŽij, 3 valovne dolžine, 3800 din pri Ludvik Ileršiču, Ljubljana, Rimska cesta 13.
330-9

Avto, moto

Osebni avto
boljše znamke, malo vožen, le dobro ohranjen, kupim proti takojšnjemu plačilu. Ponudbe s primernim opisom pod »Ekonomičen« na ogl. odd. Jutra.
30449-10

Kapital

Hranilne knjižice
vrednostne papirje
Kupujemo
stalno po najvišjih cenah in proti takojšnjemu plačilu
Rudolf Zore
Ljubljana, Gledališka 12
30897-16

Posest

Kupim hišo
v strogem centru Ljubljane, trgovsko ali stanovanjsko, cena od 1,500.000 do din 2,000.000. Ponudbe je poslati na ogl. odd. Jutra pod šifro »Rentabel«.
30898-20

Gozd
20 johov po 1 din kv. m 20 km od Ljubljane, hiša v Polju 850 kv. m vrta din 68.000. Posestvo 25 km od Ljubljane 27 ha din 130.000. Parcele, Šiška po 50, Kolezija 60, Bežigrad 150. — Realitetna, Gosposvetska 3.
30910-20

Lepe stavbene parcele
v neposredni bližini mesta Celja prodam. Paninger Glavni trg 8 — Celje.
30493-20

Stanovanje odda

Stanovanja
Trisobno Bežigrad pri gimnaziji, komfortno, 700, več dvosobnih, center 700—900, odda Realitetna, Gosposvetska 3.
30909-21

Enosob. stanovanje
s kabinetom takoj oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
30920-21

Stanovanja išče

Dvosob. stanovanje
komfortno, iščem v centru za 1. december. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Točen in siguren plačnik«.
30892-21a

Pritlično stanovanje
čedno, 1 ali 2-sobno (ne periferija) iščem za takoj. Mirna zakonca brez otrok. Vesten plačnik. Ponudbe na Učiteljsko tiskarno.
30886-21

Sobo odda

Kabinet
oddam v sredini mesta 1. ali 15. dec. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.
30904-23

Sobe išče

Prazno sobo
s pečjo, prikladno za društveni lokal, iščemo v centru. Ponudbe z navedbo cene pod »Takoj sobo«.
30900-23a

Gospodična
išče malo, prijazno sobico do 200 din v okolici Tyrševe ceste. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prijazna«.
30888-23a

Prazno sobo
veliko, solnčno in suho, v centru Ljubljane, iščem za 1. ali 15. decembra. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Profesor«.
30891-23a

Sobo
s popolno oskrbo iščem pri boljši družini, po možnosti z nemško konverzacijo za dijakinjo višje gimnazije za 15. december. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »št. 1830«.
30893-23a

Prazno sobo
malo, iščem v Šiški v Frankopanski ali na Celovški. Ponudbe na ogl. odd Jutra pod »Pritličje«.
30911-23

Dopisi

Čedna gospodična
išče dobro situiranega gospoda. Ponudbe na oglasni odd. Jutra pod šifro »Prijateljica«.
30895-24

Izgubljeno

Našlo se je
nalivno pero, ključi in nekaj gotovine. Dobi se: Goriška 39, Ljubljana VII.
30919-28

Glasbila

Kupim motor
200 ccm, v dobrem stanju in prodam kromatično harmoniko, krasno, 120 basov, register ali zamenjam. . rece Daniel, trg. Brodnica, Laško.
30878-26

NAJSLAJŠA in NAJBOLJŠA krepilna pijača je
BERMET—VINO
ČRNINA IZ FRUŠKE GORE.
Sremski Karlovci — Gostilničarji nudite to specijaliteto svojim gostom. V sodčkih od 50 l naprej ga razpošilja
B. MARINKOV,
Sremski Karlovci — Fruška gora.

Ujetnika v deželi lam

32

Tako objeta sta stala oče in sin nekaj trenutkov — baš toliko, da je doktor utegnil zašepetati: »Tvoj načrt je izvrsten, dečko moj. Ko so me vodili semkaj, sem videl, da je zunaj na velikem dvorišču pred sodnim poslopjem vse mrgolelo ljudi. Veliko tempeljsko dvorišče bo zaradi tega najbrže prazno. Morda je radovednost privabila semkaj celo stražarje izpred rova. Torej pogum!« S temi besedami je potrepljal sina po ramenu in spet pokleknil, na kar se je John še enkrat sklonil čezenj, rekoč: »Zdaj bom imel kratek nagovor nate; ljudje bodo mislili, da se v njem poslavljam od tebe in ti v najinem tujem jeziku naznanjam strogo obsodbo. Bodi pripravljen, in ko zakličem: »Zdaj!« skoči za menoj, kolikor ti dado noge.« Doktor je prikimal, a John je počasi in slovesno začel svoj govor.

NAROČILA ZA BOŽIČ
katera se morajo šele izgotoviti, se še sedaj sprejemajo
WEKA MARIBOR — ALEKSANDROVA 15
Pri nas najdete praktična darila za Vaše stanovanje.
Vse, kar darujete Vašemu stanovanju, razveseli vso vašo družino.
Lepo pohištvo iz vseh zaželjenih vrst lesa.
Moderno pohištvo za kuhinjo, pomivalne mize z email posodo.
Dobro tapeciran fotelj ali naš patentiran kauč, na katerem se ugodno sedi in prijetno spi.
Posteljnina: perje, puhnate odeje, odeje iz kamelje dlake, volnene odeje
Preproge v vseh velikostih in vrstah.
Perzijske preproge v najboljših kvalitetah.

Razno

Izrabite priliko in kupite takoj
OTOMANO,
ki stane samo
DIN 360.—
dokler traja še stara zaloga pri
E. ZAKRAJŠEK,
Ljubljana, Miklošičeva 34.

Hubertus
'ašči à din 250.- vse vrste dežnih plaščev, trenčkov sukenj toplega erila itd nudi po priznano nizkih cenah
PRESKER,
Sv. Petra c. 14.

Da je Zakrajškova otomana najboljša dokazujejo ostali tapetniki in to celo stare firme — katere našo OTOMANO pridno kopirajo. Kupite si jo tudi Vi — stane samo Din 360.— pri Egon Zakrajšek, tapetništvo - Miklošičeva 23 — tel. 48-70.

100 uspehov
na en oglas v »JUTRU«

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

ZDRAVITE KOŽNE BOLEZNI!
Lišaje, hraste, prišče na obrazu in telesu, fircigerje. — Vzemite še danes DERMOVAL, lonček din 20.—. Želodčne bolečine, napihnjenje, pomanjkanje teka, motnje v prebavi zdravite z MARKOVIMI KAPLJICAMI, ki so preko 100 let preizkušeno zdravilo. Steklenica din 22.—. Znojne noge je treba zdraviti s Siquidom; steklenica din 10.—. Lekarna Rojc, Zagreb, Gornji grad 5.

✝

Naša dobra mama, stara mama, tašča, sestra in svakinja, gospa

ANTONIJA VONDRAČEKOVA

nas je danes v starosti 66 let, po dolgi in mukepolni bolezni za vedno zapustila.

Pogreb drage pokojnice bo v sredo 22. novembra 1939 ob 15. uri iz mrtvašnice okoliškega pokopališča v Celju.

Sveta maša zadušnica se bo brala v četrtek 23. novembra 1939 ob pol 7. uri zjutraj v farni cerkvi v Celju.

Celje, Praga, Olovnice, dne 20. novembra 1939.

ANA por. KRAUTBERGER, hči; VLADIMIR VONDRAČEK, sin; dr. ALOJZIJ KRAUTBERGER, zet; EVA, IVA, ANICA, vnukinje — in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste našo blago mamo, staro mater in sestro

KOVAČ JOSIPINO
NADUČITELJEVO VDOVO

spremili na njeni zadnji poti, vsem, ki ste ji poklonili cvetje, vsem, ki ste nam izrazili sožalje in kakorkoli pomagali, se najiskrenejše zahvaljujemo.

VIANJA GORA, 21. novembra 1939.

ŽALUJOČI OSTALI

JUGOSLAVIJA
SPLOŠNA ZAVAROVALNA DRUZBA
VODILNA DRUŽBA V NAŠI DRŽAVI
ZA TRANSPORTNO ZAVAROVANJE
●
PREVZEMA TUDI
ZAVAROVANJA VOJNEGA RIZIKA
NA MORJU IN PO KOPNEM PO ZELO UGODNIH CENAH
●
PREVZEMA TUDI VSE VRSTE OSTALIH ZAVAROVANJ PO NAJUGODNEJŠIH PREMIJAH IN POGOJIH
●
Pojasnila daje:
Ravnateljstvo za dravsko banovino, Ljubljana, Aleksandrova cesta št. 11, telefon št. 25-71, nadalje podružnice: Zagreb, Beograd, Sarajevo, Split, Novi Sad, Osijek, Petrovgrad in vsa ostala zastopstva v državi

Sokol

— **Opereta na studenškem sokolskem odru.** Agilna studenška odrska družina se vneto pripravlja za otvoritveno predstavo, opereto v treh dejanjih »Tam na gorah«, ki jo je uglasbil znani češki skladatelj Edvard Ingriš. Ta opereta je žela v Pragi prodoren uspeh. Studenška sokolska odrska družina bo s to predstavo svoj sloves nedvomno povzdignila.

RADIO

Sreda, 22. novembra

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Veseli zvoki. — 12: Po daljnih krajih (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šlagerje in pesmi poje g. M. Jelačin, pri klavirju prof. P. Šivic. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: A. Adamič: Blaž Kocen, slovenski zemljepisec (poučna igra). — 18.40: Narodna in državna zavest (Fr. S. Finžgar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Pomen lesa za slovensko gospodarstvo (g. Drago Potočnik). — 19.40: Objave. — 19.50: Fotografiranje v naravnih barvah (g. Fr. Bajd). — 20: Orgelski koncert, msgr. Stanka Premrla. — 20.45: Zbor praških učiteljev (plošče). — 21.15: Plesne pesmice pojeta Jožek in Ježek. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Tamburaški orkester (A. Krmelj).

Beograd 18.05: Čelo. — 18.35: Klavirske skladbe. — 19.40: Narodna glasba. — 20: Prenos opere iz Nar. gledališča. — **Zagreb** 20: Pravoslavni cerkveni koncert. — 21: Plošče po željah. — 22.20: Lahka in plesna muzika. — **Praga** 19.25: Operetni napevi. — 21: Lahka glasba. — 23: Češka glasba. — **Sofija** 18.45: Zborovsko petje. — 19: Lahka godba. — 20: Petje. — 20.30: Instrumentalna glasba. — 21.30: Lahka godba in ples. — **Dunaj** 19: Plošče. — 20.15: Koncert po željah. — 22.50: Lahka glasba. — 24.10: Nočni koncert. — **Berlin** 20.15: Kakor Dunaj. — 22.30: Simf. glasba. — 24.10: Nočni koncert.

Naše gledališče

DRAMA

Sreda, 22.: Striček Vanja. Red A.
Četrtek, 23.: George Dandin. Premierski abonma.
Petek 24.: zaprto.
Sobota, 25.: Številka 72. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Nedelja, 26. ob 15.: Emil in detektivi. Mladinska predstava. Premiera. Izven.

Čehovljevo igro »Striček Vanja« bodo igrali drevi za red A. Delo, ki je polno nastroja, pokaže življenje družine na ruskem veleposestvu, življenjsko dramo posameznikov in njihovo resignacijo. Naslovno vlogo igra Cesar, ostala zasedba je običajna. Režiser Vidmar.

Molierovo delo »George Dandin«, katerega premiera bo jutri v četrtek za premierski abonma, pokaže na zabaven, mestoma tragikomičen način usodo meščana Dandina, ki ga vara njegova žena. S pristno molierovskimi domislicami opremljeno dejanje nudi obenem kritično sliko tedanje dobe. Delo bo zrežiral dr. B. Kreft. Inscenator ing. Franz.

Opozarjamo na premiero učinkovite mladinske igre »Emil in detektivi«, katere avtor je Kästner. (Njegovo delo je tudi »Pikica in Tonček«). Tudi tokrat je opisal pisatelj na zabaven in izredno napet način zgodbo iz mesta. Deček, ki mu je bil ukraden denar, zasleduje in ujame s svojimi prijatelji tatu. Prof. Šest, ki je delo zrežiral, je igro tudi prevedel in lokaliziral, tako da se godi dejanje v Novem mestu in Ljubljani. Na ta način je približal dejanje naši mladini, ki bo brezdvoma z velikim zanimanjem sledila dogodkom, ki se razvijajo med Emono, na Muzejskem trgu in še na različnih krajih Ljubljane. Premiera bo v nedeljo popoldne ob 15. uri.

OPERA

Sreda, 22.: Kjer škrjanček žvrgoli. Red sreda.
Četrtek, 23.: Sabska kraljica. Red četrtek. Gostuje Josip Gostič.
Petek, 24. ob 15.: Werther. Dijaška predstava. Gostovanje Josipa Gostiča. Globoko znižane cene.
Sobota, 25.: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron. Izven. Znižane vene.

Gdč. Jelka Igličeva, ki je sicer članica mariborskega gledališča, je v naši vprizoritvi Leharjeve operete »Kjer škrjanček žvrgoli« pokazala toliko smisla za prikupno, naravno igro in toliko glasovne topline, da je bila pri vseh predstavah deležna največje pozornosti in izrednega uspeha. Zato ponovno opozarjamo na njeno nocojšnjo gostovanje. Predstava bo za red sreda.

Jutri in v petek popoldne bo gostoval prvak zagrebške opere, naš odlični pevec g. J. Gostič, ki bo nastopil jutri s Kogejevo, Heybalovo, Sokovo, Jankom, Betettom in Dolničarjem v monumentalni Goldmarkovi operi »Sabska kraljica«, v petkovi popoldanski dijaški predstavi Massenetovega »Wertherja« pa s Kogejevo, Ribičevo, Zupanom, Dolničarjem, Sladoljevim in Perkom. Opozarjamo na obe gostovanji, posebno pa še na »Wertherja«, kjer bo ga. Kogejeva prvič nastopila kot Lota. Za petkovo dijaško predstavo veljajo znižane cene od 16 din navzdol.

✱

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 21.: zaprto. (Gostovanje v Celju).
Četrtek, 22.: Neopravičena ura. Red B.

Mariborska opera pričenja svojo letošnjo sezono z vprizoritvijo najznamenitejše Savinove opere »Lepa Vida«. Pod vodstvom kapelnika Hercoga in v Skrbinškovi režiji pride ta slovenska opera prvič na oder mariborskega gledališča. Dejanje te opere je deloma sestavljeno po Jurčičevem romanu, ni pa istovetno s Cankarjevo dramo »Lepa Vida«.

★

CELJSKO GLEDALIŠČE

Sreda, 22.: Neopravičena ura. Gostovanje mariborskega gledališča.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.

Naši kraji in ljudje

Mezde rudarjev in porast draginje

Sklepi konference predstavnikov rudarjev in rudarskega odseka DZ

Ljubljana, 21. novembra

Kakor smo že poročali je bila v ponedeljek pri Delavski zbornici konferenca predstavnikov vseh rudarskih strokovnih organizacij ter članov zborničnega rudarskega odseka, ki je razmotrivala položaj rudarjev z ozirom na občuten porast draginje ter sklepala o akciji za prilagoditev mezd naraščanju draginje. Konference so se udeležili tudi zastopniki rudarskega glavarstva poleg predstavnikov vseh štirih rudarskih organizacij, II. rudarske zadruge, zveze strojnikov in članov rudarskega odseka.

Zborovalci so ugotovili, da so se cene živil zvišale za nad 10 odstotkov in da se poleg kolonialnega blaga draži tudi manufaktura in obutev. Po tej soglasni ugotovitvi so bili takoj sprejeti tudi naslednji zaključki:

Na podlagi člena 26 kolektivne pogodbe za TPD naj se zahteva nujno sklicanje pogajanj za prilagoditev mezd naraščajoči draginji in sicer naknadno s 1. novembrom 1939. Ob priliki pogajanj naj se ugotovi podlaga za ugotavljanje porasta draginje in zahteva za primer nadaljnih draginjskih sprememb avtomatično prilagoditev mezd.

Pri banski upravi naj se pospeši sklicanje ankete predstavnikov delodajalskih in delojemalskih zbornic, ki naj sklepa o obveznem avtomatičnem zvišanju plač za primer porasta draginje pri vseh delodajalcih brez razlike.

Ker velja za državne rudnike še vedno enotna delovna pogodba, naj ukrene DZ vse potrebno, da se tudi za rudarje državnih rudnikov zvišajo plače odgovarjajoče draginji.

Prav posebno so zaradi porasta draginje prizadeti upokojeni rudarji, ker njih pokojnine že prej niso zadoščale za skromno preživljanje. Pokrene naj se nujno akcija za priznanje posebnih draginjskih doklad k pokojninam in rentam.

Predstavniki strokovnih organizacij so stavili še predloge o potrebi priznanja rodbinskih doklad, da se reši družine s številnimi otroki pred propadom, dalje spremembi sedaj veljavnih minimalnih mezd, povrnitvi odtegljajev po 10 din dnevno, ki so jih delodajalci neupravičeno odtegnili na orožne vaje vpoklicanim rudarjem, in uvedbi plačanih dopustov za rudarsko delavstvo.

Tudi tem predlogom bo posvetila DZ vso pažnjo, takoj pa je pristopila k izvajanju sklepov glede prilagoditve mezd naraščajoči draginji in upa, da bo to vprašanje še ta mesec zadovoljivo rešeno.

Samoizobrazba gospodinjskih pomočnic

Obširni delovni načrt Zveze gospodinjskih pomočnic v Ljubljani za letošnje zimske mesece

Ljubljana, 21. nov.

Marsikoga, predvsem pa gospodinje in gospodinjske pomočnice, bo zanimalo, kakšno je življenje v notranjem poslovanju te stanovske organizacije, ki si tako dolgo ni mogla priboriti priznanje in jo marsikje še danes odklanjajo. Organizirana služkinja — kakšna ostra kritika je padala in še pada od vsepovsod na njo! Gospodinja, ki omejuje razvoj mladega človeka in mu utesnjuje osebno svobodo, ima skrajno ozko obzorje in zastarele nazore. Danes je mlada gospodinjska pomočnica spričo izboljšanja šolskih razmer napredovala v splošni izobrazbi, zato stopa z jasnejšim in zavestnejšim pogledom v svet. S tem je pač treba računati in se zavedati, da je doba zasužnjenega človeka, tudi v najožjem družinskem življenju, minila. Tisti, ki hočejo vzgajati gospodinjsko pomočnico kot pripadnico posebnega stanu, morajo dati poseben poudarek na vzgojo notranjega človeka, na srčno omiko, da bo dekle, ki nastopi službo pri novi družini, zavzelo tisti pravilni življenjski odnos, ki je za sožitje z družinskimi člani nujno potreben.

Poleg rednih poslov v društvenem zavetišču, prenočišču, posredovalnici in uredništvu lista, namerava izvesti Zveza še nekaj koristnih načrtov. V nedeljskem shajališču v Delavski zbornici, kjer se zbirajo dekleta ob nedeljskih popoldnevih ter ob praznikih, se bodo to zimo vršila tudi poučna predavanja. Že doslej so se prijavili predavatelji: ga. Kroftova, dr. Merljakova, Šifrarjeva in Zemljanova ter gg. dr. Alujević, dr. Ković in Šorn. —

V prostorih Zveze v Wolfovi ulici št. 10. in v Delavski zbornici pa se bodo vršili tečaji kuhanja, za začetnice za splošno kuho, nadaljevalni tečaji za boljšo kuho, specialni tečaji (priprave sendvičev, drobnega peciva, raznih solat, dietetičnih jedil), tečaji za kuho na plin in na električnem štedilniku. Otvorili se bodo šivalni tečaji, dopoldanski, popoldanski in večerni ob delavnikih, ter posebej nedeljski, vsak po skupno 120 ur, za brezposelne in uslužbene pomočnice. Vršil se bo tudi šestmesečni celodnevni šivalski tečaj s prenočiščem in prehrano ali brez oskrbnine po dogovoru.

Za pouk jezikov se pripravljajo tečaji iz slovenščine, srbohrvaščine, češčine, nemščine, francoščine in angleščine. Poleg teh se bodo vršili tudi tečaji za splošno omiko in izobrazbo: za petje, ples, lepo vedenje in sl. Prijave sprejema in pojasnila daje dnevno v društvenih prostorih v Wolfovi ul. 10. (tel. 40-53) Zveza.

V razvedrilo bo 8. decembra popoldne v dvorani Delavske zbornice prireditev z igro, godbo in petjem ter s sodelovanjem gospodinjskih pomočnic. V nedeljskem shajališču bo 28. decembra božičnica s tombolo in kot zaključek bo dne 4. februarja sestanek članstva z nagradnim žrebanjem. Glavna dobitka bosta žensko kolo in šivalni stroj.

V načrtu so tudi priprave za otvoritev lastne šivalnice za popravljanje in izdelovanje perila ter stanovskih službenih oblek za pomočnice (predpasnike, delovne halje, čepice in čelnike za kuharice, sobarice itd.).

Delovni program je torej začrtan, uspešno se bo pa dal izvesti le ob najboljšem soglasju gospodinje in gospodinjske pomočnice ter ob skupnem delu vsega zvezinega članstva. To je ena najboljših poti do zboljšanja razmer med gospodinjskimi pomočnicami.

Nova šolska palača v Ljubljani

V nedeljo bodo na Viču blagoslovili novo zgradbo za tamošnjo meščansko šolo. Šola stoji — in to je tudi edino, kar greni velikemu delu prebivalstva veselje nad njo — na prostoru bivšega sokolskega telovadišča ob Tržaški cesti, čeprav bi se dalo najti dovolj drugih primernih stavbišč. Kot šolska zgradba pa bo nova palača tako po svoji zunanjosti, kakor po svoji notranji ureditvi ponos ne le Viča samega, temveč vse Ljubljane. Zgrajena je po najmodernejših, za šolske zgradbe veljavnih načelih. Za deset metrov je odmaknjena od regulacijske črte Tržaške ceste, zavzema pa 5200 m² prostora. Spodnji del je zunaj obložen s temnordečo prepeko, zgornji del pa ometan s prijetno učinkujočim ometom.

V vestibul visokega pritličja vodi široko stopnišče. Ob vestibulu so nameščene konferenčna soba, ravnateljeva pisarna, govorilnica, prostorna knjižnica in soba za zdravnika; torej predvsem prostori, namenjeni vsem učencem in njihovim staršem.

V spodnjem pritličju — zaradi visokega nivoja zemeljske vode zgradba nima kleti — so prostori za gospodinjsko šolo, za delavnice, za centralno kurjavo in za razne shrambe. Obe nadstropji sta namenjeni šolskem pouku. V njih so ob širokih hodnikih učilnice, fizikalna dvorana, risalnica in kabineti, vse sami svetli in zračni veliki prostori, opremljeni kar se da praktično in okusno, povsod topla in mrzla tekoča voda, kurilne napeljave, moderne naprave za zračenje itd. Uveljavljeno je načelo, naj bo v šoli čim več zraka in svetlobe, pa čim manj ropota in trušča.

V posebnem prizidku ob šoli je prostorna telovadnica z garderobami in prhami, a tudi s primernim odrom in pripravami za šolski kino. Telovadnica je neposredno zvezana z igriščem na dvorišču.

Šolo so začeli graditi lansko jesen. Dela je vodil in nadzoroval mestni arhitekt inž. Ivo Spinčič, izvršili pa so jih sami domači podjetniki in obrtniki. Skupni stroški znašajo nekaj nad štiri in pol milijona dinarjev.

Vas Dolž ima lepo novo šolo

Novo mesto, 21. novembra

V nedeljo 19. t. m. so blagoslovili v vasi Dolžu pod Gorjanci v občini Šmihelu-Stopičah novo šolsko poslopje, kakršnih je malo na Slovenskem. Dolž je hribovska vas, precej oddaljena od glavne prometne ceste. Ljudstvo tod je ubožno, a kakor kaže novo šolsko poslopje, naklonjeno ljudski prosveti, saj je kljub ubožnosti tudi samo dokaj pripomoglo, da se je moglo zgraditi tako vsem šolskim potrebam ustrezajoče poslopje. Največ je prispevala za zgradbo banska uprava. Šola je trirazredna in dvonadstropna. Vsako nadstropje ima po en razred s toplo predsobo, kjer odlagajo otroci svoje površne obleke, klobuke in rute, pa tudi čevlje, da se preobujajo v preproste pletene copate, preden vstopajo v učno sobo. Vsak razred ima tudi svoje stranišče.

V razredih so namesto doslej še vedno običajnih šolskih klopi stoli in mize za dva učenca. Stoli imajo na nogah gumijaste podstavke, da ni nikakega ropota pri premikanju.

Upraviteljevo stanovanje ima svojo lastno poslopje, ki se drži šolskega poslopja kot prizidek.

Lepo novo šolsko poslopje je bilo ob navzočnosti g. bana, zastopnikov občine in krajevnega šolskega odbora, učiteljstva in številnega občinstva slovesno blagoslovljeno. Slovesnost blagoslova je izvršil novomeški prošt dr. Čerin ter v nagovoru očrtal važnost šole in pomen cerkvenega blagoslova. Po blagoslovu sta govorila še gg. ban in župan. Zadnji je v svojem govoru zašel tudi na politično področje, kar vsaj v tem primeru ni bilo na mestu. Šola ni in ne sme biti politična. Mučno je bilo tudi to, da učiteljstva, ki bo vzgajalo šolsko mladino, ni nihče omenil.

Na novinarskem koncertu 1. decembra

bo spet sodelovala vojaška godba pod vodstvom kapelnika podpolkovnika F. Hercoga

Na novinarskem koncertu 1. decembra na Taboru bo prvi del sporeda zavzel naš ugledni vojaški orkester 40. pešpolka Triglavskega, ki se je pod vodstvom kapelnika g. podpolkovnika F. Hercoga tekom zadnjih let tako lepo spopolnil in vigral. Orkester bo nastopil v dveh svojstvih: v

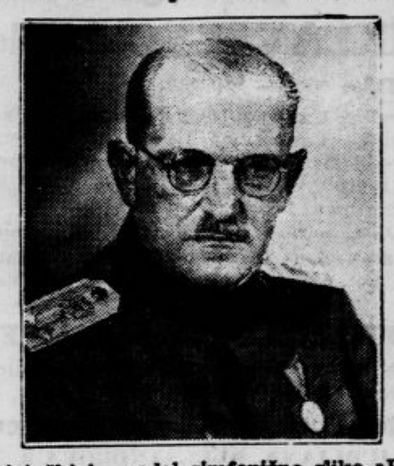

prvi točki bo podal simfonično sliko »Finlandija« slavnega skladatelja Sibeliusa. Simfonična slika, ki predstavlja to svojevrstno deželo s svojimi tisočerimi jezeri in fjordi bo toliko bolj aktualna, ker stoji baš sedaj ta mirna in pridna dežela v ospredju političnih dogodkov. V nadaljnjih dveh točkah bo orkester spremljal enkrat našega priljubljenega opernega pevca Vekoslava Janka, ki bo s svojim simpatičnim in zvenečim glasom zapel najprej Lajovičevo skladbo »Bujni vetri« in potem še impozantno arijo Roberta iz Čajkovskega opere »Jolanta«. V tretji točki pa bo orkester spremljal našega odličnega violinista g. Lea Pfeiferja, člana znanega ljubljanskega komornega kvarteta, ki bo predvajal na violini efektno Svendsenovo »Romanco« in potem »Pripovedko«, krasno skladbo našega skladatelja Schönherrja. Že te tri točke bodo podale na novinarskem koncertu velik užitek za poslušalce, tem bolj ker je, kakor že naglašeno, baš sedaj vojaški orkester v izredno dobri formi, kar je posebna zasluga njegovega kapelnika g. Hercoga.

Podpolkovnik Ferdo Hercog je začel svoje delovanje v Mariboru pri obmejnem poveljstvu generala Maistra že ob prevratnih dneh. Iz Maribora ga je vodila pot v Beograd, kjer je bil pomočnik kapelnika kraljeve garde, potem v Tuzlo, dalje v Skoplje, kjer je služboval pet let in je bil tudi vodja državne glasbene šole, iz Skoplja v Knin, od tam pa spet v ožjo domovino v Ljubljano. Z velikimi uspehi je že v raznih mestih prirejal simfonične koncerte in novinarji si štejejo v čast njegovo prijateljsko naklonjenost in odlično sotrudništvo pri koncertnih prireditvah.

Razbojnik Hace beži iz kraja v kraj

Vse kaže, da bo zdaj na zimo kmalu v rokah pravice

Novo mesto, 21. novembra

Razbojniku Hacetu se je, kakor smo že poročali, posrečilo pobegniti mokronoškim orožnikom pod Trebeljnim, ker se orožniku naboj ni užgal. Hace se je nato naglo skril za obronkom gozda, preden se je orožnik pripravil za drugi strel. Ko je zapazil v gozdu gozdarja s puško, je mislil da je to tudi njegov zasledovalec. Zavoljo tega je nanj streljal in se hitro odstranil. Ker spada ta kraj Hmeljnik, pod orožniški okoliš v Mirni peči, so mirnopeški orožniki dobili ojačenje več orožnikov, ki nevarnega zločinca zasledujejo.

Hace se je pojavil že v okolici Šmarjete. To kaže, da mu zasledovanje gre že zelo na živce. Zato hiti z veliko naglico iz kraja v kraj, dokler se ne bo obroč zasledovanja tako zožil, da bo padel v roke zasledovalcem.

Po tej vesti bo najbrž točna domneva mokronoških orožnikov, da tisti, ki je kupoval v Mokronogu v Strelovi trgovini, ni bil Hace sam, temveč eden izmed njegovih še nezasledenih pajdašev, in da je Hace po srečanju z orožniki blizu Trebeljnega, zbežal proti Hmeljniku.

Redko naključje pod Trebeljnim, da se streljajočemu orožniku naboj ni vžgal, je pač opomin, da bi morali imeti orožniki pri izvrševanju svoje težke službe, zlasti kadar so na sledi tako nevarnim zločincem, kakor je Hace, povsem zanesljive naboje. Zaradi slabega naboja se mora zdaj orožništvo še dneve in noči mučiti z zasledovanjem nevarnega zločinca. Kakor kažejo okoliščine, ima zločinec prijatelje ki ga skrivajo, odnosno vsaj skušajo motiti sled za njir

Hacetov pomočnik

Ljubljana, 21. novembra

V ponedeljski izdaji »Jutra« smo poročali o nekaterih razburljivih srečanjih, ki so jih s slovečim razbojnikom in vlomilcem Hacetom doživeli ljudje okrog Mokronoga. Zadnje dni je tudi kriminalni oddelek policijske uprave v Ljubljani zbral nekatere podrobnosti, ki kažejo, kako se Hacetova razbojniška kariera razvija. Poizvedbe žandarmerije in policijske uprave so dognale, da se Tone Hace zadnje čase pojavlja v družbi za nekaj let starejšega, po postavi večjega neznanca, ki je Hacetu v veliko oporo. Z njim v družbi se je Hace pojavil v Soteski pri Sv. Jakobu, kamor sta po vsej priliki prišla iz kamniškega okraja in pri Prislanovih v Malih Braslovčah, kjer sta s samokresi v rokah skušala od domačih žensk izsiliti blago in denar, pa sta se morala nazadnje umakniti. Nato sta se razbojnika pojavila v okolici Mozirja, kjer sta vlomila pri posestniku Antonu Steblovniku v Podgori. Od tam sta najbrž zašla na Dolenjsko, kjer sta v okolici Mokronoga nastopala najbrž vsak zase, enkrat Hace, drugič njegov pomočnik.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Občni zbor Pedagoškega društva

Ljubljana, 21. novembra.

Snoči se je po predavanju g. Vojka Jagodiča vršil v mineraloški predavalnici naše univerze redni letni občni zbor Pedagoškega društva, ki ima sedaj, po nekaj letih dela, tudi že svojo tradicijo. Kakor smo slišali po poročilih, se je tudi v pretekli poslovni dobi delo vršilo po začrtanih smernicah. Društvo je priredilo dva uspela tečaja za starše, prvega v Mostah, drugega v Spodnji Šiški. Nameravani pedagoški tečaj za profesorje pa je odpadel, ker se je zanj prijavilo premalo interesentov. Mladinskih ur je društvo priredilo dvoje: na Viču in v Zgornji Šiški. Posebno dobro so uspela tudi javna predavanja, ki jih je bilo šest, med njimi najvažnejše gosta prof. Vuka Pavlovića iz Zagreba. Praktičnemu šolskemu delu je bil posvečen diskusijski sestanek o meščanskih šolah.

Delo v pretekli poslovni dobi pa izkazuje tudi dve posebno razveseljivi novi društveni ustanovi. Ustanovljena je bila pedagoška strokovna knjižnica, v katero uvršča društvo predvsem dela, ki jih po drugih knjižnicah ni dobiti; v pretekli poslovni dobi je za knjižne nabavke izdalo okoli 5.000 din, kar mu spričo dejstva, da je društvo imelo čez 15.000 din dohodkov, ni bilo posebno težko, saj je še za prihodnjo poslovno dobo ostalo nad 9.000 din. Druga važna ustanova pa je vzgojna posvetovalnica, ki je bila deležna živahnega obiska in je po počitnicah zopet povzela svoje delo.

Kljub temu nekateri odseki (za teoretično pedagogiko, zgodovino pedagogike, soc. pedagogiko) niso delovali, ker je kljub razmeroma visokemu številu članstva primanjkovalo dovolj resnih delavcev, zaradi česar je občni zbor tudi sklenil, da je treba pritegnitvi novih sil posvečati več pozornosti.

Z malimi izjemami je bil pri volitvah izvoljen lanskoletni odbor pod predsedstvom priv. docenta dr. Stanka Gogale. Med drugimi je v odbor prišel tudi vodja banovinske poklicne svetovalnice dr. Vlado Schmidt. Odbor se je konstituiral kakor lansko leto.

Poleg že začrtanega programa bo društvo v tekočem poslovnem letu priredilo tudi pedagoški tečaj za učitelje in poskušalo ob tej priliki organizirati kongres pedagoških delavcev Jugoslavije

Sijajna — melodijozna in razkošna opereta — ki bo navdušila vso Ljubljano!

Tarantela

Predstave ob 16., 19. in 21.15 uri.

KINO SLOGA - tel. 27-30

Kulturni pregled

Razgovori in stiki v Zagrebu (IV)

Pol ure z Milanom Begovićem

Najpomembnejši živeči hrvatski dramatik z generacije Moderne Milan Begović je prebolel težko bolezen, ki je skoraj leto dni vezala njegove sile. Srečala sva se v Gradski kavarni; avtor slovečega »Pustolovca pred vrati« je očividno prestal krizo in se zdaj veseli novih življenjskih in stvarjalnih možnosti. Beseda mu teče počasi, odmerjeno, vendar pa z notranjim vzgonom, ki priča o svežem dotoku življenjskih energij.

— Bolezen me je prekinila pri pisanju romana »Sablasti u dvorcu«, ki ga je pričel objavljati »Jutarnji list« — mi je dejal ljubeznivi mojster, ki je dober znanec slovenskega gledališkega občinstva. — Moje poglavitno delo, ki mislim nanj že dalje časa, je drama o Levu Tolstoju »Bijeg iz života«. Priprave za to dramo so me stale mnogo truda. Ni ga skoraj spisa o Tolstoju ki mi ne bi bil znan. Težišče dramatskega konflikta v tej življenjepisni drami je boj med Tolstojem in njegovo ženo. Med tema dvema bitjema je bila razlika kakor med nebom in zemljo. On je bil genij, ona razumna žena in mati: on titan, ona pa gospodinja s polnim čutom za stvarnost vsakdanjega življenja.

— V prvem dejanju nameravam prikazati Tolstoja na postaji Astapovo, kjer ga je na begu iz Jasne Poljane nenadno prijela pljučnica in vrgla na smrtno posteljo. V mrzličnih blodnjah, v bolezenskem transu preživija vse svoje življenje, in posamezne slike te moje še nenapisane drame se bodo razvijale v tej zvezi. Tu bodo mnoge reminiscence na mlada leta, ko je bil vojak na Kavkazu, spomini na ženitev i. t. d.; v dejanje nameravam vplesti tudi nekatere osebe iz »Vojne in miru«, »Ane Karenine«, »Vstajenja« in »Živega mrtveca«. Te osebe se pojavljajo v blodnjah umirajočega Tolstoja kot resnična bitja in izpovedujejo razne svoje ideje, kakor jih dejansko nahajamo v omenjenih Tolstojevih spisih. Iz te mase spominov in prikazni se čedalje bolj oblikuje osrednji motiv njegove starosti: spor z ženo, ki pomeni globok prelom med njim — genijem in obdajajočim ga okoljem. Zadnja slika — to je slika Tolstojeve agonije, ko se v sobi postajnega načelnika v Astapovem, kjer je umiral pisatelj »Vojne in miru«, pojavi Sofija Andrejevna. Nad Tolstojev svet se že spušča zastor onostranstva, za hip se še srečata oči dveh bitij, ki sta se vedno po svoje ljubili, na to pa Tolstojeva telesna bitnost za večno ugasne.

— Moja drama o Tolstoju ne bo samo drama konfliktov med genijem in žensko, marveč tudi drama žene, ki je močno ljubila Tolstoja in je zato tem brilkeje občutila notranji razdor med možem-mislecem in umetnikom in seboj — gospodinjo in materjo, odgovorno za toliko otrok, kakor sta jih bila imela.

— To moje delo je sedaj samo še v beležkah; ko pride primeren trenutek ga bom spisal. Kdaj bo to, tega v tem hipu ne morem reči.

G. prof. Begović je začel govoriti o današnjih razmerah, zlasti glede na Hrvatsko.

— Današnje razmere, — je dejal — so kaj malo ugodne za literaturo. Obrnili smo se v kotu 180° in ne vemo, kje prav za prav smo. V banovini Hrvatski so sedaj prišli na krmilo ljudje, ki razumejo današnji svet in urejajo naš politični položaj. Tudi prosvetno življenje je na dobri poti. Vse to bo imelo ugoden vpliv na našo literaturo, ki se ji sedaj odpirajo lepši vidiki. Gotovo je to: kdor dela, bo poslej deležen priznanja.

— Današnja naša inteligenca se mora do neke mere prilagoditi Radićevim idejam. Radić je bil nedvomno velik talent. Prav sedaj, ko sem se toliko bavil s Tolstojem, vidim, koliko stičnih točk je med obema. Morda ni noben velik pisatelj toliko vplival na tega politika, kakor Lev Tolstoj. Sicer pa lahko sami vidite na Hrvatskem, koliko se je razmahnilo naše književno življenje. Neprestano se pojavljajo novi pesniki in pisatelji; nekateri dosezajo resnične uspehe, druge drži konjunktura: le-ta bo seveda minila, to pa, kar je zdravega in pomenljivega, bo ostalo. Mene osebno močno veseli ta razmah in napredek naših mladih.

— V drami na žalost še nismo stopili korak dalje po Miroslavu Krleži, ki ga imam zelo rad in o katerem mislim, da je velik dramatik. Vzlic temu imamo nekaj interesantnih avtorjev, na pr. Feldmana in Strozzija, med najmlajšimi Marinkovića, ki ima očiten talent; toda v njem še vse vre.

— Omenili ste hrvatske kulturne vezi v preurejeni državi. Menim, da Hrvati ne smemo prekiniti ne s Srbi in ne s Slovenci. Če Slovenci dobe svoj točno določeni položaj v državi, kakor smo ga dobili Hrvati, se bomo po mojem mnenju še laže zbliževali. Priti moramo do tega, da se bomo vzajemno neposredno spoznavali, sodelovali in drug na drugega vplivali. Za to naše resnično, neprisiljeno, svobodno zbliževanje se ne bojim. Bil sem te dni v Beogradu in me je presenetilo, kako tam vsi »hrvatuju«. Dosedanja politična trenja so nam duhovno-kulturno škodovala. Vsekako je sedaj velik napredek v tem, da so Srbi priznali našo državnost, v katero ni prej nihče verjel ali je jemal resno; za nas pomeni to priznanje silen moralni plus.

— Žal mi je, da tako malo vem, kaj se dogaja pri vas Slovencih. Vem pa, da je ljubljansko gledališče nameravalo uprizoriti mojo »Ameriško jahto v splitski luki«, ki je imela drugod velik uspeh, in če je ni vprizorilo, niso za to odgovorni kulturni in umetniški krogi. Izmed slovenskih dramatikov me mnogo zanima Bratko Kreft; menim, da je močan talent, po Krleži najmočnejši pri nas.

Ko sva se poslavljala, mi je dejal g. Begović:

— Pozdravite mi Slovence in povejte, da je moje srce vedno z njimi; kadar koli pridem v Slovenijo, imam občutek, kakor da sem med domačini. —o.

Zapiski

NOVA DRAMA IVANA MRAKA

V sredo zvečer bo v Delavski zbornici krstna predstava dramatskega dela Ivana Mraka »Stari Rimljan«. To delo bo vprizorila skupina, ki se imenuje »Mrakovo gledališče« in sicer v režiji samega pisca, ki bo — prav kakor v lanskem »Groharju« — nastopil tudi kot igralec glavne vloge. Mrakova dramatska prizadevanja, ki so se pokazala zlasti v vprizorjenih delih »Čefkovski«, »Lincoln« in »Grohar«, so pri[illegible] znana. Avtor nas je naprosil za obja-

ZA PODALJŠANJE NAROČNINE

prosimo cenjene naročnike, ki prejemajo list po pošti in jim je naročnina potekla, da se poslužijo položnic, ki so jih prejeli za vplačilo nadalnje naročnine in sicer zaradi poslovnega reda pri upravi že prve dni meseca novembra. Kdor ima še kak zaostanek, naj ga sedaj, ko se leto pomika h koncu, in pa da ne zgubi za svojce pravice do »Jutrovega« nezgodnostnega zavarovanja pri Zedinjeni zavarovalnici d. d., s tekočo naročnino vred poravna. Kakor znano, velja zavarovanje le za naročnike, ki imajo naročnino poravnano vsaj za ves čas do 14 dni pred nezgodo.

Uprava »JUTRA«

Domače vesti

* **Predavanje »Narodnega doma« v Zagrebu** Berislavićeva ulica 11. V sredo 22. t. m. ob pol 21. bo predaval g. dr. Drago Chloupek o resnic, o bojnih strupih (s projekcijami) ·Vstop prost.

* **Priključitev trboveljske elektrarne na omrežje KDE.** V ponedeljek popoldne je bila slovesno otvorjena priključitev nove električne centrale TPD v Trbovljah na omrežje KDE. Svečanega akta so se poleg predstavnikov domačih korporacij udeležili tudi številni gostje iz Ljubljane. S kolodvora so se udeleženiki po industrijski železnici odpeljali do električne centrale. Tam je generalni direktor TPD Skubic poudaril pomembnost trenutka, ko se ena največjih zasebnih elektrarn priključuje na javno omrežje. S tem je bilo hkratu rešeno načelno vprašanje o sodelovanju zasebnih elektrarn v zvezi z načrtom, ki ga ima banovina za elektrifikacijo Slovenije. Pri tem sodelovanju pa bo do neke mere prišla na svoj račun tudi TPD, ki bo v zvezi z novim načinom elektrifikacije lahko uporabila ves premogovni prah, kar ga je doslej brez koristi odtekalo v Savo.

SKIOPTIČNO PREDAVANJE
15000 KM PO SEVERNI AMERIKI
V PONEDELJEK 27. t. m. ob 20.
V FRANČIŠKANSKI DVORANI
Predava ing. Mitja Švigelj z 200 diapozitivi.

* **Efektna loterija Slovenjgraškega Sokola**, ki je bila prvotno določena za 29. oktobra, je sedaj preložena nepreklicno na 31. decembra s pričetkom ob 13. v slovenjgraškem Sokolskem domu.

* **Mesto zdravnika.** Uprava bolnišnice za duševne bolezni v Novem Celju razpisuje po nalogu ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje natečaj v skrajšanem roku za mesto zdravnika-pripravnika v 8. pol. skupini.

Kvalitetna optika
Zajec LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

* **Himen.** Poročila sta se v nedeljo 19. t. m. na Robu na Dolenjskem gdč. Hilda pl. Malahovski, učiteljica istotam in g. Marjan Prosen, šolski upravitelj na Krvavi peči. Mlademu paru obilo sreče!

* **Sprejem inženjerjev in vojaško-tehničnih uradnikov v vojno mornarico.** Ministrstvo za vojsko in mornarico razpisuje natečaj za sprejem 16 inženjerjev oficirjev v vojno mornarico. Pravico do sprejema imajo naši državljani inženjerji za ladjedelništvo, strojne, elektrotehnične, gradbene in tehnološke posle, ki niso stari nad 32 let. Nadalje je razpisan natečaj za sprejem 12 vojaško-tehničnih uradnikov v vojno mornarico. Pravico do sprejema imajo naši državljani, ki so dovršili srednjo tehnično šolo in so bili diplomirani v gradbeni, strojni, ladjedelniški ali tehnični stroki ter niso stari nad 30 let. Prošnje sprejema komanda vojne mornarice v Zemunu do 20. januarja 1940.

* **Graditev pristanišča v Novem Sadu.** Izdelan je načrt za ureditev velikega pristanišča v Novem Sadu, ki se bo raztegalo od Mosta kraljeviča Tomislava vzdolž Kanala kralja Aleksandra I. Stroški izvedbe vsega načrta so preračunani na 10 milijonov, a ker ne more biti nakazana naenkrat vsa ta velika vsota, bodo pristanišče gradili v etapah. Prvi del pristanišča od sedanjega carinskega pristanišča na razdalio 200 m. Stroški izvedbe znašajo 2 milijona in pol.

* **Mlada rekorderka v brezmotornem letenju.** Hladni jesenski dnevi niso prekinili živahne delavnosti višje šole brezmotornega letenja v Vršcu. Če vreme le količkaj dopušča, se dvigajo jadralna letala v višino, ki je potrebna za polete. Največja zadnja senzacija v šoli je bil let 19letne Milenke Amičićeve, ki je prva naša z diplomo »C« kvalificirana brezmotorna letalka. Pogumna letalka je oni dan na veliki višini s svojim letalom ostala 5 ur in 25 minut in se šele v trdem mraku spustila na letališče. Med našimi letalkami je tako dosegla dva rekorda: rekord v trajanju leta in rekord v višini.

* **Na morju vihar, na gorah snežni metež.** Na morju je spet divjala orkanska burja, ki je dosegla na uro brzino nad 100 km. Ko je med nevihto priplul v splitsko pristanišče italijanski prekooceanski parnik »Neptunia«, ni mogel vkrcati potnikov na običajnem mestu, temveč je moral odpluti v severno luko in je tudi tam vkrcavanje 37 potnikov trajalo tri ure. Po dolgi zamudi šele proti jutru je parnik mogel nadaljevati svoje potovanje na redni progi v Južno Ameriko. Tudi parniki lokalnih prog so zaradi nevihte zakasnili svoj prihod v Split. — Ko je bilo na vsem področju severne Dalmacije viharno in deževno je zapadel na pobočjih Velebita in Dinare visok sneg. Največ snega pa je zdaj na bosanskih planinah in ga je na Trebeviču že preko 15 cm. Temperatura se je znižala na 7 stopinj pod ničlo. Še več novega snega kakor na Trebeviču je padlo na Jahorini.

* **Bivši mitroviški župan je umrl.** V starosti 72 let je umrl v Sremski Mitrovici zdravnik dr. Jaroslav Daneš, ki je bil po narodnosti Čeh, a je prišel v hrvatske kraje že kot mlad zdravnik. Dolga leta je bil v aktivni državni službi, po vojni pa je otvoril privatno prakso. Požrtvovalno se je udejstvoval v raznih gospodarskih in dobrodelnih ustanovah ter v komunalni politiki. Leta 1933. je bil imenovan za župana in je vodil občinsko upravo dve leti.

* **Razprava o groznem zločinu pred petrinjskim sodiščem.** 18. t. m. se je pričela pred okrožnim sodiščem v Petrinji razprava proti mlademu trgovcu Juraju Rukavini, ki je pred meseci v Sisku blizu kopališča na grozen in krvoločen način ubil mladega privatnega uradnika Dimića, katerega je smatral za povzročitelja spora s svojo izvoljenko. Rukavina je Dimića iz zasede ustrelil, ob truplu svoje žrtve je prižgal dve sveči, potem pa odplaval na drugo stran reke ter od tam opazoval odkritje svojega krvoločnega zločina. Rukavina je potem nekaj dni divjal po okolici ter grozil mnogim ljudem z revolverjem. Na razpravi se je zagovarjal, da mu je ljubosumnost vzela vso razsodnost in da je izvršil zločin v skrajni razburjenosti. Na dolgo je pripovedoval, kako se je zaljubil v lepo Milico Gulanovo, kako je bil v svoji ljubezni vesrečen in kako ga je naposled potrlo in razburilo dejstvo, da dekle zavrača njegovo ljubezen. Ko je bil že tako obupan, da si je hotel vzeti življenje, pa je dognal, da ga je Dimić očrnil in osovražil pri dekletu. Njegovo pripovedovanje so zavrnile priče, ki so vedele povedati kako temeljito se je Rukavina pripravljal na zavratni umor in kako se je še nekaj ur pred svojim zločinom v trgovini vežbal v streljanju. Milica Gulanova pa je izpovedala, da za Rukavino ni nikdar marala in da med njima nikdar ni bilo govora o ljubezni. Ta izjava je popolnoma ovrgla obtoženčev zagovor. Pri nadaljevanju razprave pa so zagovorniki le uspeli s svojim predlogom, naj obtoženca preiščejo psihiatri. Razprava je bila zaradi tega odgodena.

* **»Pečenko smo pojedli, glave vračamo.«** V okolici Varaždina so v zadnjih tednih na čelu predrzni tatovi puranov in kokoši. Samo v vasi Štefancu je bilo izvršenih v treh tednih okrog 50 tatvin. Nekemu posestniku so nedavno odnesli 50 puranov in kokoši. Tretjo noč so se vrnili a niso ničesar odnesli, marveč so preko dvorišča razobesili vrv, na kateri je viselo okrog 30 glav puranov ter listek z napisom: Pečenko smo pojedli, glave vračamo! Da bi se obranili predrznih »kokošarjev«, so vaščani sami organizirali straže.

Iz Ljubljane

u— **Ljudska univerza.** V sredo 22. t. m. bo predaval univ. prof. g. dr. Evgen Spektorski. Tema: Sodobna mitologija. Predavanje bo v mali dvorani Filharmonije na Kongresnem trgu (Kino Matica), vsakokrat ob 20. uri. Vstopnine ni.

u— **Tečaj Splošnega ženskega društva »Vzgoja matere«** se prične v četrtek 23. t. m. ob 20. na ženski realni gimnaziji, Bleiweisova cesta. Predaval bo priljubljeni govornik strokovnjak dr. Franta Mis o snovi **Uspeh in neuspeh otroka v družini in v šoli.** Vsakdo dobrodošel!

Šaljivo MIKLAVŽEVO darilo
za Din 20.— in sicer:
1 punčka, 1 zibelka, 1 steklenička z dudko
1 sesalka, 1 ropotulca, 1 muzikal cigareta
1 srce, 1 strelec — zabavna igra za mlade in staro,
1 zapestnica, 1 sirena.
Vplačajte na ček. rač. št. 13285 ali pošljite v znamkah na naš naslov Din 24.— nakaz. Vam kot paket odpošljemo darilo na Vaš naslov!
FOTOAPARATE — FILME
plošče brez vsakega poviška vse dotle, dokler traja stara zaloga, pri
Foto Turistu Lojze Šmucu
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA 8.

u— **Enrico Mainardi** je eden izmed onih velikih priznanih umetnikov, katerega velika umetnost na mah pridobi poslušalca. Mainardi je umetnik izredne muzikalnosti in prefinjene glasbene kulture ter je kos vsem tehničnim zahtevam na svojem inštrumentu, ki ga obvlada mojstrsko. Je pa tudi odličen interpret vseh skladateljev, ki so pisali svoja dela za čelo. Na koncertu ga bo spremljala priznana pianistka, izredna njegova pomočnica, ga. Ada Colleoni Mainardi. Prepričani smo da vlada za koncert Mainardija v Ljubljani veliko zanimanje, saj so čelistični koncerti v našem mestu precej redki. Izvajal bo dela Tartini, Bacha, Schumana, Rossellinija in Casella ter dve svoji skladbi. Prodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice. Začetek v petek ob 20. (—)

FRIZERSKI TEČAJ
Obveščamo vse interesente, da otvarjamo 28. t. m. frizerski tečaj. Prijave sprejemamo vsak dan od pol 1. do pol 2. in zvečer od pol 8. do pol 9 v pisarni Saveza brivskih in vlasuljarskih pomočnika — Ljubljana, Delavska zbornica. ODBOR.

u— **Drevi bo krstna predstava Mrakove tragedije »Stari Rimljan«.** Ker je zanimanje za to delo med našo javnostjo izredno, se obeta vsem posetnikom tega večera vsekakor zanimiv dogodek. Doslej je imel Mrak krstne predstave svojih del v celjskem Mestnem gledališču. Opozarjamo občinstvo, naj si preskrbi vstopnice čez dan od 10. do 13. in od 15. do 17. pri blagajni v veži Delavske zbornice.

u— **Tvrdka K. Goss, Mestni trg** Vas vljudno vabi v nedeljo 26. t. m. na razstavo. (—)

Kino Union, tel. 22-21 DANES PREMIERA velike ljubavne drame
Zlom jeni cvet
z lepo Dunajčanko LUISO RAINER v glavni vlogi. Ob 16., 19. in 21.15 uri

Ker je še vedno veliko zanimanje za film ga predvajamo še danes. Mladini izpod 16. leta je film prepovedan.
KINO MATICA, 21-24 — ob 16., 19., 21.
Človek-zver

u— **Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani** sporoča vsem gg. kolegom, da se prično redna predavanja v društvu. Vršila se bodo vsak zadnji petek v mesecu ob 18.15 v predavalnici ženske bolnice v Ljubljani. V petek 24. t. m. demonstrirajo zanimive primere bolnikov gg. dr. J. Demšar, dr. Bajc, dr. Brandstetter in dr. Peršič. Vabljeni vsi gg. kolegi in medicinci.

Kavarna »CENTRAL«
DANES V SREDO ODPRTO VSO NOČ.
PRVOVRSTNE PJEVAČICE.

u— **Ljubljanska sadjarska in vinarska podružnica** ima svoje redno predavanje drevi ob 19. v kemijski dvorani na I. drž. realni gimnaziji (realka) v Vegovi ulici. Predaval bo g. nadzornik Josip Štrekelj o »Jesenskem delu pri sadnem drevju«. Po predavanju bo lahko dobil vsakdo na vprašanje strokoven odgovor. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni.

u— **Za ušnica za gospo Hedvigo Ditrichovo** bo jutri v četrtek ob 7. zjutraj v cerkvi Marijinega oznanjenja.

NOVOST
Otvoritev modernega frizerskega salona za dame in gospode na vogalu Stritarjeve in Lingarjeve ulice 1.
Cenj. občinstvu se vljudno priporoča
FRANK IVAN,
friz. salon za dame in gospode
LJUBLJANA.

u— **Častitljiv jubilej.** Mož, ki ga poznajo vsi, nekdaj v Trstu in okolici bivajoči rojaki, slavi danes med nami še čil in zdrav svojo 80-letnico. To je g. Franc Amf, ki je s svojo raznoliko življenjsko potjo izpričal žilavost našega rodu ter predstavlja tudi čudne križeve poti, na kateri so se znašli mnogi uslužbenci nekdanje avstrijske monarhije. Po rodu je iz Kronovega pri Novem mestu, udejstvoval pa se je kot organist in učitelj petja v Rajhenburgu, kar ni tako daleč, ko pa je dovršil vojaško službovanje, je potoval kot finančni uslužbenec iz kraja v kraj in je bil dolga leta v Trstu in Sežani, kjer je imel bozneje zelo priljubljeno in dobro obiskano gostilno a po dolgih letih, ko se mu je Trst z okolico tako priljubil, da bi želel vedno tam ostati v krogu mnogih prijateljev, je moral spet nazaj, od koder je prišel. V Jugoslaviji prebiva že od l. 1924. in se zdaj v Ljubljani veseli zdrave, bile starosti, katero naj bi mu usoda podaljšala do skrajnih meja.

u— **JNAD Jugoslavija,** Drevi ob 20. v posvetovalnici seja centralnega odbora. Tajnik I.

Iz Maribora

a— **Sokol Maribor matica** priredi, kakor vsako leto tako tudi letos na predvečer praznika zedinjenja dne 30. nov. t. m. v Sokolskem domu svojo telovadno akademijo, pri kateri bodo sodelovali vsi oddelki.

a— **Pogreb odvetnika dr. M. Stajnka.** Množica pogrebcev je pospremila nenadno umrlega dr. M. Stajnka na njegovi poslednji poti. Poleg globoko uzaloščenih svojcev so bili v mrtvaškem sprevodu številni pokojnikovi stanovski tovariši, sodniki in člani naše mariborske »prleške republike«. Med drugim so se udeležili pogreba tudi bivši predsednik okrožnega sodišča v Mariboru dr. Fr. Žiher, sedanji predsednik dr. Hudnik, šef državnega tožilstva dr. M. Zorjan in bivši župan dr. Franjo Lipold, ki je spregovoril ob pokojnikovem grobu prisrčne, tople občutene besede v imenu odvetniške zbornice v Ljubljani. Ohranimo nepozabnemu dr. M. Stajnku trajen in svetal spomin!

a— **Iz Studencev.** V naši studenški ljudski univerzi bo predaval jutri v četrtek g. Jaroslav Dolar o temi »Umetnost in ljudstvo«. Predavanje spremljajo poučne slike. Vstop je prost.

a— **Kulturne novice.** V petek 24. t. m. bo predaval v Ljudski univerzi znameniti zgodovinar univ. prof. dr. Lj. Hauptman iz Zagreba o temi »Revolucija in militarizem«. V kratkem bo v marib. gledališču prvič uprizorjena opera Rista Savina »Lepa Vida«, ki je ena najboljših slovenskih oper.

a— **Maribor v I. draginjski razred.** Izredne draginjske prilike v obmejnem Mariboru, ki se iz dneva v dan zelo stopnjujejo, so napotile vodilne ljudi raznih mariborskih strokovnih in stanovskih organizacij, da so se pričeli baviti z organizacijo akcije katere cilj naj bi bila uvrstitev Maribora v prvi draginjski razred. Spričo specialnih prilik v našem obmejnem mestu Maribor to v polni meri zasluži!

a— **Mleko po tri din.** Med okoliškimi kmetovalci je v teku akcija, da se zviša cena mleku, ki ga prodajajo sedaj po dva din liter na tri din. To svojo odločitev, ki pa še ni dokončna, utemeljujejo kakor je bilo razbrati na nedeljskem sestanku, s pomanjkanjem krme in nujno potrebo nabave krepkih krmil, ki pa so zelo draga. Zvišanje cene mleku naj bi bil neke vrste dodatek za krepka krmila. Te dni bo posebna anketa zastopnikov kmetovalcev in zastopnic mariborskih gospodinj ter raznih konzumentskih krogov. Na tej anketi hočejo zastopniki kmetovalcev urediti to zadevo sporazumno s predstavniki konzumentov, ki bodo gotovo navajali svoje pomisleke.

a— **Prvi snegec** je pričel na rahlo naletavati v noči na torek. Proti poldnevu je naletavanje že močno pojenjalo.

a— **Semenski krompir iz Gradca.** V vrstah obmejnih kmetovalcev zelo tožijo zaradi pomanjkanja semenskega krompirja. Spomladi je bila namreč izredna mokra, sledila je bolezen gomolj, se je posušil. Posledica je bila, da so se tri petine krompirja posušile, komaj dve petini sta obrodili. Tako je celo naše Dravsko polje, ki izvaža sicer ogromne količine krompirja, ostalo letos brez semenskega krompirja. Le v konjiškem okolišu je bignal inž. Miru Vodebu v glavo. Inž. Vodeb je dobil take poškodbe, da so ga morali prepeljati v dr. Černičev sanatorij. Znanemu in odličnemu mariborskemu sportniku želimo čim prejšnje okrevanje.

a— **400 litrov vina v Dravo.** Finančni organi so odkrili v neki kleti v magdalenskem mestnem okraju pravcato skladišče vina, ki so ga zaplenili, ker je bilo v mesto vtihotapljeno. Na podlagi ugotovitev analize so 400 litrov pokvarjenega vina izlili v Dravo. Poslednjo besedo bodo imeli sodniki.

a— **Razdejanje.** Dobro razpoloženi vinjeni fantje so se v Papeževi gostilni na Pobrežju hudo spoprijeli. Po zraku so frčali kozarci, steklenice in drugi predmeti gostilniškega inventarja. Gostilničar ima precejšnjo škodo. V zvezi s tem razdejanjem so nekateri mladeniči ovadeni državnemu tožilstvu.

Iz Celja

e— **Opozorilo staršem v Celju.** Za teritorij mestne občine celjske bo v statistične svrhe popis vseh do 16 let starih otrok s posebnimi popisnimi polami, ki bodo te dni razdeljene roditeljem. Zaradi pravilne in točne izpolnitve teh pol bo v četrtek 23. t. m. ob 18.30 poseben roditeljski sestanek v I. nadstropju I. drž. deške narodne šole v Celju. Roditelji in skrbniki, ki imajo otroke, ki prihajajo v poštev za popis, so vabljeni, da se udeležijo tega sestanka.

e— **Zaključno predavanje v ciklu pedagoških predavanj** ljudskega vseučilišča bo drevi ob 20. v risalnici meščanske šole. Predavala bo prof. Anica Černejeva o temi »Kako vzgojimo deklice za življenje«. Udeležite se tega predavanja v čim večjem številu!

e— **Uprizoritev »Neopravičene ure«.** Mariborsko Narodno gledališče bo uprizorilo drevi ob 20. v Mestnem gledališču v Celju Bekeffijevo učinkovito veseloigro v šestih slikah »Neopravičena ura« v režiji g. Jožeta Koviča in dobri zasedbi. Predstava je za abonma. Neabonenti dobijo vstopnice v predprodaji v Slomškovi knjigarni.

e— **Celjski mestni svet** bo imel v petek 24. t. m. ob 18.30 redno sejo. Na dnevnem redu so poročila odborov.

e— **Sejem na Teharju.** V petek 24. t. m. bo na Teharju pri Celju živinski in kramarski sejem.

e— **Brezposelnost.** Pri celjski borzi dela je bilo 20. t. m. v evidenci 283 brezposelnih (194 moških in 89 žensk) nasproti 302 (201 moškemu in 101 ženski) dne 10. t. m.

e— **Umrla je** v ponedeljek zvečer na Masarykovem nabrežju 5 v Celju v starosti 68 let ga. Antonija Vondráškova, tašča zobozdravnika g. dr. Alojzija Krautbergerja v Celju. Pokojna je bila Čehinja ter odločno narodna in izredno blaga žena. Pogreb bo danes ob 15. iz mrtvašnice na okoliškem pokopališču. Pokojni bodi ohranjen lep spomin, svojcem naše iskreno sožalje!

e— **Poročilo o napadu** na 31letnega brezposelnega rudarja Henrika Mastnaka iz ljubljanske okolice, ki smo ga objavili v petek, dopolnjujemo z ugotovitvijo, da je napadel Mastnaka na Sp. Hudinji pri Celju nek cinkarniški delavec brez povoda in ne v prepiru.

e— **Usoden padec.** V Zadobrovi pri Škofji vasi se je v ponedeljek dopoldne ponesrečila 37letna posestnica Katarina Krušičeva. Ko je pripravljala stelio, je padla z lestve ter se močno poškodovala po vratu in tilniku. Oddali so jo v celjsko bolnišnico.

e— **Srečke za III. razred drž. razredne loterije** so prispele. Obnovite jih čimprej v podružnici »Jutra« v Celju!

Iz življenja na deželi

MEDVODE. »Jutro« je že pred nekaj dnevi poročalo o znani, privlačni veselogri »Pri belem konjičku«, ki se uprizori v našem Sokolskem domu v korist podružnice Jadranske straže. Pri navedbi datuma se je pa pripetila neljuba pomota. Navedena prireditev se vrši pod nazivom »Jadranski dan« v nedeljo, 26. t. m. ob 4. popoldne. Čisti donos prireditve je določen v korist revnim in bolehnim otrokom, ki jih Jadranska straža pošlje vsako leto na morje v svrho okrepitve.

---

vo informativne izjave, iz katere posnemamo:

— Starejšim Ljubljančanom je še v dobrem spominu gostilna »Pri starem Rimljanu«, prav kakor jim je v spominu moj oče »Stari Rimljan«. Kdor kol, mi je doslej očital, da pišem »pamflete« na druge ljudi, se bo lahko prepričal, da se jih ne bojim pisati sam nase. Kakor sem videl in doživel vse svoje figure doslej po svoje, prav tako se nisem ustrašil v tem smislu pred doživetjem, ki ga imam po svojem očetu. Kdor ima posluh za veličino tragičnega, mi ne bo zameril, da grem v borbi za umetniško resničnost tudi v tej smeri.

— Glede svojih igralcev lahko mirno trdim, da nikoli še niso bili tako na svojem mestu kakor v tem delu. Osebe, ki jih predstavljajo, so jim po letih in po življenjskem izkustvu tako blizu, da so jim po mojem občutku popolnoma dorasli; tega o nekaterih pri prejšnjih vprizoritvah ne bi mogel trditi. Kakor pri umetnosti sploh, sta mi tudi pri igralskem ustvarjanju resnica in iskrenost edin cilj in namen. To je moj »izem«, drugi ne pripoznavam.

— **Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krvi, utripanjem srca in glavobolom** je naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava **»Franz-Josefova«** voda milo učinkuje in sigurno otvarja, a povrhu tega tudi v zastarelih slučajih ne odreče.
Ogl. reg. S. br. 30474/35

»Illustrierte Zeitung« o Jugoslaviji. Prav kar izišla druga novembrska številka ugledne revije »Illustrierte Zeitung«, ki jo izdaja G. J. Weber v Leipzigu, je v glavnem posvečena Jugoslaviji in njenemu mlademu vladarju. Iz življenja kralja Petra II. prinaša daljši simpatični sestavek in celo vrsto lepo reproduciranih slik. Naš minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres in nemški državni tajnik dr. Friedrich Landfried sta prispevala kratke članke, v katerih poudarjata pomen dobrih odnošajev med obema državama in trdnost medsebojnih gosopdarskih vezi. Dr. Mano-Siszi je prispeval članek »Starohrvatska umetnost«, ki je opremljen z nekaterimi značilnimi ilustracijami, prikazujočimi ornamentalno lepoto in izvirnost starohrvatskih umetnostnih spomenikov. Iz sodobne hrvatske literature je prevedena pripovedna proza Danka Angjelinovća »Da, tako je to«. Krasni in skrbno izbrani so nekateri, delno v večbarvnem tisku reproducirani motivi z naše Adrije, iz Hercegovine in Črne gore. Krajši ilustriran članek seznanja nemški svet z osebnostjo in delom jugoslovanskega poslanika v Berlinu, pisatelja Iva Andriča, čigar novele so nedavno izšle v nemškem prevodu. O tej zbirki, ki jo je prevedel dr. Alois Schmaus, poroča v rubriki »Pota h knjigam« Alfred Helle.

O bolgarski drami. V najnovejši številki odlično urejevanega informativnega lista »La Parole Bulgare« razpravlja Pierre Ouvaliev o današnjem položaju bolgarske drame. Pisec pravi, da je bolgarsko gledališče preveč boječe in se skoraj ne upa preko meja. Preveč je pod pritiskom nekega občutja manjvrednosti. Pisec sodi, da je bolgarska drama po krivici zapostavljena, čeprav ima dela, ki bi mogla zanimati tudi tuje občinstvo. Uuvaliev navaja neko izjavo pokojnega češkega pisatelja Karla Čapka, ki kaže, da bi tudi bolgarska drama dosegla vodilne praške odre, če ne bi Karel Čapek prezgodaj umrl. Ouvaliev omenja sorodnost med ambientom bolgarskih in jugoslovenskih dram, o čemur ga je med drugim prepričala uspela drama Petra S. Petroviča »Spreobrnitev Koste Šiljuke«, ki jo je igralo beograjsko gledališče v Sofiji. Ta drama je taka, da bi se lahko mirno odigravala v bolgarskem okolju. Dosegla je lep uspeh v tujini. V podobnem duhu in formatu so spisane tudi nekatere bolgarske drame, ki naj bi zanimale tuje, zlasti slovanske odre. Med njimi opozarja pisec zlasti na »Albeno« Jordana Jovkova, ki je tipično balkanska drama. Kot dober primer drame iz bolgarskega kmečkega življenja omenja igro Antona Strašimirova »Vrnitev«, dalje D. Dimitrova »Bogdan« in Ljudmila Stojanova poetično toplo dramo »Tomiris«. Prav tako zanimiva drama, pesnitev in tragedija obenem, so »Mojstri« Rače Stojanova, ki so jo že vprizorili v Beogradu. Pisec sklepa: To so drame, ki imajo bolgarski vonj, in le-ta ni nič manjši kakor dišava našega rožnega olja, ki je ponos bolgarske dežele... Videl sem v Sarajevu komedijo Jordana Jovkova »Borjana« in sem bil ponosen, da sem Bolgar; to mi je navdihnilo misli o uspešnem prodiranju naše drame v tujino«. — Narodno gledališče v Sofiji bo v kratkem uprizorilo tri bolgarske novitete. Prva bo igra znamenitega pesnika Kirila Hristova »Iznajditelj«. Je to prvo dramatsko delo velikega poeta po njegovi dolgoletni odsotnosti iz Bolgarije. Druga domača krstna predstava bo v verzih spisana drama Slavča Krasinskega »Orli«, ki obravnava epizodo iz aprilske vstaje leta 1876. Tretja drama je delo Nikolaja Ikonomova. Imenuje se »Kan Tartar« in se dogaja v dobi prvega bolgarskega kraljestva. — V »La Parole Bulgare« tudi čitamo, da je režiser drame dr. Branko Gavela preko uprave zagrebškega gledališča povabil v gostovanje na zagrebškem odru prvaka sofijske drame Vladimirja Trendagilova in Petjo Giverganovo. Gostovala bosta v Shakespearovi »Zimski pravljici«.

Maurice Renard umrl. Kakor poročajo iz Pariza, je umrl francoski pisatelj Maurice Renard. Spadal je v vrsto piscev fantastičnih in utopističnih romanov in so ga nekateri primerjali z Wellsom. Prav kakor nekoč Jules Verne, se je tudi Maurice Renard dal inspirirati po znanstvenih podmenah in je na tej osnovi zgradil fantastične zgodbe, vendar pa jih tu in tam prodri z globokimi mislimi. Na E. A. Pola spominja v svojih najboljših romanih »Le Docteur Lerne sous Dieu« in »Le Voyage immobile«. Tej zvrsti romanov in povesti sta izmed Francozov poleg Renarda in Rosny dala znatno višino.